

A photograph of a forest with many tall, thin trees. The trees have light-colored bark and some green leaves. The ground is covered in green grass and some brown debris. The text "Intressen och anspråk" is overlaid in the bottom right corner.

Intressen och anspråk

BEFOLKNING, BOSTÄDER OCH SERVICE

Befolkningsutveckling

Trosa kommun har i princip haft en positiv befolkningsutveckling sedan 1940-talet med undantag för en mindre tillbakagång under slutet av 1950-talet. Under åren 1965 till 1980 skedde den största ökningen då befolkningen fördubblades i takt med att större bostadsområden byggdes ut och inflyttningen till kommunen tog fart. Denna befolkningsökning slår i allra högsta grad igenom också i dagens demografiska struktur med en förhållandevis hög andel personer kring 60-70 år. Detta är dock knappast något som är unikt för Trosa, utan en struktur som många kommuner i Sverige känner igen. Andra åldersgrupper som ligger över riksgenomsnittet är personer i gruppen 35-45 år och barn/ungdomar i stort. Även under 2000-talet har befolkningen ökat påtagligt med en årlig tillväxt som varierat mellan 1-3 procent med något år där befolkningen ökat med nästan 4 procent. Närheten till Storstockholm i kombination med småstadens kvaliteter är den viktigaste orsaken till den stora inflyttning som ägt rum. Tack vare den högkonjunktur som präglat planperioden har kommunen varit en av de kommuner i länet där det byggts flest bostäder per 1.000 invånare. Detta tillsammans med ett pågående generationsskifte inom småhusbeståndet från 1960-1980-talet där äldre flyttat till nybyggda bostadsrätter och hyresrätter och yngre familjer flyttat in i villorna kan förklara den höga befolkningstillväxt kommunen haft sedan Översiktsplan 2015 antogs. Därutöver pågår en kontinuerlig permanentning av fritidshus och planläggningen på Öbolandet under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet börjar nu ge effekter i form av förtätning genom avstyckningar och genomförande av planlagda nybyggnadsprojekt.

Bostadsbyggande

Allmänt

I Trosa kommun finns nästan 5.800 bostäder, varav knappt 2/3 utgörs av enbostadshus och 1/3 av flerbostadshus. Gemensamt för den byggda miljön i Trosa kommun är att den är småskalig med attraktiva omgivningar. Karaktären på bebyggelsen skiljer sig åt mellan

olika områden. Trosa stadskärna präglas av tät trähusbebyggelse, i Vagnhärad och Västerljung har orterna vuxit ut från den äldre stationsbebyggelsen och i utkanterna av tätorterna finns småhusområden som övergår i natur- och rekreationsområden. Därutöver har den sörmåländska landsbygden och närheten till kust och skärgård lockat nya invånare både via permanentning av fritidshusområden men också i glesare bebyggelse.

Nya boendeområden

Intentionen är att bygga nya bostadsområden i etapper så att en balans uppstår mot utbyggnaden av exempelvis offentlig service och tekniska försörjningssystem. Översiktsplanen varken kan eller ska svara på hur allt ska ordnas och var allt ska förläggas, men den ska ge beredskap för tätorternas utbyggnad för lång tid framöver. Boendemiljöerna ska fungera i samspel med omgivningen och anpassas till förutsättningarna runtomkring vad gäller natur, trafikförsörjning, möjlighet till barnomsorg m m. De senare åren har en stor majoritet av inflyttarna till kommunen varit småbarnsfamiljer. Gällande inflyttning är de största befolkningsgrupperna yngre barn och deras föräldrar. Detta ställer särskilda krav gällande exempelvis behovet av förskoleplatser och god framförhållning för att tillgodose efterfrågan av grundskola på sikt. Den genomsnittliga hushållsstorleken i kommunen är ca

Stor majoritet av de som flyttar till Trosa kommun är småbarnsfamiljer.

2,3 personer. Av kommunens invånare bor drygt 82% i tätorterna och 18% på landsbygden. Ny bebyggelse ska tillkomma så att alla delar som berörs "hinner med" och så att Trosas profil inte förändras. Varje område måste utformas utifrån de förutsättningar som råder på platsen och hänsyn ska tas till den karaktär platsen har. Genom åren har tätorterna vuxit och olika tidsepoker har präglat varje projekt liksom årsringar i ett träd. Det går inte att likställa miljöerna i exempelvis centrala Trosa eller stationsområdet vid Vagnhärad gestaltningsmässigt med de delar som exempelvis byggdes ut under miljonprogrammets era under 1960- och 1970-talet vilket gör att olika krav och anpassningar behöver göras beroende på var nya bostäder byggs.

Översiktsplanen pekar på vikten av rätt typ av exploatering i rätt lägen, vilket leder till varierade boendemiljöer och en fortsatt mångfald på bostadsmarknaden. En ambition har varit att möjliggöra boende av olika typer och med olika upplåtelseformer i tätorternas olika bostadsområden för att därigenom möjliggöra omflyttning inom områden. I takt med att kommunens befolkning blir äldre kommer boende för den målgruppen att utredas och prioriteras i Trosa och Vagnhärad tätorter. Det är även av betydelse att kommunen säkerställer att unga som vill flytta hemifrån ska ha möjlighet att hitta sin första bostad i kommunen. De föreslagna exploateringarna redovisas under respektive tätort i kapitlet Planförslag. I förslaget redovisas även strategisk mark som i vissa fall kan bli aktuella för nya stadsdelar på längre sikt. Utöver de redovisade områdena kan nya bostäder tillkomma genom förtätningar i befintlig bebyggelse.

Det är svårt att förutse bostadsbyggandets omfattning eftersom den beror på många olika faktorer som kommunen inte kan påverka, inte minst konjunkturutvecklingen och utvecklingen i omgivande regioner. Översiktsplanens uppgift är att skapa förutsättningar för bostadsbyggande och att styra bebyggelsen till attraktiva och strategiskt lämpliga lägen. Kopplat till översiktsplanen tog kommunen under innevarande planperiod fram ett bostads-

försörjningsprogram samt riktlinjer för markanvisning och exploateringsavtal. Programmet redovisar möjligt bostadsbyggande mellan 2016-2020 utifrån översiktsplanens förslag. Kommunens ansvar att skapa förutsättningar för bostadsbyggande är tydligt och genom dessa dokument redovisar kommunen sin intention.

På sikt kommer en stor del av kommunens expansion att ske i Vagnhärad

Vagnhärad

Järnvägen ger Vagnhärad goda möjligheter till pendling och är därför är särskilt intressant för utbyggnad av ny stationsnära bebyggelse. En utbyggnad av stationssamhället möjliggör attraktivt boende med närhet till snabba kollektiva förbindelser till omgivande regioner. Genom att lokalisera ny bebyggelse med god tillgång till kollektivtrafik kan bilberoendet på lång sikt minska vilket är positivt för miljön. I översiktsplanen redovisas ett antal större utbyggnadsområden varav Norra Vagnhärad, Solberga, Alby och Väsby är de största. På sikt kommer en stor del av kommunens expansion att ske i Vagnhärad. Det finns fortfarande viss osäkerhet kring dragning av Ostlänken och lokaliseringen av resecentrum. Kommunen menar dock att planeringen kommit så långt att det ändå är

möjligt att mer konkretisera kommunens idéer för utveckling i Vagnhärad särskilt med fokus på norra Vagnhärad och hur stråket Vagnhärads torg – resecentrum via Gnestavägen kan stärkas. I dagsläget är det osäkert hur stort område utanför järnvägen som kommer att påverkas av buller från Ostlänken och därför har en mindre del markerats för framtida boendeområden. När detta är klarlagt är ambitionen att bostäder ska byggas så nära resecentrum som möjligt.

Utöver exploateringsområden i Vagnhärads utkant kommer satsningarna i centrala Vagnhärad fortsätta. Omvandlingen av Vagnhärads torg och Centrumvägen har långsiktig betydelse för tätorten som helhet. Att stärka centrum och ge förutsättningar för handel och annan service är av strategisk betydelse när områden såsom Solberga och norra Vagnhärad börjar byggas ut. Under de kommande åren kommer ytterligare förtätningar att göras invid torget och syftet är att skapa fler bostäder vilket är viktigt av flera skäl. Dels för att skapa underlag för handel och service i Vagnhärad men inte minst för att skapa trygghet, så att människor gärna vistas i centrum en större del av dygnet.

Byggnation av Infart västra Trosa möjliggör fortsatt utveckling och utbyggnad västerut

Trosa

I centrala Trosa inom riksintresseområdet för Trosa stad är förutsättningarna för tätortsutveckling något mer begränsade. Centrala Trosa stads karaktär medför att förtätningar måste ske med hänsyn till kulturmiljön. I norra, västra och östra delen av tätorten föreslås dock flera större utbyggnadsområden dels inom Åda-området, Västra Krymla samt dels Västra Trosa. Viss förtätning föreslås i översiktsplanen som markerade projekt och därutöver kan även andra förtätningar vara möjliga vilka inte specifikt är redovisade som nya boendeområden. Ett av de viktigare argumenten bakom denna strategi är möjligheterna till god trafikförsörjning såväl kollektivt som enskilt samt att bättre utnyttja befintlig infrastruktur. Ambitionen är liksom tidigare att förtäta och stärka stråk som är möjliga att trafikera med kollektivtrafik. I centrala Trosa är passagen över Trosaån den begränsande faktorn. Den trånga passagen vid Smäckbron och Nyängsvägen och dess enfylliga Nyängsbro drabbas ofta av trängsel och är inte något långsiktigt alternativ för tätortens trafikföring. Mot bakgrund av detta har kommunen tidigare varit försiktig med att tillåta en motsvarande utbyggnad på den västra sidan som möjliggjorts på den östra. Byggnation av Infart västra Trosa möjliggör dock en fortsatt utveckling och utbyggnad västerut. En första etapp i den utbyggnaden är detaljplanerna för Smedstorp där genomförandet pågår sedan några år tillbaka. I övrigt kommer bebyggelseutvecklingen till stor del i form av kompletteringsområden och fortsatt permanentning av befintliga fritidshusområden.

I Västerljung finns goda möjligheter till tryggt boende i lantlig miljö

Västerljung

I Västerljung finns goda möjligheter till tryggt boende i lantlig miljö. Översiktsplanen föreslår ny bebyggelse vid Hammarby och Hilleborn, områden som redan är planlagda. Den befintliga järnvägen kommer att vara kvar även efter Ostlänkens invigning. Detta påverkar var och hur Västerljung kan utvecklas i framtiden. Kommundelen har vuxit befolkningsmässigt sedan Översiktsplan 2015 antogs men en stor del av tillväxten har skett på landsbygden. I tätorten finns två förskolor och Kyrkskolan, vilka alla har betydelse för ortens framtida utveckling. Kyrkskolan lockar också elever från andra delar av kommunen samt även från omgivande kommuner. Invid skolan har kommunen anlagt en mindre park och i närtid kommer Västerleden att rustas upp för att få en mer trafiksäker utformning. Orten präglas av bostäder men det finns även ett rikt näringsliv såväl i orten som på landsbygden. Norrbyvallen är en naturlig mötesplats som utvecklats de senaste åren. Kommunen ser möjligheter till fortsatt bostadsbyggande inom Västerljung, även om en stor del av tillväxten de senaste åren har skett utanför tätorten.

Vad händer efter ÖP 2021?

Trosa kommuns översiktsplan är ett dagligt arbetsverktyg i hantering av bygglov, strandskydd, planförfrågningar mm således är översiktsplanen förhållandevis detaljerad och fokuserar på att ge tydliga riktlinjer för utveckling i närtid. De senaste årens utveckling har gått snabbt och även om konjunkturen såväl i landet som globalt ser ut att avmattas finns det i dagsläget inte några tecken på att kommunens positiva utveckling skulle avstanna. Dock kommer även Trosa kommun att påverkas av en konjunkturedgång vilket sannolikt leder till att tillväxttakten avmattas något. Av det skälet är det viktigt att åtminstone övergripande blicka framåt på vad som händer efter ÖP 2021.

Vagnhärad kommer genom Ostlänken att ha mycket goda förutsättningar för expansion och utveckling. Med tanke på resecentrums lokalisering i norra Vagnhärad kommer utbyggnaden främst att ske i norra delen av tätorten och i ett nordvästligt stråk från Vagnhäradstorg. Kommunen har tidigare utgått ifrån att nästa utbyggnadsetapp i Vagnhärad är öster om väg 218 inom Solberga och där kommer en utbyggnad att ske i framtiden även om det nu sannolikt blir senare eftersom resecentrums lokalisering blir mer västerut än vad som var känt tidigare. Arbetet med att stärka stråket från resecentrum mot Vagnhäradstorg kommer att inledas under planperioden och området kommer att rymma såväl bostäder som offentlig och kommersiell service och verksamheter av olika slag. Väg 218 går som en livskraftig åder och entré till kommunen med anslutningar både till resecentrum och bebyggelse på båda sidor om vägen. Anslutningarna ska vara funktionella och uppfylla både kommunens krav på utformning, säkerhet och tillgänglighet för alla liksom Trafikverkets framkomlighetsmål. Centrum ska utvecklas och erbjuda ett varierat utbud av service och handel där Vagnhäradstorg ska utgöra en naturlig mötesplats för invånare och besökare. Även resecentrum kommer att utgöra en viktig mötesplats och målpunkt.

I Trosa stad kommer Infart västra Trosa ge möjlighet att säkra de kulturhistoriskt riksintressanta miljöerna kring Trosaån och mot hamnen. Vägen kommer också möjliggöra ny bostadsbebyggelse västerut och etablerande av handel och verksamheter vid den östra korsningspunkten vid väg 218. Entrén mot Trosa stad kan förstärkas gestaltningmässigt tack vare kommunens övertagande av vägen mellan de båda cirkulationerna. Stråket utmed Stensundsvägen och Åda förstärks ytterligare genom planläggning av nya bostäder och förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik. Trosaportens handelsområde kan fortsätta utvecklas och allt fler bostäder kommer att byggas i anslutning till det. Trosa lockar årligen många besökare och säsongerna blir längre och längre. Staden som tidigare var en utpräglad sommarort omvandlas allt mer till ett besöksmål oavsett tid på året. Den södra delen av Hunga strövområde håller på att omvandlas till naturreservat med inriktning på friluftsliv och att tillgängliggöra naturen för fler.

Västerljung har förtätats och nya bostäder kommer att byggas. Parken som byggdes i början av 2000-talet kan utvecklas ytterligare och tillsammans med Norrbyvallen och uteklassrummet vid Björke kommer den att vara en naturlig samlingspunkt för boende i orten även i framtiden. Gång- och cykelvägsförbindelsen, som ska byggas, mot Vagnhärad kommer att göra det enkelt att cykla till resecentrum med tillgång till kollektivtrafik med både tåg och buss om resenären inte väljer att åka med anslutande buss från Västerljung. Översiktsplanen ger möjligheter att förbättra för det lokala näringslivet och i takt med att invånarantalet ökar skapas bättre förutsättningar för service. Trafikverket kommer att förbättra trafiksäkerheten utmed Västerleden och tätorten kommer därmed att upplevas som tryggare och säkrare av invånarna.

Landsbygden kommer fortsätta vara attraktiv för boende och verksamheter. Det ska vara enkelt att bo och arbeta på landet och samtidigt ha nära till såväl kommunens tätorter som storstadsområden. Utmed kusten finns goda möjligheter till boende i redan utbyggda områden.

Översiktsplanens inriktning för yttre kustzon i kombination med strandskyddsbestämmelserna hålls trycket för bosättning tillbaka och allmänhetens tillgänglighet till kusten kan vara fortsatt god. Genom en kontinuerlig inventering av enskilda avlopp har äldre icke-godkända anläggningar bytts ut mot nya vilket gör att påverkan på Östersjön avsevärt har minskat. Kommunen har dessutom i en va-plan fastställt en prioritering av den framtida utbyggnaden av kommunalt vatten och avlopp för att ytterligare förstärka detta.

Förtätning eller byggande i tätorternas randzoner

En viktig utgångspunkt för utbyggnad av tätorterna är att hushålla med markresurserna. Fördelarna med förtätning av befintlig bebyggelse är bland annat att befintliga investeringar i infrastruktur kan tillvaratas och att det totala transportarbetet till arbetsplatser, service etc kan reduceras. Till nackdelarna hör att grönytor kan komma att tas i anspråk.

För kommunens tätorter är en kombination av förtätning, återanvändning av mark och byggande på naturmark nödvändig. På vissa platser kan förtätningar och återanvändning av mark ske men en del av tätortsutbyggnaden måste ske på naturmark eller icke produktiv jordbruksmark i tätorternas randzoner.

Generellt är Trosa kommun positiv till att blanda bostäder med verksamheter

Verksamheter och bostäder – grundläggande planeringsidéer

Olika epoker präglar planering på olika sätt vilket visar sig i tätorternas utbyggnad. Det är en självklarhet att industri inte ska integreras med bostäder, men det är inte lika självklart att alla verksamheter bör vara åtskilda från bostäderna. Fördelarna med integrering av bostäder och verksamheter är bl a att stadsdelarna blir levande under stora delar av dygnet. Människor vistas i området under både dag- och nattetid vilket skapar förutsättningar för en mer levande, spännande men samtidigt tryggare miljö. Generellt är Trosa kommun positiv till att blanda bostäder med verksamheter förutsatt att inga störningar uppstår. Modern teknik ger kommuninvånare möjligheter att arbeta mer flexibelt t ex genom anslutning till fibernät och kommunen vill uppmuntra en sådan utveckling. Olika typer av hantverk och icke störande verksamheter kan också vara lämpliga för integrering. Medan mer traditionell industri samt ytkrävande och störande verksamheter är bättre lokaliserade till områden som redan idag är påverkade av exempelvis buller och som har god trafikförslörjning såsom norra Vagnhärad mellan och i anslutning till E4 och Ostlänken.

Frånsett den funktionella integreringen arbetar också kommunen med att försöka blanda såväl upplåtelseform som bostadstyp i nya boendeområden för att möjliggöra en varierad bostadsstruktur.

Bebyggelseutveckling på landsbygden

Kommunen är generellt positiv till nya bostäder på landsbygden under förutsättning att bebyggelsen går att förena med natur- och kulturmiljövärden, friluftslivets intressen samt jord- och skogsbrukets intressen. Kommunens avsikt i den sk yttre kustzonen är dock att med hänsyn till det rörliga friluftslivet, när det gäller strandskyddslagstiftning, befintliga riksintressen mm vara restriktivt avseende ny bebyggelse. Komplettering i direkt anslutning till befintlig bebyggelse ska dock vara möjlig. Bebyggelseutvecklingen på landsbygden behandlas närmare i avsnittet Planförslag – Byggande på landsbygden.

Helårsboende utvecklas i fritidshusområden

Antalet helårsboende i flera av kommunens fritidshusområden har sedan lång tid tillbaka ökat. Begränsade byggrätter har inte motverkat helårsboende, vilket sannolikt var syftet med begränsningen. Boende i vissa av fritidshusområdena har under lång tid framfört önskemål om utökade byggrätter för att skapa bättre och rymligare bostäder. Trosa kommun har medgett utökade byggrätter för vissa fritidshusområden under särskilda förutsättningar, bl a att vatten- och avloppsfrågan kan lösas på ett tillfredställande sätt.

Kommunen anser att fördelarna, t ex tillvaratagande av befintlig infrastruktur och möjligheter till levande områden året runt, överväger nackdelar som relativt långa avstånd till service, kollektivtrafik och annan infrastruktur. Dessutom är flera av kommunens större fritidshusområden belägna relativt nära Trosa och Vagnhärad så att tätorter varför dessa på lång sikt är möjliga att integrera i den övergripande stadsstrukturen. Kommunen ser möjligheter till en ökad inflyttning tack vare permanentning av främst de närbelägna fritidshusområdena.

Servicestruktur

I ett växande samhälle är det viktigt att utbyggnaden av den offentliga servicen hänger med. Det här avsnittet redovisar hur Trosa kommun arbetar med den frågan samt lyfter fram specifika utvecklingssteg som sannolikt blir nödvändiga att ta under den aktuella planperioden. Arbetet med att säkerställa lokaler för den kommunala verksamheten sker inom ramen för kommunens lokalstyrgrupp i syfte att planera och överblicka behov, där platstillgång och kommande efterfrågan analyseras. Till detta görs ingående befolkningsprognoser och studier av in- och utflyttning m m.

Förskola

I takt med den förväntade befolkningsökningen kan ytterligare förskolor behövas. Såväl i Vagnhärad som i Trosa har flera nya förskolor byggts samt äldre byggts om.

Därutöver har en friförskola etablerat sig i både Trosa och Vagnhärad. I dagsläget bedöms behovet av förskoleplatser tillgodosett och kommunen ser inte något behov av ytterligare kommunala förskolor den närmsta tiden. I Västerljug finns två förskolor och i dagsläget bedöms efterfrågan kunna rymmas inom dessa verksamheter. Platser för nya förskolor läggs successivt ut i nya exploateringsområden, men detaljplaner för nya förskolemiljöer tas också fram separat. I samtliga tre orter finns planlagd mark för förskoleverksamhet. Kommunens strategi är att ständigt ha planmässig beredskap för ett fortsatt ökande behov av förskoleplatser och att fortsätta arbeta utifrån ett småskaligt perspektiv i syfte att säkerställa en kvalitativ verksamhet och en trygg och stimulerande miljö. I många fall har kommunens förskolor nära till naturområden vilket ytterligare förstärker kvaliteten för barnen i verksamheten.

Skola

Grundskolan f-9

Skolans behov studeras kontinuerligt utifrån den befolkningsprognos som årligen beräknas för kommunen. Sammansättningen i de olika åldersklasserna varierar över tid och framförhållningen för högstadieskolorna i kommunen är betydelsefull. I dagsläget bedöms befintliga högstadieskolor rymma det behov som finns i vissa fall med kompletteringar inom befintliga skolområden. I takt med att Vagnhärad utvecklas och byggs ut kan dock en ny f-6 skola behöva byggas för att möta den ökade efterfrågan som kommer av en ökad befolkning. En sådan skola lokaliseras sannolikt i de norra delarna av Vagnhärad där de största utbyggnadsstråken planeras såväl i närtid som på längre sikt. I översiktsplanen pekas Skärlagsskolan specifikt ut som en skola lämplig för tillbyggnad, något som också kommer att slutföras under början av planperioden. Någon ny skola bedöms inte vara nödvändig ännu inom Trosa tätort utan Skärlagsskolans utbyggnad kommer att täcka kommunens behov under överskådlig tid. På sikt kan dock behovet av ytterligare en grundskola komma i Trosa tätort och nästa planperiod kan sannolikt ytor för detta komma att pekas ut.

Skärlagsskolans utbyggnation, AG Arkitekter

Kyrkskolan i Västerljug har under senare år ökat sitt elevantal kraftigt. Barn från både Västerljug och landsbygden samt övriga tätorter och grannkommuner går i skolan. Vid framtida eventuella behov kan viss utökning ske inom befintligt område. Särskild hänsyn måste då tas till de kulturmiljövärden området runt skolan och kyrkan har. Kommunen arbetar aktivt för att öka underlaget med elever i Västerljug för att ha ett kontinuerligt elevunderlag.

Kommunen kommer fortsätta arbetet med att utveckla befintliga och framtida nya skolområden där skolgårdar och lokaler ska ge elever och personal stimulerande miljöer som uppmuntrar till lärande och rörelse. Trygghet för elever är en mycket viktig faktor vilket gör att skolenheterna inte får bli för stora.

Gymnasieskolan

Trosa kommun har ingen egen gymnasieskola utan eleverna kan fritt välja skola i landet. Majoriteten av gymnasieeleverna studerar i Stockholm och Nyköping.

Omsorg

Äldreomsorg och särskilda boenden

I Trosa kommun finns tre särskilda boenden varav ett är ett renodlat demensboende. Häradsgården ligger i Vagnhärad, nära till grönområden och centrum. På Häradsgården finns också ett korttidsboende som dels fungerar som tillfälligt boende för exempelvis en person som skrivits ut från sjukhus och som väntar på anpassning i bostaden eller möjlighet till ett kortare avlastningsboende

där personen sedan återvänder hem. Trosagården ligger beläget med gångavstånd från Tureholmsviken och här finns också ett trygghetsboende. Ängsgården, är kommunens demensboende, ligger vid vårdcentralen i Trosa. Även Dagverksamheten Gästis ligger i anslutning till vårdcentralen. Gästis riktar sig till personer med demenssjukdom där de ges möjlighet till social samvaro.

I takt med en åldrande befolkning kommer behovet av ytterligare äldreomsorg på sikt att öka. Avsikten är i första hand att komplettera befintliga anläggningar vid Trosagården och Häradsgården i Vagnhärad. Här finns en planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad. Utöver detta kan behovet av så kallat trygghetsboende öka. Trygghetslägenhet är en ordinär bostadsform för äldre personer. I kommunen finns trygghetslägenheter på Rodergatan 3.

Området direkt väster om Trosagården markeras i förslag till ny översiktsplan för att tillgodose ett ökat behov av olika former av boende för äldre. Därutöver är området kring vårdcentralen och Ängsgården markerad som strategisk mark där möjlighet finns för utbyggnad av befintliga verksamheter. Ett första steg kan vara att omvandla kommunens Socialkontor till ytterligare en avdelning av Ängsgården.

Stöd vid funktionsnedsättning

Kommunens verksamhet för stöd och service vid funktionsnedsättning regleras i socialtjänstlagen, SoL och Lag om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS. LSS omfattar personer som har ett psykiskt eller fysiskt funktionshinder. Socialpsykiatri inriktas främst på psykiskt funktionshinder och arbetar genom insatsen boendestöd. I kommunen finns även en anhörigkonsulent som arbetar med stöd till anhöriga samt ett personligt ombud som arbetar på uppdrag av en enskild som har en psykisk funktionsnedsättning.

På Gärdesvägen i Vagnhärad finns den dagliga verksamheten Paletten som vänder sig till personer med

funktionsnedsättning. Inom verksamheten finns även Arbetsmarknadsenheten (AME) som drivs i samarbete med Socialtjänsten i syfte att ge personer med funktionsnedsättning en meningsfull sysselsättning inom Trosa kommun.

Primärvård

Sedan slutet av 1970-talet har Vårdcentralen i Trosa haft i uppgift att tillgodose kommunens behov av primärvård. Det har tidigare funnits privata läkarmottagningar som erbjudit ett komplement men inga av dessa finns längre kvar. Det går att konstatera att utbyggnaden av primärvården inte följt befolkningsutvecklingen i kommunen och inför framtiden behöver verksamheten ses över och byggas ut. Region Sörmland ansvarar för primärvården samtidigt som Trosa kommun genom sin planering kan skapa förutsättningar för nya etableringar. I takt med att Vagnhärad växer skapas ett bättre underlag för en framtida vårdcentral i tätorten något som skulle avlasta Trosa vårdcentral och totalt öka kapaciteten i kommunen. Trosa kommun ser positivt på ett framtida samarbete för att förbättra kvalitet och tillgänglighet på primärvården i kommunen. Översiktsplanen kan peka på områden som kan vara lämpliga för etablering av exempelvis en ny vårdcentral men det är regionen som beslutar om hur detta ska genomföras. Med tanke på den befolknings-tillväxt kommunen haft fram till idag i kombination med vad som planeras framöver kanske det i framtiden blir aktuellt med en vårdcentral i både Vagnhärad och Trosa.

Kultur och fritid

I takt med en ökande befolkning förbättras också förutsättningarna att utveckla utbudet av olika kultur- och fritidsaktiviteter. Som en fortsättning på de satsningar som gjorts i början av 2000-talet har utegym byggts i Trosa och Vagnhärad, hälsans stig har utvecklats, ett nytt stadsnära havsbad vid Borgmästarholmen har öppnats och upprustningen av Skärborgarnas hus har påbörjats bland mycket annat. Trosa kommun har ett mycket rikt och varierat föreningsliv och ett fortsatt samarbete mellan kommunen och föreningarna är positivt. Inför

framtiden behöver kommunen fortsätta utveckla utbudet för kultur och fritid. Något som nämnts är ytterligare en idrottshall, en konstfrusen isrink och en ny allmän sjösättningsramp vilka samtliga är anläggningar som kräver utrymme.

Även kultur och konst är viktigt för hur kommunen uppfattas och ges möjlighet att utvecklas. Genom Trosa kvarn, Skärborgarnas hus och Tomtaklinskolans aula finns lokaler som är funktionella för kulturevenemang. I allmänna lokaler och platser i stadsmiljön kan konst och anläggningar höja kvaliteten för såväl kommunens invånare som för besökare. Trosa kommun arbetar med att öka den konstnärliga utsmyckningen i utbyggnadsprojekt och inom ramen för kommunens projekt avsätts 1% för konstnärlig utsmyckning. En policy för arbetet är på gång att tas fram.

» Vad vill vi åstadkomma?

Möjliggöra en årlig befolkningstillväxt om ca 1-2 procent. Värdena i den byggda miljön ska bibehållas och tillvaratas genom varsamhet vid förändringar och god anpassning av ny bebyggelse. Det lokala kulturarvet ska synliggöras och förvaltas.

Ny bebyggelse ska utformas med hög kvalitet och följa en bebyggelsestruktur som är hållbar på lång sikt. Trosa kommun ska erbjuda en mångfald av olika bebyggelsemiljöer. Det ska finnas tillgång till mark för olika boendeformer i attraktiva miljöer.

Trosa kommun ska verka för att kommuninvånarna får närhet till högklassig service, vilket bland annat innebär att kommunen har skola, barnomsorg och social omsorg med hög kvalitet inom räckhåll för invånarna. Kommunen ska ha planmässig beredskap för ett ökat behov av offentlig service.

» Strategier

Offensiv och medveten markanvändningsplanering genom tillskapandet av attraktiva boendeområden i

Trosa kommun genom sin planering kan skapa förutsättningar för nya etableringar

samtliga kommundelar och i olika typer av lägen samt ett fortsatt gott samarbete med kommunens övriga fastighetsägare.

Att med tydlighet i översiktsplanen ange vilka estetiska förväntningar som finns på ny bebyggelse i känsliga lokaliseringslägen.

Att i översiktsplanen skapa förutsättningar för en bebyggelsestruktur som bygger vidare på befintliga orter samt i stråk där man på sikt kan skapa förutsättningar för exempelvis kollektivtrafik och hållbara tekniska försörjningssystem.

Att utveckla former för energieffektiv detaljplanering och skapa förutsättningar för värmätthet och förnyelsebar energi.

Att även fortsättningsvis arbeta förvaltningsöverskridande och förebyggande med lokalfrågan för att ha beredskap för förändrade behov av offentlig service.

NÄRINGSLIV OCH TURISM

Trosa kommun har såväl historiskt som i nutid varit känd för sitt varierade och rika näringsliv samt entreprenörskap. Totalt finns ca 1.800 företag i kommunen varav många är fåmansföretag. Det finns även marknadsledande internationellt framgångsrika företag med avancerad forskning och utveckling lokaliserade inom kommunen.

I Trosa kommun verkar små och stora företag i en mångfald av branscher. Verksamhet bedrivs exempelvis inom områden som tillverkningsindustri, handel, tjänsteproduktion, konsulttjänster, lantbruk, hotell- och konferens, varvsnäring och konst. Många av företagen skapar god publicitet för regionen och har genom expansion och nyetableringar skapat många arbetstillfällen. Kommunen avser att bibehålla och utveckla denna mångfald. I de verksamhetsområden som föreslås kommer olika typer av verksamheter att rymmas och den kommande planeringen ska säkerställa ett brett utbud för att möta den ofta ganska blandade efterfrågan som finns.

Sveriges kommuners lokala företagsklimat mäts bl a av SKR och Svenskt Näringsliv där Trosa kommun har som målsättning att placera sig på topp 20 nationellt i Svenskt Näringslivs ranking och höra till de 10% bästa kommunerna i landet i SKR's öppna jämförelser. Under de senaste tio åren har kommunen hört till det absoluta toppskiktet i landet.

Kommunens näringslivsplan

Näringslivsplanen lägger fast strategier för hur kommunen ska främja utveckling och tillväxt inom näringslivet. Den gällande planen är nyligen antagen och omfattar åren 2019 – 2022 och utgår ifrån förutsättningen att: "Det ska vara enkelt och attraktivt att starta och driva företag i vår kommun!". Enligt näringslivsplanen ska kommunen arbeta för att främja utveckling och tillväxt av näringslivet bl a genom att förstärka det samarbete som finns idag men också att underlätta och tydliggöra de krav kommunen som myndighet ställer. Kommunen ska underlätta för företagen och vara en naturlig sam- talspartner och mötesplats.

Näringslivets utveckling har stor betydelse för hela kommunens utveckling och tillväxt. Kommunens ekonomi är beroende av sysselsättningsläget i kommunen. En hög sysselsättning innebär goda kommunala skatteintäkter och medverkar också till lägre kommunala kostnader för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Näringslivets utveckling är viktig för kommunens attraktivitet för inflyttning av både nya medborgare och nya företag. Företagen är beroende av bostadsmarknaden, kommunikationer och utbildning för att säkra tillgången på arbetskraft. Tillgång till industrimark är viktigt för att befintliga företag ska kunna expandera och för att nya företag ska kunna etablera sig i kommunen. Det gemensamma målet är ett gott näringslivsklimat som kännetecknas av:

- God tillgång på arbetskraft
- God kvalitet på grundskolor och barnomsorg
- Tillgång till efterfrågad gymnasieutbildning när eleverna lämnar grundskolan
- Väl utbyggda fungerande kommunikationer, infrastruktur och IT
- Hög tillgänglighet, framförhållning och bra service från kommunen framförallt avseende fysisk planering och bostadsbyggande, tillståndsgivning och övrig myndighetsutövning relativt företagen
- Aktiv dialog mellan näringsliv och kommun
- Utvecklad regional samverkan för att stärka kommunens tillväxt.

Näringsliv utifrån ett ungdomsperspektiv

Trosa kommun har under flera år arbetat med att öka entreprenörskapet i skolan och bland ungdomar. Under den årliga Framtidsveckan genomförs ett flertal aktiviteter i nära samarbete med det lokala näringslivet. Fokus på utbildning och utökade samarbeten för gymnasieutbildning ska fortsätta för att ge bästa förutsättningarna inför fortsatta studier och framtida arbetsliv. Tack vare framförallt den omfattande besöksnäringen finns goda möjligheter för kommunens ungdomar att tidigt få ett första arbete

vilket sedan ger en bra start på arbetslivet.

Integration och nya livsmöjligheter

Sverige har under de senaste åren tagit emot en stor mängd nya invånare från länder utanför Europa och dessa har successivt slussats vidare till landets kommuner. Trosa kommun har sedan 2015 tagit emot ca 350 ny-anlända, såväl familjer som enskilda. I en starkt växande kommun med stor brist på bostäder har detta periodvis varit svårt att möta men tack vare ett gott samarbete med företagare, fastighetsägare och föreningslivet har även under besvärliga perioder lösningar hittats. Efter den inledande mottagningsfasen är nästa steg att komma ut i arbetslivet. Trosa kommun har inom organisationen löst en del men kommunens företag har också bidragit. Historiskt har kommunen kunnat integrera den invandrade befolkningen på ett bra sätt och ambitionen är att även fortsättningsvis kunna göra det tack vare en god kommunal verksamhet i form av förskola och skola, SFI

Näringslivets utveckling har stor betydelse för hela kommunens utveckling och tillväxt

och möjlighet till tjänster i kombination med tydlighet om vad som förväntas tillbaka. Att så fort som möjligt lära sig svenska och på så sätt kunna ta del av utbildning och börja arbeta är det bästa sättet att uppnå en framgångsrik integration. Ett fortsatt gott samarbete med det lokala näringslivet är en nyckel till detta.

Planlagd mark och verksamhetsprofil

De senaste årens starka tillväxt har inte bara gett en ökad befolkning. Även antalet företag och efterfrågan på verksamhetsmark har ökat. Trosa brukar ofta benämnas som en typisk pendlingskommun där många väljer att bosätta sig och sedan pendla ut i regionen till arbete. Sett till statistiken har dock andelen utpendlare inte ökat de senaste 15 åren till skillnad från inpendlingen. I Trosa tätort är tillgången på verksamhetsmark begränsad medan stora delar av de områden som pekats ut i Översiktsplan 2015 fortfarande är påverkade av Ostlänkens utredningskorridor. Nyligen antogs en detaljplan för ett nytt verksamhetsområde i Vagnhärad och därutöver har Trosa kommun tagit fram underlag som pekar på ytor i både Trosa och Vagnhärad tätorter med möjlig verksamhetsmark. Detta presenteras längre fram i respektive tätorts plankarta. I vissa fall är planeringen fortfarande i ett tidigt skede vilket gör att ytor markeras som strategisk mark.

I plankartorna redovisas områden framförallt som verksamhetsmark men inom markeringar för strategisk mark ryms också möjlighet för framtida näringslivetableringar. För att säkerställa ett fortsatt varierat företagande öppnar översiktsplanens markeringar möjligheter för såväl tjänster, logistik, byggande och handel som industri och tillverkning.

Framtida verksamhetsområden anpassas till den miljö de är belägna i, vilket betyder att olika områden vänder sig till olika typer av verksamheter. I Vagnhärad finns omfattande ytor, som kan erbjuda olika typer av verksamhetsmark. Närheten till E4 och Ostlänken ger fördelar som särskilt goda kommunikationslägen och efterfrå-

gade skyltlägen. Samtidigt som buller från både E4 och Ostlänken blir avgörande i lämplighetsbedömningen för var olika typer av verksamheter ska lokalisera sig. Norra Vagnhärad är strategiskt beläget i närheten av E4 och järnvägen, vilket innebär att till exempel transportintensiva verksamheter eller industri kan vara lämpliga här. I Trosa är förutsättningarna delvis annorlunda. Närheten till bostadsområden medför att högre krav måste ställas på nya verksamheter. Hit kan "lättare" verksamheter med fördel lokaliseras.

I både Trosa och Vagnhärad föreslås mark för verksamheter, handel och industri. Dagens industriområden i de båda tätorterna är möjliga att förtäta i viss mån genom att utnyttja mark mer effektivt. Detta kan kräva planändringar, vilket kommunen ställer sig positiv till att pröva. I Vagnhärad kommer möjligheterna till etablering att öka när järnvägsplanen för Ostlänken fastställs och korridoren justeras. I Trosa hamn finns områden markerade som strategisk mark i översiktsplanen vilket både kan innebära planering för bostäder men också för att möjliggöra utveckling av hela hamnområdet. I Västerlångung finns idag ingen detaljplanlagt mark för verksamheter. Däremot rymmer orten och dess kringområde en del mindre verksamheter samt en välutvecklad mångfald av lantbruksverksamheter. Generellt menar kommunen att en fortsatt planläggning av verksamhetsmark ytterligare stärker kommunen som en attraktiv boendeort med ett rikt näringsliv där fler kan både bo och arbeta inom kommunen.

Jordbruk och livsmedelsproduktion

I Trosa kommun finns flera verksamheter med inriktning på jordbruk och livsmedelsproduktion. Under senare år har denna näring allt mer uppmärksammats utifrån såväl ett krisberedskaps- som klimatperspektiv. Att vara självförsörjande i högre grad på livsmedel är en långsiktigt strategisk fråga och alla steg för att minska transporter och säsongsanpassa exempelvis skolmat och mat till äldreboenden kan sammantaget bidra till en positiv utveckling. Kommunens näringslivsenhet tillsammans

med Ekologienheten har tillsammans deltagit i ett arbete i syfte att öka den lokala livsmedelsförsörjningen.

Besöksnäring

Besöksnäringen är av mycket stor betydelse för Trosa kommun. Det stora antalet besökare under framförallt sommaren gör Trosa till en stad som sjuder av liv. Den i stor utsträckning säsongsbetonade befolkningsökningen möjliggör ett diversifierat serviceutbud som med hjälp av sommarmånaderna har möjlighet att leva året runt. Under senare år har turistsäsongen tenderat att bli längre och om utvecklingen fortsätter finns förutsättningar för en annan, mer varierad besöksnäring än den vi ser idag. Det finns även ett större intresse att semestra hemma vilket gör att Trosa kommun kan utgöra en attraktiv målpunkt för en stor del av Mälardalens befolkning. Översiktsplanen skapar förutsättningar för att kunna bibehålla och utveckla sin dragningskraft som besöksort. De faktorer som är avgörande för en bibehållen och utvecklad turism är värnande av de unika naturmiljöerna och skyddet av kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer. Därutöver är tillgängligheten med kollektivtrafik viktig även för besöksnäringen. Frånsett detta är ett fortsatt arbete med att utveckla Trosa hamnområde och att skapa förutsättningar för utveckling av handel och tjänster av stor betydelse för utvecklingsmöjligheterna. Trots att sommaren innebär överlägset flest besökare

till kommunen har flera av verksamheterna i kommunen sina högsäsonger under andra delar av året. Ett exempel är kommunens hotell- och konferensverksamheter som årligen drar ett betydande antal besökare till kommunen.

Några turistattraktioner

Trosa stad

Den kanske viktigaste turistattraktionen i kommunen är Trosa stadskärna som är riksintressant småstadsideal med karaktäristisk trähusbebyggelse från 1700- och 1800-talen. Trosaåns roll som pulsåder genom staden i kombination med tätortens utbud av handel, restauranger m m förstärker ytterligare intrycket av den vackra och pittoreska kuststaden.

Trosas gästhamn är den plats där många möter Trosa för första gången. Gästhamnen ägs av Trosa kommun men upplåts via en tjänstekoncession. Hamnen har totalt 190 båtplatser vid brygga eller boj och fullständig gästhamns-service. Hamnen och Trosas centrala delar är idag ett populärt resmål för svenska och utländska turister som kommer både lands- och sjövägen. Utbudet av restauranger och den pittoreska miljön gör det attraktivt att strosa och ta del av stadens nöjesliv. Under senare år har utbudet av aktiviteter och målpunkter ökat vilket gjort att nya besökare kommer till kommunen vilket är positivt.

Skärgården

Såväl sommartid som vintertid är skärgården utanför Trosa välbesökt. Sett ur nationellt och internationellt perspektiv är Sörmlands skärgård i sin helhet en unik miljö tack vare sin ringa exploatering. Stora delar av skärgården inom Trosa kommuns gränser skyddas som naturreservat och utgör dessutom områden av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården och friluftslivet. Se karta i avsnittet Riksintressen.

Sju km eller knappt fyra sjömil utanför Trosa ligger Krämö – Trosa kommuns egen semesterö. Krämö har varit bebodd sedan 1700-talet och används sedan mitten av 1900-talet även som semesterby, där ett antal uthyr-

Krämö - Trosa kommuns egen semesterö

ningsstugor finns till allmänhetens förfogande. Krämö är skyddat som ett kommunalt naturreservat såväl på land som under havsytan och är även ett skärgårdshänsynsområde, beslutat av Länsstyrelsen, vilket utgörs av ett antal öar, skär och tillhörande vattenområden.

Den rika kulturmiljön

Östra Sörmland har ett omfattande kulturarv med ansevärd mängder fornlämningar. Medeltida kyrkor, herresäten, stora gårdar, torp och skärgårdshemman ger en spännande historia. Kring Vagnhärad finns ett av landets rikaste fornlämningsstråk. Ett av dessa områden är numera skyddat i ett kommunalt naturreservat vid Lånestaheden. Hembygdsgården vid Trostorp är ett annat tydligt exempel på kommunens rika kulturhistoria. I Väs-

terljung har ett uteklassrum byggts vid Björke gravfält vilket tillgängliggör fornlämningsområdet och som också skapat en mötesplats för ortens förskolor och skola samt för kommunens föreningar i stort.

Byggnader

Runtom i kommunen finns flera byggnadsminnen varav Tureholms slott, beläget strax väster om Trosa, kanske är det förnämsta. Läs mer om kommunens skyddsvärda byggnader och byggnadsmiljöer i avsnittet Kulturmiljö respektive Riksintressen.

Bad

Tre kilometer söder om Trosa tätort, på Öbolandet, ligger Trosa havsbad. Här finns förutom en sandstrand också bryggor, hopptorn och klippor samt ett serviceutbud. Det finns ytterligare tre kommunala badplatser vid Borgmästarholmen på Öbolandet, Komötet vid Anderviken öster om Trosa och sjön Sillens sydligaste vik. Läs mer om dessa i avsnittet Natur och friluftsliv. Utöver de anlagda badplatserna erbjuder kusten och skärgården samt kommunens insjöar badmöjligheter på flera platser.

Trosa camping

Trosa camping ligger på Öbolandet, tre kilometer söder om Trosa. Inom ramen för campingverksamheten finns bland annat minilivs, servering, minigolf samt uthyrning av stugor, båtar och cyklar.

Övriga kommunen

Även andra delar av kommunen är uppskattade besöksmål. Trosaån är en del av en kanotled som sträcker sig långt in i Sörmland. Gisesjön lockar varje år många besökare och sedan något år tillbaka finns en fin naturstig och utkikspåls i ordningställd invid Sörmlandsleden i Nynäs naturreservat. Källvik är på många sätt porten ut i skärgården för besökare med havskajak t ex och i Vagnhärad kan historien ses direkt i landskapet såväl vid Lånestaheden som utmed Trosaån och vid alla de centralt belägna fornlämningsområden som finns i tätorten.

Förslag

Värna om och tillgängliggöra kommunens värdefulla natur-, kultur- och friluftsområden. Genom att värna och skydda kommunens stora natur- och kulturtillgångar skapas förutsättningar att bibehålla de kvaliteter och attraktioner kommunen inrymmer. De värdefulla områdena har stor betydelse för en fortsatt stark besöksnäring och attraktiva besöksplatser för både turister och Trosabor.

Skärgården är idag inte fullt tillgänglig för dem som saknar egen båt. Kommunen ska därför tillsammans med Region Sörmland, Oxelösunds och Nyköpings kommuner utreda möjligheten till skärgårdstrafik.

Fortsätta samarbetet med företagen inom besöksnäringen i syfte att fortsätta diversifieringen och den geografiska spridningen av näringen.

Exponerade stråk

Entrén till Trosa kommun utgör ett prioriterat stråk som ska förstärkas gestaltningsmässigt. I samband med arbetet med att Ostlänken byggs ut kommer korsningspunkten Kalkbruksvägen – väg 218 att byggas om vilket ger kommunen möjlighet att skapa en attraktiv och trafiksäker entré. I enlighet med den åtgärdsvalsstudie Trafikverket tog fram för väg 218 kommer hela sträckan att ses över med trafiksäkerhetsåtgärder och förändringar vilket är positivt. När Infart västra Trosa byggs kommer kommunen att ta över väghållansvaret från cirkulationen mot infarten och Trosaporten vilket ökar möjligheten att arbeta vidare med entrén mot Trosa tätort.

I kommunens utvecklingsarbete ingår att planera framtida användning av det område som kan friläggas när Trosa reningsverk ersätts med en annan lösning. Avsikten är att kopplingen till vattnet ska förstärkas. En del i det arbetet är den klippning av vass som sker på delar av den norra sidan av såväl Västra som Östra Stadsfjärden. Entrén vattenvägen till framförallt Trosa hamn ska ses över och ges en framskjuten plats i kommunens planering. För att säkerställa entrén från vattnet kommer kom-

Åpromenaden är ett populärt stråk för besökare

munen återkommande att muddra farleder och hamnområde i enlighet med sökt miljödom. Trosa kommun har en kontinuerlig kontakt med kommunens båtklubbar när det gäller underhållsmuddring och deras miljöarbete. Även för båtklubbarnas hamnanläggningar finns behov av återkommande muddring.

Strandpromenader

Kommunen arbetar för att i samband med exploatering i strandnära lägen se till att å- eller strandpromenader iordningställs för att öka tillgängligheten till vattnet för såväl kommunens medborgare som besökare. Den utredning som tidigare gjordes i Kust- och strandplanen ligger till grund för den prioritering av gångstråk utmed vatten

som genomförs samt är underlag för kommande detaljplanering i strandnära lägen.

Utveckla besöksnäringen

Besöksnäringen är en av de snabbast växande näringarna i landet och Trosa kommun är och har historiskt varit ett attraktivt besöksmål. Det finns dock goda förutsättningar att ytterligare utveckla detta tillsammans med bl a näringsliv och föreningar. Under de senare åren har intresset för upplevelser och naturturism ökat avsevärt. Turistsäsongen har också sträckts ut över en längre tid mycket tack vare en större bredd bland kommunens besökare men också ett resultat av ett bredare utbud. Också också möjligheten att kollektivt resa till Trosa kommun i kombination med bättre utbyggda cykelleder har ökat attraktiviteten särskilt under senare år när allt fler väljer att semestra i sin närhet istället för att resa längre bort. Kommunen ser detta som en fortsatt potential tack vare sitt gynnsamma geografiska läge.

Frågor som återkommer är behovet av ytterligare gästhamnsplatser och permanenta båtplatser både med tanke på ökad efterfrågan i takt med att befolkningen ökar samt utifrån ett ändrat båtliv jämfört med tidigare. En växande typ av turism är också fisketurism och båtutrustning med båtar som körs till ramper på trailer sjösätts för dagsturer och därefter tas upp. Detta leder till efterfrågan av ramper men också parkeringsplatser i närheten av rampen.

Traditionellt har turismen i Trosa förknippats med att strosa genom vackra miljöer runt Trosaån men efterfrågan på andra aktiviteter ökar kontinuerligt. Olika besöksgrupper lockas av olika aktiviteter och möjligheten att röra sig i attraktiva miljöer utifrån ett tränings- och upplevelseperspektiv blir viktigare. Besöksnäringens utveckling kommer sannolikt ges ännu mer plats i kommunens framtida planering både vad gäller att bevara attraktiva miljöer som att i framtiden peka ut nya områden för aktiviteter och infrastruktur för att understödja utvecklingen.

» Vad vill vi åstadkomma?

Redan etablerade företag ska kunna utvecklas och växa samt kunna behålla och rekrytera ny arbetskraft.

Kommunen ska skapa goda förutsättningar för nya företag som vill etablera sig i kommunen samt bidra till långsiktighet och tydlighet i planeringen.

Bibehålla och utveckla Trosa kommuns ställning som attraktiv och allsidig besöksort.

Ökad attraktivitet för barn och ungdomar att besöka kommunen.

» Strategier

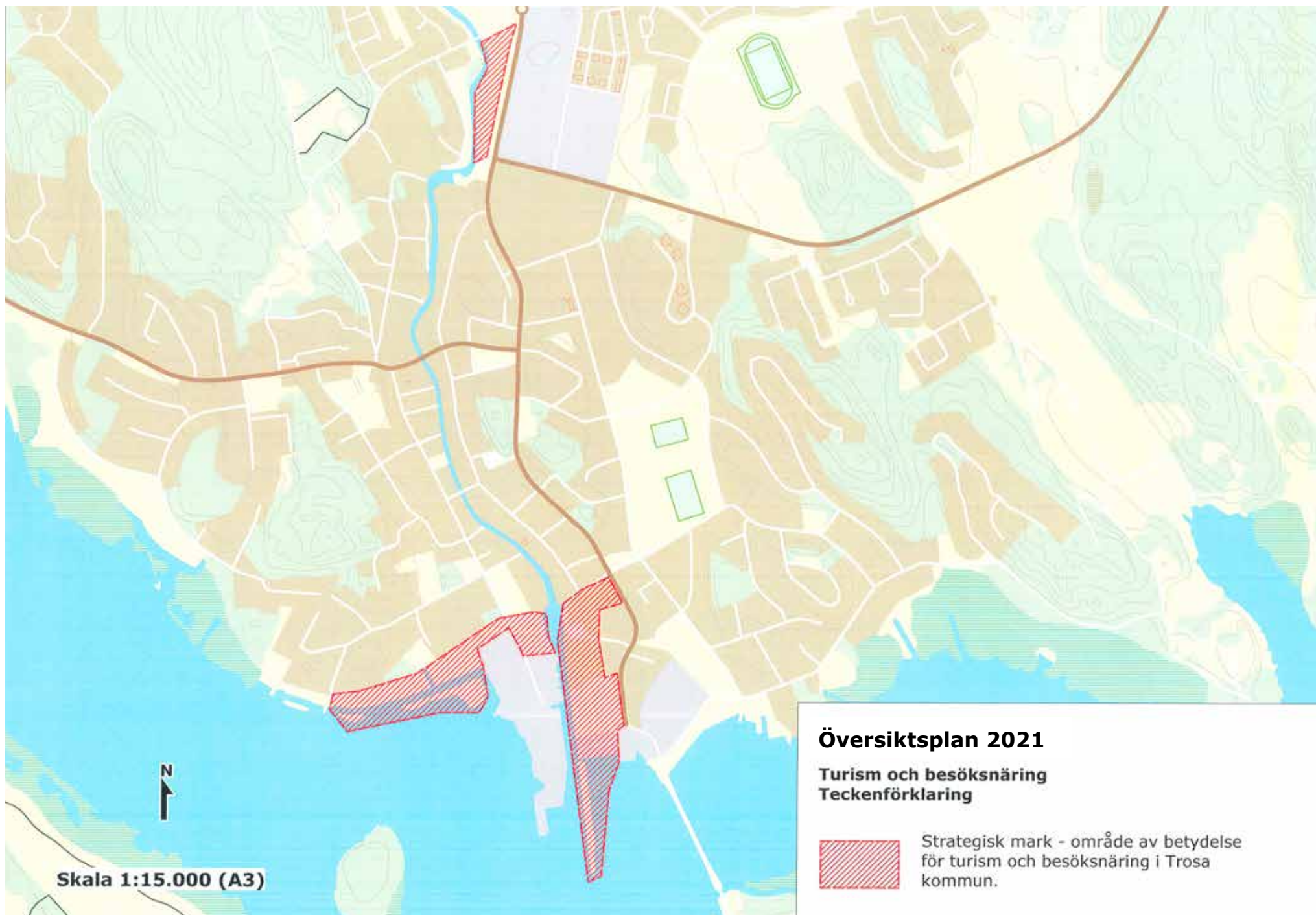
Väl fungerande kollektivtrafik, infrastruktur och IT är nödvändigt för ett effektivt och hållbart näringsliv.

Förbättrade förutsättningar för arbetspendling underlättar kommuninvånarnas möjligheter att pendla till arbete och studier samt företagens möjligheter att rekrytera specialistkompetens. Ostlänken och dess resecentrum kommer att vara en motor för kommunen i stort men i synnerhet för Vagnhärad. Planeringen ska inriktas mot ett varierat bostadsutbud i syfte att underlätta inflyttning vid rekrytering.

En avgörande förutsättning för utveckling av näringslivet är att övriga samhällssektorer fungerar väl, vilket är ett självklart mål för kommunen. Trosa kommun ska vara bra på att vara kommun.

Företagare inom besöksnäringen stöttas i syfte att förlänga turistsäsongen.

Kommunen ska planera för mer verksamhetsmark med varierande inriktning i Trosa och Vagnhärad för att möjliggöra för nya företag att etablera sig eller befintliga företag att fortsätta utvecklas. Kommunen ska arbeta för att förlänga turistsäsongen. Kommunen skall uppmuntra en mångfald av aktiviteter och besöksmål för alla åldrar.

NATUR OCH FRILUFTSLIV

Trosa kommuns attraktivitet kan till stor del förklaras av dess natur- och kulturmiljövärden. Den biologiska mångfalden är av stor vikt för att djur- och växtarter skall kunna bibehålla sina naturliga miljöer liksom för att skyddsvärda miljöer och landskap bevaras och utvecklas. Det finns också samhällsekologiska värden – t ex vatten- och luftrening, bullerdämpning m m i att värna naturområden, samt värden för rekreation och folkhälsa.

Grönstrukturernas betydelse i översiktsplanen presenteras här översiktligt. Under respektive avsnitt för Vagnhärad, Västerljung och Trosa finns mer detaljerad information om tätortsnära rekreatiomsområden.

Förutsättningar – naturlandskapet i Trosa kommun

Trosatrakten ligger på urbergsgrund i vilken ett flertal mindre kalklinser ger upphov till en kalkgynnad flora. Kalken har också vid ett flertal tillfällen brutits i nu nedlagda brott. Inlandsisen drog sig tillbaka för ca 10.500 år sedan varefter landhöjningen medfört att en exponerad ytterskärgård så småningom ersatts av sammanhängande landområden där sedimentjordarna lyfts ovan havsnivån. Människan har påverkat landskapet i ca 5.000 år och under huvuddelen av denna tid skapat ett ängs- och hagmarkslandskap ändamålsenligt för huvudnäringen boskapsskötsel.

Det sörmländska kustlandet är mycket omväxlande med öppna slätter, moränhöjder, rullstensåsar och bergknallar. Kustens vikar och fjärdar förlängs inåt land i bördiga dalgångar som tidigare varit havsviksbottnar.

Trosaån rinner från sjön Sillen genom Vagnhärad och Trosa till Östersjön, i botten av en uppodlad dalgång, inramad av bergs- och moränhöjder. Höjderna bildade under bronsåldern öar och halvöar i Östersjön. Den vik som fyllde Trosaåns dalgång utgjorde en del i den betydelsefulla inomskärsleden till Mälaren, som då var en havsvik. Även dalgången mellan Sillen och dagens Hållsviken och Tureholmsviken var tidigare en havsvik.

Samhället Västerljung ligger på en flack rullstensås i den nu till största delen uppodlade dalgången. Västerut inramas det av en markant förkastningsbrant och en i landskapet mycket markerad höjdrygg och österut av skogsklädda höjdparter.

Den sörmländska skärgården kännetecknas av att den är tämligen smal och inte har någon mellanskärgård. Det innebär att gränsen blir mycket skarp mellan de barrskogsklädda öarna och ytterskärgårdens kala hållar. Vad som ytterligare kännetecknar den sörmländska övärlden är att den är relativt oexploaterad. Öarna har ägts av staten eller av stora gods, vilket har gjort att de skyddats mot omfattande fritidshusbebyggelse. Många av öarna är idag avsatta som naturreservat. Det finns även tre marina naturreservat inom kommunen.

Inom kommunen finns ett flertal biotopskyddsområden som är redovisade i kommunens översiktsplan. Med tanke på mängden redovisas inte kommunens nyckelbiotoper men befintligt underlag från exempelvis Skogens pärlor används alltid i kommunens planering. I Artportalen finns nästan 240 rödlistade arter inrapporterade. Huvuddelen utgörs av växter och fåglar av olika slag. Det är viktigt att komma ihåg att artportalerna bygger på rapportering från privatpersoner, föreningar samt organisationer och därför inte utgör ett fullständigt underlag, dessutom tenderar däggdjur att underrapporteras. Utöver detta finns generella biotopsskydd m m att ta hänsyn till. Sammantaget utgör detta underlag i fortsatt planläggning och detaljplaner redovisar alltid vid behov buffertzoner, skyddsområden eller kompensationsåtgärder. Ibland är det möjligt att integrera identifierade naturvärden i detaljplanen i vissa fall planläggs de som naturområden för att säkerställa dess värden. Samarbete sker alltid med kommunekologen i detaljplaner för att säkerställa att hänsyn tas till dessa naturvärden.

I en växande kommun är det av stor betydelse att hitta en balans mellan byggnation och bevarande och att särskilt beakta stråk som är viktiga för en långsiktigt frisk

och livskraftig fauna. Vissa stråk är särskilt betydelsefulla för att djur ska kunna ta sig till viktiga målpunkter för mat och färskvatten men också för att minska risken för inavel och utarmning av bestånden. Genom att känna till och identifiera dessa spridningskorridorer för vilt kan kommunen i sin planering lokalisera bebyggelse utanför dessa känsliga stråk. Kommunen kan också i dialog med exempelvis Trafikverket driva frågan om att etablera faunapassager på rätt ställen eller anpassa hastighet och liknande för att undvika viltolyckor. Trafikverket har tagit fram underlag som redovisar befintliga spridningskorridorer för vilt av betydelse i kommunen. Dessa har tolkats in på kartan som redovisar Områden med särskilda natur- och friluftsvärden.

Sörmlandsleden längst med Trosaån, Vagnhärad

Det finns idag några väl fungerande faunapassager i kommunen t ex vid E4:ans bro över Trosaån vid Sille. Bron över Trosaån är byggd så att åstränderna är tillräckligt breda och bron höjd möjliggör passage. Det är viktigt att såväl bredd som höjd anpassas för att djur ska vilja passera. Just denna passage är av stor betydelse för exempelvis Länstahedens naturreservat som skulle kunna skäras av från större skogsområden om den blockerades. Mot bakgrund av detta är det positivt att Ostlänken planeras att gå på bro över Trosaåns dalgång vilket minskar järnvägens barriäreffekt. Även E4-bron över Södra stambanan norr om Vagnhärad fungerar som en faunapassage för vilt inom Tullgarns naturreservat. Några faunapassager som utreds i kommunen är en över E4 och den kommande Ostlänken söder om sjön Silen samt vid Åda över väg 218. När det gäller passagen över E4 och Ostlänken utgör passagen en viktig länk i ett större viltstråk som går från Gnesta kommun ut mot Källvik och på Tureholmshalvön. Väg 218 är en av de mest viltolycksdrabbade vägarna i regionen och djur behöver ta sig från skogsområdena öster om vägen till Trosaån för färskvatten. En faunapassage av något slag är därför nödvändig både ur ett biologiskt perspektiv men också ett trafiksäkerhetsperspektiv särskilt som delar av vägen kommer att förses med viltstängsel. Även inom ramen för projekt Infart västra Trosa planeras för säkra passager varav minst en i Hunga strövområde. I samtliga dessa fall samarbetar kommunen med Trafikverket som är huvudman för respektive projekt.

Naturreservat, Natura 2000 och hänsynsområden i kommunen

Naturreservat är det vanligaste sättet att skydda värdefulla naturområden med stöd i Miljöbalken. De syftar till att skydda, vårda eller restaurera känsliga miljöer eller arter, eller för att förstärka friluftslivets intressen. Varje reservat har en skötselplan och marken kan vara både privat eller offentligt ägd, ägas av ett bolag eller en förening. Oftast är det länsstyrelsen som bildar naturreservat, men det blir allt vanligare att även kommuner tar initiativ till bildande. Natur kan även skyddas som ett Na-

tura 2000-område och under förra planperioden infördes även hänsynsområden.

I Trosa kommun finns totalt 16 områden med höga natur-, kultur- och friluftsvärden skyddade som naturreservat. Flera av dessa ligger dessutom inom riksintresseområden för friluftslivet, naturvärden och/eller kulturmiljövården. En majoritet av reservaten ligger i kustområdet och några av dem ligger inom bullerzonerna för Askö skjut- och övningsområde. Tre av reservaten (Krämö, Tomtaklintskogen och Länstaheden) är kommunala naturreservat.

Det europeiska nätverket Natura 2000 representeras i Trosa kommun av 12 områden. Syftet med Natura 2000 är att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden genom att alla medlemsländer i EU tar ansvar för att säkra sina delar av de gemensamma värdena. Natura 2000-områden får inte skadas av verksamheter eller åtgärder inom eller utanför dem. De flesta Natura 2000-områden är dessutom skyddade som naturreservat förutom att de utgör riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken.

Inom Natura 2000-områdena skall alla värdefulla naturtyper och arter bevaras för framtiden. För detta upprättas en bevarandeplan för varje Natura 2000-område. Vid planläggning i närheten av Natura 2000-områden tas alltid ställning till om en särskild miljökonsekvensbeskrivning behöver upprättas. Planförslag upprättas alltid med hänsyn till området. Det gäller både såväl fysisk närhet som risk för avrinning till eller dränering av ett område. Samhällsbyggnadskontoret samarbetar i dessa frågor med kommunekologen samt vid behov externa experter. Översiktsplanen föreslår inte någon ny exploatering invid kommunens Natura 2000-områden. I de fall detaljplaner har tagits fram i angränsning till dessa har effekter för områdenas specifika natur- och bevarandevärden hantrats och utretts.

Länsstyrelsen inrättade 2010 två hänsynsområden längs kusten varav ett är beläget i Trosa kommun, Krämö. Tanken med ett hänsynsområde är att den som vistas i

området ska göra det med hänsyn och omtanke. Besökare uppmanas att inte köra fortare än fem knop, inte åka vattenskidor, köra radiostyrda båtar eller utöva annan bullrande vattenlek, inte använda båtmotorer mer än nödvändigt eller orsaka onödigt svall för badande och förtöjda båtar. Hänsynsområden bygger på respekt och sunt förnuft och informationstavlor finns i anslutning till naturhamnar på öarna.

Ett område kan vara antingen ett beslutat naturreservat eller Natura 2000-område men i flera fall berörs områden av båda klassificeringarna. I Krämös fall gäller alla tre. Aktuella områden redovisas nedan.

1. Krämö, Bokö-Oxnö och Bokö-Askö

De tre reservaten Krämö, Bokö-Oxnö och Bokö-Askö bildar ett sammanhängande skärgårdsområde sydost om Trosa. Reservaten skiljer sig åt sinsemellan – här finns både gammal odlingsmark, naturskogsliknande områden och en stugby. Vattenområdet utanför Krämö är sedan 2018 ett marint naturreservat. Bokö-Oxnö och Krämö ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000 och är dessutom utpekade som hänsynsområde av Länsstyrelsen.

2. Askö

Askö är ett av de senaste skärgårdsreservaten i Sörmland. Här finns bland annat länets mest värdefulla skogsbete, strandängar med orkidéer, en kilometerlång sandstrand och flera sällsynta insekts- och fågelarter. På Askö driver Stockholms Marina Forskningscentrum ett laboratorium för studier av marina ekosystem. Stora delar av Askö är även Natura 2000-område och sedan 2007 även marint naturreservat. Samtidigt är Askö av riksintresse för Försvarsmakten. Se vidare under avsnittet Riksintressen.

3. Persö

Persö är det äldsta reservatet i Sörmlands skärgård. Ön är välkänd för sina vackra och säregna klipphällar, med mönster som skapats av vågornas nötning av den lättvitrade kalkstenen. Persö ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000. Beläget utanför kartans zoom, se Länssty-

relsen Södermanlands hemsida för mer information.

4. Lacka

Reservatet ligger i den sörmländska ytterskärgården och består framför allt av kobbar, skär och vattenområden. På huvudön Lacka finns ett skärgårdshemman med

Lånestaheden är ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland

betande djur som håller landskapet öppet. Närheten till det öppna havet ger fina möjligheter att studera sjöfågel. Beläget utanför kartans zoom, se Länsstyrelsen Södermanlands hemsida för mer information.

5. Nynäs

Nynäs naturreservat ligger inom både Trosa och Nyköpings kommun och utgörs av ett omväxlande kulturlandskap med ädellövskogar, hassellundar, hagmarker, strandängar och andra värdefulla vegetationstyper. Området har frånsett dessa naturvetenskapliga värden även stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Här finns väl utbyggda vandringsleder och stigar. Nynäs ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000.

6. Lotsängsbacken

Strax söder om Trosa, nära Lagnöviken, sträcker sig i nord-västlig riktning en bergrygg med lågväxt tallskog på krönet. På nordsidan växer granskog medan sydsidan omfattas av ett område med ädellövskog. I området finns flera karaktärsväxter och många ovanliga fåglar trivs nordväst om Lagnökubb. De naturvetenskapliga värdena är stora och naturreservatet utökades 2012 med ytterligare ca 7 ha omgivande skogsmark och vatten. Lotsängsbacken ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000.

7. Södra Lämund

Området ligger på västra sidan av Hållsviken och omfattar ca 23,4 ha land. Syftet med naturreservatet är att bevara kustnära barrskog på kalkrik mark. Inom området finns örtrik granskog, en för länet unik svampflora samt flera rödlistade arter och signalarter. Södra Lämund är även ett Natura 2000-område.

8. Tullgarn

Tullgarns naturreservat utgörs i södra delen av öppna gräsytor med solitära jätteekar omväxlande med lövdungar, törnesnår och partier med strandalskog. Här finns flera ovanliga och sårbara fågelarter. Området har högt naturvetenskapligt värde och är värdefullt för

friluftslivet. Tullgarn ligger inom både Trosa och Södertälje kommun. Delar av Tullgarn ingår i det ekologiska nätverket Natura 2000.

9. Furholmen

Området kring Furholmen är ur naturvårdssynpunkt en av de mest värdefulla delarna av Tullgarns kronopark. Berggrunden består till stora delar av lättvittrad urkalksten, vilket ger området en flora som delvis är unik i länet. Det tydligt framträdande Jättersberget höjer sig nästan lodrätt 35 meter över havet.

10. Lånestaheden

För att skydda naturvetenskapliga och kulturmiljömässiga kvaliteter men också att synliggöra och tydliggöra denna attraktion i hjärtat av Vagnhärad inrättade Trosa kommun år 2015 ett naturreservat för Lånestaheden. Liksom Tomtaklinskogen är Lånestaheden i Vagnhärad delvis ett Natura 2000-område som kommunen omvandlat till ett kommunalt naturreservat. Områdets naturvetenskapliga värden består bland annat i ovanligt fina kalkmarkshällar med rik och skyddsvärd flora, men det utgör också ett viktigt närströvsområde och är ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland. För att bevara och utveckla naturvärdena betas området av får. Naturreservatet sträcker sig från Lånesta industriområde i öster mot Skolvägen i väst.

11. Noret

Väster om Noresjön i Västerlångelung ligger det barrskogsområde som utgör Norets naturreservat. En gammal barrblandskog utgör kärnan av området och här har träden en genomsnittlig ålder på ca 125 år. En del tallar bedöms vara uppemot 200-250 år gamla.

12. Tyvudden

Tyvudden är ett skärgårdsområde med en fastlandsdel samt de två större öarna Hjälmgarnsö och Trigöta. Till reservatet hör också ett tiotal mindre öar och ett större vattenområde. Inom naturreservatet är det möjligt att gå iland och det finns en del stigar som genomkorsar

området. Naturvärdena i område består av lövskogar, blandskog, barrskog, hassellundar och marina områden i havet. På fastlandet finns även åkermark av värde. Runt öar och skär finns grunda vikar med tång och alger vilka utgör viktiga lekplatser för fiskar. Beläget utanför kartans zoom, se Länsstyrelsen Södermanlands hemsida för mer information.

13. Tomtaklinskogen

Området ingår i Natura 2000, det europeiska nätverket av skyddsvärda biotoper. Tomtaklinskogen har stora biologiska värden bl a tack vare förekomsten av döda träd och kalkrik jord. Här finns också en rik flora med flera sorters örter. Utöver de naturvetenskapliga värdena har området stora värden för rekreation och det rörliga friluftslivet. I december 2009 beslutade kommunfullmäktige om att inrätta ett kommunalt naturreservat i Tomtaklinskogen.

14. Borgmästarholmen

På nordöstra delen av Öbolandet ligger Borgmästarholmen som ingår i det europeiska nätverket för skyddsvärda biotoper, Natura 2000. Området är lättillgängligt och beläget några minuters promenad från Trosa hamn. Borgmästarholmen är bevuxen med ädellövskog med gamla ihåliga ekar, har ett rikt fågelliv och under våren en prunkande vårflora. Marken domineras av mossbevuxna block och bergytter. I den södra delen finns ett nyligen restaurerat havsbad. För att bevara och utveckla naturvärdena betas området.

15. Stensund

År 2018 inrättades ett nytt naturreservat söder om Stensunds folkhögskola. Reservatet är ett lättillgängligt skogsområde genomkorsat av stigar och motionsspår. Det finns flera eldstäder och utsiktsplatser. En etapp av Sörmlandsleden passerar området. Naturreservatet innehåller kalkpåverkade naturtyper såsom sårläka olika typer av orkidéer samt barrblandskog som är präglad av bete. I söder mot Borsö utgörs området av en havsstrandäng. Det finns flera rödlistade arter inom naturreservatet.

16. Borsö

Söder om Stensunds naturreservat ligger Borsö avskilt av det uppgrundade Borsösundet som idag utgörs av en betad strandäng. Området ingår i Natura 2000. Växtligheten är speciell på Borsö och det finns spår av spillkråka. Skogen är blandad med inslag av hassel och planterade träd som parkolvon, bok och den i länet ovanliga Douglasgranen. Sörmlandsleden passerar norr om området.

Nya naturreservat

På sikt kan det bli aktuellt att inrätta ett naturreservat invid skidbacken och i södra delen av Hunga strövområde på kommunens mark. Området har framförallt höga rekreativvärden och det är lätt att nå eftersom det ligger i direkt anslutning till Trosa tätort. Till skillnad från övriga naturreservat där reservatsbildandet framförallt utgått ifrån mycket höga natur- och kulturmiljövärden skulle detta reservat framförallt prioritera rekreativvärdet. Det skulle exempelvis kunna vara möjligt att tillgängliggöra naturen på ett sätt som inte är möjligt i andra miljöer och som därmed skulle kunna bjuda in besökare som normalt har svårt att röra sig i oländig terräng.

Vatten

Av kommunens totala yta utgörs mer än hälften av vatten och utgör en stor tillgång. Kustvattnet, insjöarna och grundvattnet utgör delar i ett viktigt kretslopp. God vattenkvalitet är en förutsättning för flera av de verksamheter som är viktiga för kommunen, t ex friluftsliv, turism och fiske. Det finns ett nära samband mellan markanvändning och vattenkvalitet. Näringsämnen som tillförs kusten kommer från samhällen, industrier, jordbruket och trafiken samt via vattendrag och atmosfären. Mer än 50 procent av tillförseln av såväl kväve som fosfor transporteras via vattendrag till kustvattnet.

Vatten i kustområden, särskilt grunda havsvikar, innehåller p g a transporten av näringsämnen från land oftast högre halter av näringsämnen än det öppna havet. I örika kustområden med litet vattenutbyte med öppna havet kan

närsalt- och algmängderna vara flera gånger högre än i havet. Stadsfjärdarna är några av de mest näringsrika och samtidigt mest påverkade delarna av den sörmländska skärgården. Samtidigt finns inom kommunen några av de vattendrag som redan idag har godkänd ekologisk status, Gisesjön och Björken. Detta redovisas i separat avsnitt om Vattenfrågor i kommunen.

Kuster och sjöar

Trosa kommun är en kommun med stark koppling till vatten. Kusten och skärgården inrymmer stora värden för det rörliga friluftslivet samt natur- och kulturmiljövården. Området är bl a värdefullt för rekreation utöver den betydelse vattnet har för djur- och växtlivet i kommunen.

Tillgängligheten till skärgården är viktig på flera sätt och den tillgodoses bl a genom reglering av ny bebyggelse via prövning gentemot Miljöbakens strandsskyddsbestämmelser men också genom att skapa förutsättningar för skärgårdstrafik och att säkerställa landsfästen. Mer om kommunens kust och skärgård finns under avsnittet Vattenfrågor i kommunen.

Kommunala badplatser

Kommunens Miljökontor tar vattenprover kontinuerligt vid de kommunala badplatserna för att kontrollera vattenkvaliteten. Provresultaten rapporteras till Folkhälsomyndigheten. I Trosa kommun finns fyra kommunala badplatser, där vattenprov tas av miljökontoret varannan vecka under badsäsongen:

Trosa havsbad ligger på Öbolandet 3 km söder om Trosa. Förutom sandstrand, bryggor och hopptorn, finns här även Trosa havsbads camping. (41 på Trosa stads plankarta)

Borgmästarholmen ligger också på Öbolandet inom Borgmästarholmens Natura 2000-område. Det har historiskt funnits ett stadsnära bad här vilket restaurerades och återinvigdes under 2018. (42 på Trosa stads plankarta)

Komötet ligger vid havet i Anderviken ca 5 km nordost om

Trosa och har gräsplan samt långgrund barnvänlig sandstrand. (43 på Trosa stads plankarta)

Sillebadet ligger vid sjön Sillens södra ände, ca 2 km sydväst om Vagnhärad och har gräsplan samt anlagda bryggor.

Rekreation och folkhälsa

Att slå vakt om naturen skapar förbättrad folkhälsa t ex genom minskad stress och ger möjligheter till fysisk aktivitet. Det gäller såväl större sammanhängande strövmråden som tillgången till mindre grönområden i våra bostadsområden. Även kvalitativa skol- och förskolemiljöer eller tillgängliga gårdar vid kommunens äldreboenden och särskilda boenden bidrar till god rekreation och folkhälsa. Vid planering av såväl bostäder som verksamheter samt allmänna ytor läggs stor vikt vid en gestaltad miljö.

Möjligheter att ta sig ut gör också att vi kan ta del av vår historia i landskapet. Naturmiljön är en pedagogisk resurs för att stimulera till utomhusaktiviteter och ekologisk förståelse. Kommunen har gjort ett antal insatser för att stärka möjligheterna till åtkomst till natur- och friluftsliv. För några år sedan gavs bl a skriften Naturpärlor i Trosa kommun ut. Syftet med boken var att bjuda in kommunens invånare och besökare till naturupplevelser av olika slag. Sedan länge finns våtmarkspromenader i Trosa och Vagnhärad och vid Trosa våtmark finns även ett fågeltorn. Dessutom länkas gångstråket utmed stadsfjärdarna ihop mer och mer. Folkhälsostigar har byggts ut i Trosa liksom i Vagnhärad. Åtgärderna har betydelse för rekreation och folkhälsa men även för att stärka kommunen generellt. Genom att peka ut ytterligare närströvmråden som prioriterad grönstruktur förstärks detta ytterligare. Andra sätt att komma ut i skog och mark är Runturen, Hitta ut, Naturkartan m m. På www.trosa.com finns mer information om detta.

Leder

Vandringsleden Sörmlandsleden sträcker sig genom kommunen och är väl markerad och lätt att ta sig till. Näckrosleden är en attraktiv cykelled som sträcker sig genom

kommunen. Attraktiva cykelleder har också varit ett prioriterat arbete för Region Sörmland vilket kommunen deltagit i. Cykelleden Kustlinjen genomkorsar kommunen. Mellan Åker och Vagnhärad/ Trosa finns en kanotled med tillgängliga iläggingsplatser, små nivåskillnader och vacker natur.

Stadsparker och andra mindre grönytor

Stadsparker och andra centralt belägna grönytor i våra tätorter är viktiga för vardagsrekreation och för den estetiska upplevelsen av staden. Kommunen har tagit fram en parkplan som ledning för arbetet med grönområden och parker i tätorterna samt även anställt en parkingenjör för att ytterligare utveckla och lyfta fram dessa områden. Även dessa mindre områden har stora skyddsvärden. Exempel på sådana ytor är Rönneboparken, Skolparken och Punschparken i Trosa samt grönområdet vid Husby Kvarn i Vagnhärad. Området runt Husby kvarn har efter en omfattande upprustning med såväl planteringar, tillgängliggörande av vattnet, fiskevårdande åtgärder och uppgradering av belysningen i området skapat en fin väg till Ungdomens hus. I Västerljung har en park anlagts mellan Kyrkskolan och kyrkan. Läs mer om detta under Prioriterad grönstruktur i planförslagsdelarna för Vagnhärad, Trosa och Västerljung.

I planförslagen gällande kommunens tätorter finns s k prioriterad grönstruktur. Syftet med redovisningen är

Sörmlandsleden sträcker sig genom kommunen och är väl markerad och lätt att ta sig till

att visa ett sammanhang av ekologiska värden, men även möjligheter till närrekreation, oavsett vem som är markägare. De prioriterade områdena är att se som möjlig rekreativområden, utan att motverka eller försvåra aktuell markanvändning. De utgör även viktiga spridningsvägar för djur, fåglar och insekter.

Intresset för att odla har ökat under senare år. Det finns inte några utbyggda områden för odlingslotter. Dock har kommunen planerat för detta inom exempelvis planområdet Smedstorp för att möjliggöra odling i anslutning till de nya bostäderna. Inom nya bostadsområden som byggs ges ofta plats för odling till de boende vilket är positivt ur flera perspektiv. Kommunen är även positiv till enskilda initiativ att inrätta odlingslotter i anslutning till bostäder eller på andra lämpliga platser. Detta har nyligen skett i Vagnhärad där enskilt initiativ har lett till att odlingslotter håller på och anläggs i ett centralt läge.

Jord- och skogsbruk

I Trosa kommun finns stora åker- och jordbruksarealer och jordbruksmark som är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ Miljöbalken. Det är av långsiktig strategisk betydelse att vara varsam med jord- och skogsbruksmark. Såväl utifrån ett livsmedelsförsörjningsperspektiv som hur landskapet formas och upplevs är förvaltningen av jord- och skogsbruksmark viktig. Behov av större arealer för ekologiskt jordbruk, betesdjurens betydelse för naturvärden och landskapsbild och det kontinuerliga skogsbruket präglar kommunen och utgör grundfaktorer när planförslaget tas fram. Även ett framtida förändrat klimat kan påverka jordbruket och dess inriktning. Enligt Miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, som inte kan tillgodoses på annan mark på ett från samhällets synpunkt tillfredställande sätt. Detta har tydliggjorts genom ett avgörande Mark- och miljööverdomstolen 2017. Jordbruket är inte bara viktigt ur ett livsmedelsproducerande perspektiv utan också för att bibehålla det öppna och mångskiftande kulturlandskap som gör Sörmland unikt. Skogsbruk som har betydelse för skogsnä-

ringen ska så långt som möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Generellt är kommunen restriktiv till omvandling av jordbruksmark och översiktsplanen föreslår så långt möjligt ny exploatering på annan mark. Intresset att bevara jordbruksmarken kan exempelvis stå i motsatt förhållande till det nationella intresset att t ex bygga fler bostäder eller andra starka intressen. När jordbruksmark tas i anspråk måste detta tydligt motiveras med tanke på ovanstående. De ytor som har tagits i anspråk tidigare har i hög utsträckning varit mindre ytor i direkt anslutning till befintlig bebyggelse som varit avskilda från övriga brukningsenheter.

Fiske

I Trosa kommun finns goda möjligheter till reglerat fritidsfiske i skärgården, Trosaån och insjöarna. Omfattande fiskevårdsinsatser pågår i Trosaån där vandringshinder ska byggas bort vid både Trosa kvarn, Husby kvarn och Nygårdsdammen. Trosaån bedöms kunna bli ett av länets viktigaste havsöringförande vattendrag om hindren åtgärdas. Trosa kommun samarbetar i dessa frågor med Trosa Amatörfiskeklubb och Trosaåns Fiskevårdsområdesförening. Ytterligare ett hot mot livet i Trosaån är den igenslamning som orsakas av bland annat erosion från åker- och skogsmark. Trosaåns vattenvårdsförbund bedriver ett aktivt arbete i syfte att förbättra Trosaåns status och Trosa kommun är mycket aktiva i detta arbete.

Förslag

Nya, kommunala, naturreservat

Södra Hunga strövområde

Hunga är ett vidsträckt strövområde med stora rekreativvärden mellan Trosa och Vagnhärad. Området är delvis kuperat och i söder bevuxet med tallskog. Med syfte att tydliggöra kommunens syn på området har kommunen tagit fram en fördjupning över Hunga strövområde med riktlinjer för bl a bevarande och nybyggnation. När Infart västra Trosa byggs har diskussioner förts om att inrätta ett naturreservat i dess närhet med inriktning mot rekreation. Eftersom stora delar av området

norr om skidbacken och Västra fän avverkats och i viss mån stängslats in har tillgängligheten ändrats och exempelvis har Sörmlandsleden fått dras om. Trosa kommun äger marken mellan skidbacken och Vitalisskolan. Området är lättillgängligt och genomkorsas av stigar och elljusspår. Nyligen anlades även cykelstigar av olika svårighetsgrad. Området har ett högt rekreativvärde och är möjligt att tillgängliggöra ytterligare genom stigar och vägar. Det skulle öka möjligheten för exempelvis funktionsnedsatta och äldre att på ett enkelt sätt kunna ta sig ut i naturen och därmed skulle ett framtida naturreservat med inriktning mot rekreation vara möjligt att inrätta.

Särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden pekats ut och bevaras

För många är tillgången till natur- och rekreativområden i närheten av bostaden viktig. Avståndet till grönområden är ofta avgörande för om de nyttjas. Eftersom en stor majoritet av befolkningen nu bor i tätorter och städer, fyller grönområden i och nära tätorter flera funktioner. Värdena

kan sammanfattas som sociala, ekologiska och kulturella aspekter – att skydda natur handlar inte bara om ekonomiska eller biologiska värden, utan uppmärksammas alltmer som värdefullt för människors sociala och hälsomässiga behov. Gröna områden i tätorterna fyller också en viktig funktion i ett varmare klimat med mer nederbörd. Dessa gröna lungor kan erbjuda skugga och sänka temperaturen såväl utomhus som inomhus under särskilt varma perioder och de tar även hand om regnvatten och fördröjer och renar detta vid nederbörd. På samma sätt som i tidigare översiktsplaner föreslås en utökning av den prioriterade grönomstrukturen. Se vidare i avsnitten om respektive tätort för närmare beskrivning och detaljerad kartredovisning.

Tillgänglighet till strandnära områden

Kommunen har för avsikt att i samband med eventuell exploatering i strandnära lägen se till att å- alternativt sjöprovenader blir iordningställda. I detta arbete bör tillgänglighet för alla vara en självklarhet att eftersträva. Detta beskrivs ytterligare i avsnittet om Vattenfrågor i kommunen.

Kommunen har lagt fram ett förslag på att Hunga strövområde ska bli ett naturreservat med inriktning mot rekreation

Redovisning av värdefulla natur- och friluftsområden

Områden med särskilda natur- och friluftsvärden enligt olika inventeringar redovisas i översiktsplanen och utgör viktiga underlag inför beslut om mark- och vattenanvändningen.

Grönområden på kvartersnivå

Inom nya exploateringsområden ska förhållandet mellan bebyggd mark och grönytor alltid vara sådant att bostadsnära rekreation möjliggörs. Vid detaljplanering eftersträvas en mjuk övergång mellan grönstruktur och bebyggelse. Områden med höga naturvärden ska omgärdas av nödvändiga buffertzoner.

Tysta och opåverkade områden

Bebyggelsen i Trosa kommun är framförallt lokaliserad till tätorterna, sedan länge planlagda fritidshusområden eller vägar på landsbygden. De största bullerkällorna är framförallt från biltrafiken utmed E4 och väg 218 samt Södra stambanan. I framtiden kommer även Ostlänken utgöra

en bullerkälla. Buller utgör dock inte någon stor fråga inom ramen för fysisk planering idag och i de fall risk finns görs bullerutredningar för att klargöra situationen. Därefter ställs krav på åtgärder om behov finns. Stora delar av kommunen är obebyggda eller mycket sparsamt bebyggda. Kommunen har även en stor skärgård där bebyggelsen är mycket gles och lokaliserad på enstaka öar och där huvuddelen av öarna är obebyggda. Översiktsplanen redovisar prioriterade spridningskorridorer och andra områden med höga naturvärden vilka har formellt skydd. Därutöver påverkas drygt 85% av kommunens yta av riksintressen av olika slag och till detta kommer strandskydd på upp till 300 m, fornlämningar mm vilket tillsammans kraftigt påverkar möjligheten till bebyggelse. Översiktsplanen redovisar prioriterade utbyggnadsstråk och kommunen har historiskt styrt byggande mot dessa. Därutöver finns i kommunen 16 naturreservat samt 12 Natura 2000-områden som i sig erbjuder tysta och opåverkade områden. Mot bakgrund av ovanstående menar kommunen därför att det inte är nödvändigt att ytterligare peka ut tysta eller opåverkade områden.

» Vad vill vi åstadkomma?

Inom tätorterna och i deras omgivning ska det finnas attraktiva grönområden för rekreation. Särskilt prioriterade, tätortsnära grönområden bevaras.

Den biologiska mångfalden i naturlandskapet ska bevaras och den ekologiska balansen ska bibehållas. Viktiga spridningskorridorer ska förstärkas och beaktas i planläggning.

Kommunens särskilt utpekade ängs- och hagmarker ska bibehållas.

» Strategier

I översiktsplanens förslagsdelar föreslås nya exploateringsområden efter att en vägning gjorts mot andra intressen t ex möjlighet till närrekreation, hänsyn till natur- och kulturmiljövärden samt andra starkt vägande intressen.

Prioriterad grönstruktur pekas ut i tätorterna. I den övergripande redovisningen av naturvärden i kommunen redovisas även prioriterade spridningsstråk för framförallt däggdjur i kommunen. Syftet är dels att värna den ekologiska balansen och dels att möjliggöra rekreation nära bostadsområden. Kommunens arbete med bildandet av nya naturreservat är ett exempel på åtgärder för att värna den ekologiska balansen samt att stärka skyddet för tätortsnära grönområden.

» Förslag

Arbetet med att bilda ett naturreservat i södra delen av Hunga strövområde inom kommunens mark påbörjas.

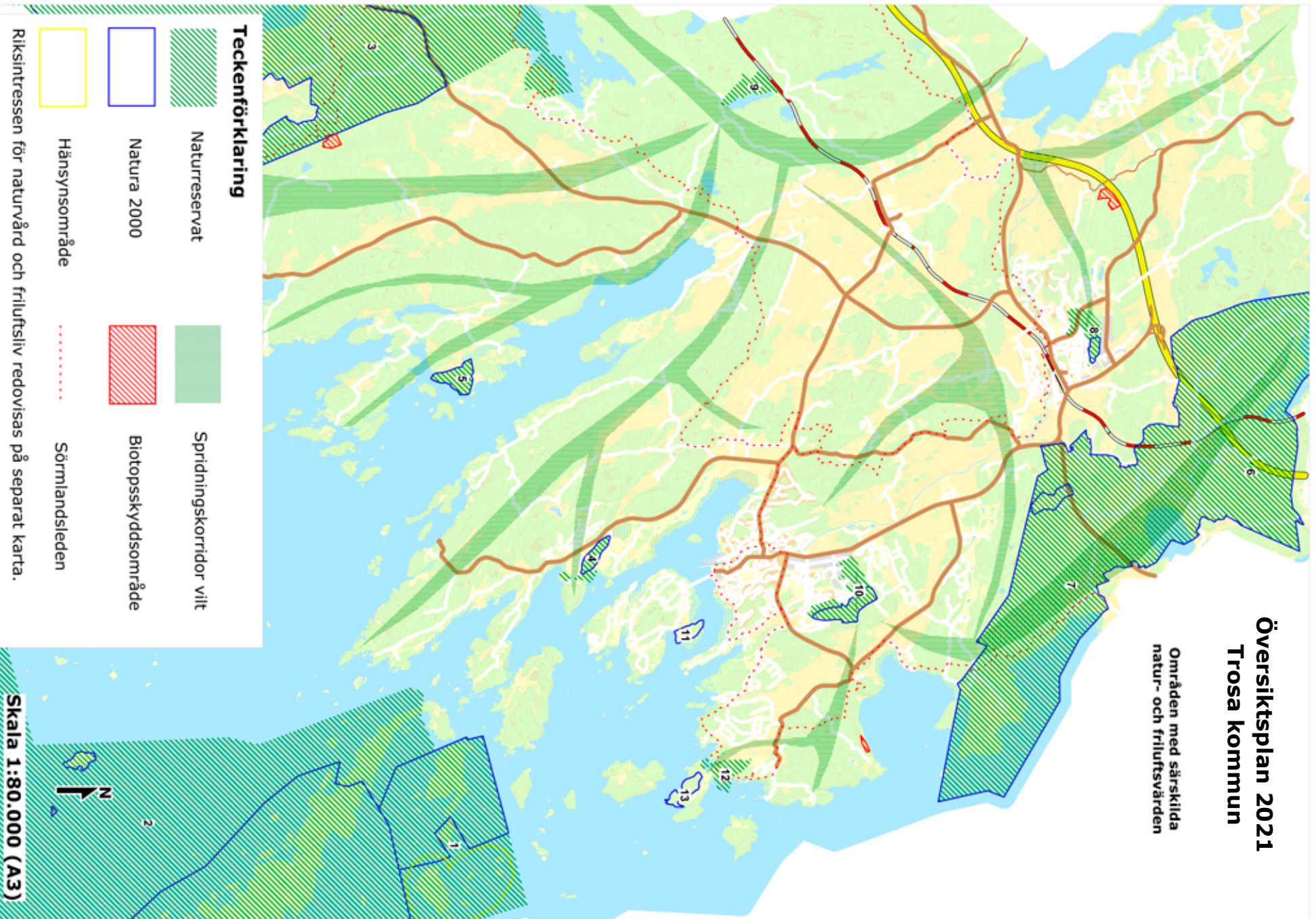
Kommunen beslutar om särskilda ansvarsarter.

Kommunen har även en stor skärgård där bebyggelsen är mycket gles och lokaliserad på enstaka öar

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Områden med särskilda
natur- och friluftsvården

KULTURMILJÖ

Förutsättningar

Ur dagens bebyggelse går det att utläsa hur kulturlandskapet och samhällena har utvecklats och förändrats. Det kulturhistoriska intresset består av de delar och helheter i form av landskapsrum, fornminnen, kulturlager, bebyggelsemiljöer och enskilda byggnader som berättar om bygdens och orternas historia. Områden med särskilda kulturvärden enligt olika inventeringar redovisas i text och på karta i översiktsplanen. Informationen utgör viktigt underlag vid olika beslut om användning av mark och vatten. Kulturmiljön i Trosa kommun utgör en viktig faktor för kommunens attraktivitet och i en växande kommun behövs därför en balans skapas mellan bevarande och förändring. Även kulturhistoriskt känsliga miljöer måste ges möjlighet att utvecklas och därför är kommunens antikvariska kompetens viktig både vid planläggning och bygglovhantering. I vissa fall krävs antikvariska utredningar och formella skyddsbestämmelser i samband med framtagande av detaljplaner. Kommunens ambition är att skapa livskraftiga och attraktiva miljöer som tar fasta i historien men samtidigt blickar framåt. Värdet av kulturmiljöerna lyfts allt oftare fram inom ramen för exploateringsprojekt och i de fall där kulturmiljön är särskilt känslig sker alltid tidiga samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Kulturlandskapet

Östra Sörmland har ett rikt kulturarv och hör till de mer fornlämningstäta områdena i landet. Medeltida kyrkor, herresäten, stora gårdar, torp och skärgårdshemman är spår efter en spännande och mångfacetterad historia. Området kring tätorterna i Trosa kommun var fortfarande vid slutet av stenåldern ett skärgårdslandskap. Under bronsåldern var Trosaån en betydelsefull farled mellan de olika boplatserna, farbar från havet i söder hela vägen till Mälaren. Farleden var en viktig länk för handel och transporter till de centrala Mälardalens landskapen. I södra Husby invid Trosaån i Vagnhärad finns landskapets största koncentration av storhögar, åtta gravar på 20-30 meter i diameter. Dessa vittnar tydligt om platsens betydelse då handeln ökade och en snabb utveckling

samtidigt som landhöjningen förändrade landskapsbildningen. Husby var sannolikt en betydande ort under yngre järnåldern. När landet kristnades byggdes troligen ortens första kyrka på denna plats, vilken på 1200-talet kom att ersättas av den i sten, som än idag finns väl bevarad och utgör ett av kommunens kyrkliga kulturminnen. Att det samtidigt uppfördes ytterligare en stenkyrka bara någon km därifrån, vid Trosaland, vittnar om tidens utveckling. På samma gång skedde en betydande uppgrävning, vilket skapade ett behov av en ny hamn söder om dagens Vagnhärad. Denna kom att inrättas vid Trosaland, det "första" Trosa.

I Trosa kommun finns flera kulturhistoriskt intressanta miljöer, däribland flera av riksintresse enligt Miljöbalkens 3:e kapitel. Läs mer om dessa i avsnittet Riksintressen. Utöver riksintressanta miljöer finns ytterligare områden med byggnader som är kulturhistoriskt värdefulla och intressanta. Dessa har inventerats och redovisas i rapporten Bygd och Miljö samt de kulturhistoriska bebyggelseinventeringar som gjorts för respektive ort. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen skyddas genom bestämmelser i Kulturmiljölagen (1988:950). Alla fornlämningar är skyddade enligt kulturmiljölagen (1988:950). Om fornfynd görs ska arbetet på platsen omedelbart avbrytas och därefter ska fyndet anmälas till Länsstyrelsen. Samråd med Länsstyrelsen krävs om det finns en fornlämning inom 100 m från planerad nybyggnad. För åtgärder som t ex tillbyggnad, ledningsdragnings-, avlopp eller bergvärme ska samråd ske om en fornlämning finns inom 50 m från det planerade markgreppet. Kulturmiljöer av riksintresse regleras genom Miljöbalken (1998:808). Bebyggelse inom riksintresseområdet samråds med Sörmlands museum.

Länsstyrelsens Landskapsstrategi

Länsstyrelsen antog 2010 en Landskapsstrategi vilken syftar till att vara ett underlag och vägledning för ärendehantering samt även användas när sektorsstrategier eller projekt ska inledas, revideras eller utvärderas. Strategin utgör ett underlag för det kommunala arbetet men ska

också vara ett stöd för Länsstyrelsens prioritering av det egna arbetet. I Landskapsstrategin pekas bl a områden ut som områden för Hållbar urban utveckling. Ett av dessa fyra områden är beläget inom Trosa kommun och utgör stråket mellan Trosa tätort och upp via Vagnhärad till Gnesta. Dessa områden framhålls som särskilt viktiga ur regional betydelse i och med det omvandlingstryck och den starka befolkningstillväxt som varit under de senaste decennierna. Inom dessa områden betonar Landskapsstrategin vikten av hållbar urban utvecklingen samt att det har företräde framför enskilda sektorsintressen.

Trosa kommun menar att detta ställningstagande från Länsstyrelsen är av avsevärd betydelse och betonar vikten av att strategin ligger fast. I en tid då diskussioner förs nationellt om långsamma plan- och byggprocesser samt svårigheter att möta efterfrågan på framförallt bostäder är det av vikt att dessa frågor lyfts fram och att denna tydliga prioritering fortsätter göras av Länsstyrelsen. Samhällsplaneringens roll är att väga intressen och anpassa ny bebyggelse till befintliga värden i syfte att skapa långsiktigt hållbara samhällen. Dock är fortsatt tillväxt en förutsättning för utveckling och välbefinnande. En klok avvägning mellan tillväxt och hänsyn till natur-, kultur- och sociala värden kommer att fortsätta utgöra grunden för Trosa kommuns översiktliga och detaljplanering.

Vagnhärad och Västerlångå

Ett fornlämningsstråk mellan Fristad och Lånesta utgör en ovanligt stor koncentration lämningar av främst bronsålderskaraktär. Miljön utgör det äldsta bosättningsområdet kring Trosaån med lämningar på tjugo meter över havet. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö. I samband med planeringen för Ostlänken har kunskapen kring dessa fornlämningsmiljöer fördjupats. En stor mängd nya fornlämningar har upptäckts och utredningar har fördjupats under arbetets gång.

För Vagnhärad del skapades nya möjligheter av landhöjningen och "flytten" av ortens hamn till Trosaland. Trosa-

Åns nivåskillnader skapade vattenfall och fördämningar, vilka kunde driva kvarnhjul och turbiner. Orten kom att utvecklas till ett industrisamhälle, från vilket det än idag finns ett fåtal byggnader bevarade. Samtidigt fanns förstås en viktig agrar kultur. Orten utvecklades utifrån gårdsbildningar som så småningom växte samman. Då stambanan invigdes kom centrum att förskjutas till området kring järnvägsstationen. Därefter har ytterligare centrumbildningar uppstått. Den rika förekomsten av fornlämningar har sedan gjort att samhällets bostadsområden idag ligger delvis åtskilda, med fina natur- och kulturmiljöer däremellan. Vagnhärad har vuxit genom successiv utbyggnad av nya bostadsområden med en särskilt kraftig tillväxt under 1960- och 1970-talen.

Även i Västerljug kom handel och bebyggelse att koncentreras kring järnvägsstationen och stationssamhället växte fram. Under de senaste åren har ytterligare fynd i form av gravar gjorts vid Björke sannolikt fortsätter detta stråk vidare norrut från samhället. Västerljug har utvecklats i lugn takt med undantag för en förhållandevis stor utbyggnad med småhus under 1990-talets början. På senare år har samhället kompletterats med ny bebyggelse i form av ytterligare småhus.

Trosaåns dalgång

Området är en av länets mest koncentrerade bronsåldersbygder med stora boplatser, många gravar och flera hållristnings- och skålgropslokaler. Även järnåldern är ovanligt rikt företrädd, främst genom gravfält. Området är av riksintresse för kulturmiljövården och omfattar ett sammanhängande område från Trosas centrala delar, hela Trosaån med omnejd samt betydande delar av dagens Vagnhärad.

På ett ovanligt tydligt sätt kan man i landskapet se vattnets betydelse för bygdens lokalisering. I takt med strandförskjutningen har bebyggelsen flyttat från höjderna under bronsåldern, till övergångszonen mellan morän och lera under järnåldern, till dalgångens botten under medeltiden.

Åda säteri är ett mycket välbevarat sörmländskt herrgårds-komplex. Byggnadernas läge i förhållande till varandra,

husens exteriör samt färg, återspeglar den sociala skiktning som förr fanns på en lantegendom. Hela Åda gård bör bevaras i sin nuvarande utformning och stil som exempel på sörmländsk herrgårdskultur. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö.

Trosa

Det medeltida Trosa uppstod söder om Trosalands kyrka i slutet av 1300-talet. Till följd av landhöjningen blev Trosaån allt grundare och samtidigt behövdes en hamn, vilket ledde till att staden under 1500-talet sakta dog ut. År 1610 fick "Trosamynne", det nya Trosa nere vid kusten, stadsprivilegier. Under århundradenas lopp har bygden och samhällena utvecklats vidare. Trosa var främst ett fiskeläge där skärborgarna tillbringade vintern men det fanns även hantverkare i staden. Ångbåtstrafiken i slutet av 1800-talet betydde ett uppsving för handeln och sommar-gäster kom till Trosa. Detta innebar att bebyggelsen längs ån blev mer påkostad och centrum mer stadslikt.

Trosa stad är idag en småstadsidyll med karaktäristisk småstadsbebyggelse från sent 1800-tal då Trosa blev sommarstad och havsbadort. Bebyggelse, gaturum och tomter speglar såväl fiskeläget och hantverksstaden som den tidigare havsbadorten och handelsstaden. Stadskärnan är av riksintresse för kulturmiljövården och stora delar är en fornlämning. För att bevara den unika karaktären i riksintresseområdet är det viktigt att de boende i området samt presumtiva fastighetsköpare förstår att de har ett viktigt arv att förvalta. Trosa stads kyrka centralt i tätorten utgör ett kyrkligt byggnadsminne. Som ett led i att öka informationsflödet har kommunen tagit fram ett enkelt informationsblad som vägledning gällande vad man får och inte får göra inom riksintresseområdets gränser. Även Trosa tätort har successiv expanderat med en tydlig topp i nybyggnation under 1960- och 1970-talet. Den tillkommande bebyggelsen utgörs i huvudsak av villaområden, men även permanentning av fritidsområden har bidragit till att orten växt.

I anslutning till Trosa tätort ligger Tureholms slott – ett av

kommunens byggnadsminnen, vilket utgörs av en arkitektoniskt väl sammanhållen anläggning ritad av arkitekten Carl Hårleman och före 1719 års brand av Erik Dahlberg. Tureholm är särskilt intressant som representant för en tid, strax före den franska rokokons genombrott i svensk herrgårdsarkitektur, då få stora slott uppfördes och inredes. Tureholm är av riksintresse för kulturmiljövården.

Odlingslandskapet och skärgården

Landskapet kring Trosaån vid Sillens södra del karaktäriseras av odlingslandskap med ekbevuxna åkerholmar och fuktig ängsmark kring ån. Åbro gård har byggnader främst från 1900-talets första decennier. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö. Centrala delen av dalgången mellan Sillen och Tureholmsviken ansluter till Västerljugns kyrka och samhälle. Det öppna jordbrukslandskapet karaktäriseras av hagmarkspartier och bebyggelseenheter spridda på flacka moränbundna mindre partier. Området representeras främst av en järnåldersbygd. Bynamnet Tuna anger platsens betydelse som centrum för handel, kultur och administration. Landets största guldfynd på 12,5 kg hittades i Tuna by år 1774. Fyndet beräknas härröra från yngre järnåldern. På sockenkartan från år 1679 utgör Tuna områdets största by med fyra gårdar samt prästgård. Ävlinge, Skällberga och Gillberga markeras som tre gårdsbyar. Området är omnämnt i Nyköpings kommuns rapport Bygd och miljö. Den sörmländska skärgården skiljer sig markant från de flesta övriga kustområden i landet. Någon självägande fiskarbefolkning i fiskelägen eller med egna fiskejordbruk har inte funnits i någon större utsträckning, utan verksamheten har styrts från ägarna, de stora godsens. Bebyggelsen har därför kommit att utgöras av små gårdar och torp med sjöbodas vid stranden. Fyrar, lotsstationer och sjökrogar spelade en viktig roll för skärgårdsbefolkningens försörjning. Det som idag återstår av den småskaliga bebyggelsen och de små åkrarna utgör de sista resterna av en särpräglad skärgårdskultur. Hartsöarkipelagen (delvis inom Trosa kommun) är ett riksintresseområde för kulturmiljövård.

Bevarandevärda byggnader

Inom Trosa kommun finns fem skyddade byggnadsminnen; Tureholms slott, Rönnebo, Långmaren, Julaftons fyr och Garvaregården. Därutöver är Trosa stads, Trosalands, Vagnhärads och Västerljungs kyrkor kyrkliga kulturminnen.

Öster om Trosa tätort finns Stensund, ett område med vitt skilda aktiviteter och med goda exempel på svensk byggnadstradition från 1700-, 1800- och 1900-talet samt ett skiftande rikt kulturlandskap med åker och hagmark. Mangårdsbyggnaden på Stensunds gård ligger på en platta med sluttning mot söder och utgör med sitt långa takutsprång och lövsågade utsmyckning, en tidig exponent för den under 1800-talets senare hälft alltmer populära Schweizerstilen. Med ett magnifikt läge på ett berg med fri utsikt mot havet byggdes Stensunds slott 1918-21

som en 1700-talspastisch med gråputsad fasad och ett karolinskt säteritak. Arkitekt var Arvid Stille. Mot havet ligger den terrasserade parken med ett flertal skulpturer. Slottet tillhör numera Stensunds Folkhögskola.

Även kommunens äldre kyrkobyggnader och begravningsplatser vilka är anlagda före år 1940 är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Dessa miljöer får inte ändras på ett väsentligt sätt utan tillstånd från Länsstyrelsen.

Trosa kommun har tillsammans med Sörmlands museum och andra partners deltagit i informationsinsatser för att lyfta fram bl a dessa byggnader men även miljöer och historiska företeelser från olika skeden. Det handlar dels om informationsskyltar, utformade gångstråk, appar, stadsvandringar mm.

» Vad vill vi åstadkomma?

Kommunens värdefulla kulturmiljöer ska bevaras och lyftas fram.

Förändringar av värdefulla kulturmiljöer ska ske med hög kvalitet i utformningen och med hänsyn till omgivande miljön. Samtidigt ska nytillkomna byggnader och anläggningar spegla sin tid och utveckla sitt närområde. Byggnade ska ske med hänsyn tagen till omkringliggande bebyggelse. Vid förändringar i landskapet ska i möjligaste mån den öppna karaktären bibehållas.

» Strategier

I översiktsplanen redovisas områden som inrymmer särskilda kultur-, natur- och friluftsvärden. Genom att ytterligare belysa frågan och förankra intresset av bevarande och skydd av vår värdefulla kulturmiljö bland områdets fastighetsägare och kommunmedborgare i övrigt förbättras möjligheterna att behålla Trosa stads och övriga kommundelars unika karaktär.

Varje område måste studeras utifrån sina unika förutsättningar. Olika hänsyn måste tas beroende på vilka värden som finns på respektive plats.

Förslag

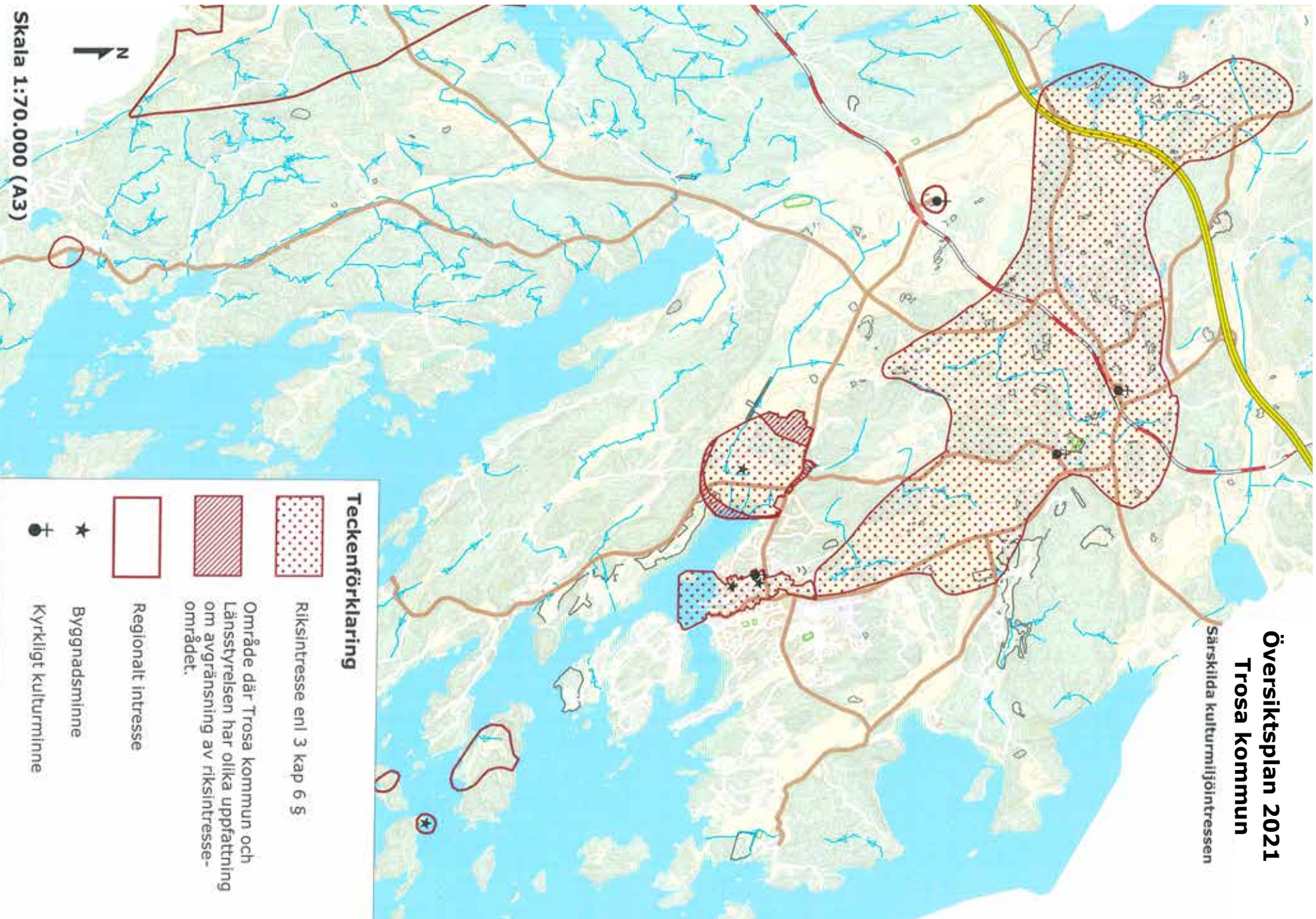
En kartläggning av kommunens värdefulla kulturmiljöer görs i syfte att tydliggöra särskilt värdefulla byggnader och miljöer eller särskilt betydelsefulla karaktärsdrag för sin omgivning.

Tureholms slott fotat från luften

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Särskilda kulturmiljöintressen

VATTEN I TROSA KOMMUN

Trosa kommun är en kustkommun där mer än hälften av kommunens yta består av vatten. Kustvattnet, insjöarna, vattendragen och grundvattnet utgör delar i vattnets kretslopp. En god vattenkvalitet är en förutsättning för flera av de verksamheter som är viktiga för kommunen, t ex friluftsliv, turism och fiske. Det finns ett nära samband mellan markanvändning och vattenkvalitet. Näringsämnen som tillförs kusten kommer från samhällen, industrier, jordbruket och trafiken via vattendrag och atmosfären. Mer än 50 procent av tillförseln av såväl kväve som fosfor transporteras via vattendrag till kustvattnet.

Vatten i kustområden innehåller p g a transporten av näringsämnen från land oftast högre halter av näringsämnen än det öppna havet. I öriska kustområden med litet vattenutbyte med öppna havet kan närsalt- och algmängderna vara flera gånger högre än i havet. Grunda havsvikar är extra känsliga och Stadsfjärdarna är några av de mest näringsrika och samtidigt mest påverkade delarna av den sörmländska skärgården. Frågor som på något sätt berör vatten blir allt vanligare och ökar i betydelse för varje år som går. Det handlar bl a om ett framtida förändrat klimat med högre havsvattennivåer och högre flöden i åar och vattendrag som följd, tätare intervall mellan kraftig nederbörd i kombination med längre perioder av torka och höga temperaturer eller behovet att långsiktigt säkra tillgången på dricksvatten. Under pågående planperiod har också statens havsplanering konkretiserats och kommunerna behöver ta ställning till statens förslag samt tydliggöra sina intentioner i de områden där den statliga havsplanen överlappar kommunens översiktsplan. I vissa fall är frågorna inomkommunala men i många fall rör de både regionala och nationella intressen. En del av de ämnen som tas upp inom det här avsnittet behandlas även på andra ställen i översiktsplanen.

Trosa skärgård

Det sörmländska skärgårdslandskapet är ett så kallat sprickdalslandskap, där sprickzoner i berggrunden löper i nordväst-sydöstlig riktning. Sprickorna har genom årtusendena nötts ned till ett småskaligt landskap med

Sprickzoner i berggrunden

uppodlade dalgångar avgränsade av skogklädda höjdparter med berg i dagen.

Jämfört med exempelvis Stockholms skärgård är Sörmlands skärgård relativt liten med en genomsnittlig bredd av 1-2 mil från fastlandet ut till de yttersta skären. Detta har bland annat lett till att antalet öar som kunnat erbjuda tillräcklig storlek och jordmån för en fast befolkning är få. Där jordar lämpliga för uppodling finns är dessa som regel små och förhållandevis magra.

Sörmlands skärgård skiljer sig också från Stockholms i ägarstruktur och historia. Sedan länge har större delen av skärgården ingått i stora fastlandsegendomar, vilket lett till att bebyggelsen på öarna är mycket begränsad. Dessa faktorer innebär sammantaget att Sörmlands skärgård har mycket stora naturvärden. De lite större öarna där det har varit möjligt att bedriva jordbruk har ofta

en ålderdomlig prägel och bebyggelsestruktur som är kulturhistoriskt intressant. I Trosas skärgård bor endast en handfull helårsboende, men dessa är mycket viktiga om natur- och kulturvärdena ska kunna bibehållas. Länsstyrelsen arbetade i början av 2000-talet med att ta fram en gemensam strategi för Sörmlands kust- och skärgård. Syftet var att utveckla förutsättningarna för den fasta befolkningen samt att bevara området egenart och dess natur- och kulturvärden.

Skärgårdens viktiga landfästen

I strategin redovisades Källvik, Uttervik och Trosa som viktiga landfästen för skärgården. I strategin diskuteras även möjligheten att nyttja skärgårdens natur- och kulturvärden för så kallad ekoturism. Ett annat landfäste som på sikt har potential att utvecklas är Stensund och här har bl a en ny gästhamn nyligen byggts ut.

Samarbeten för skärgården

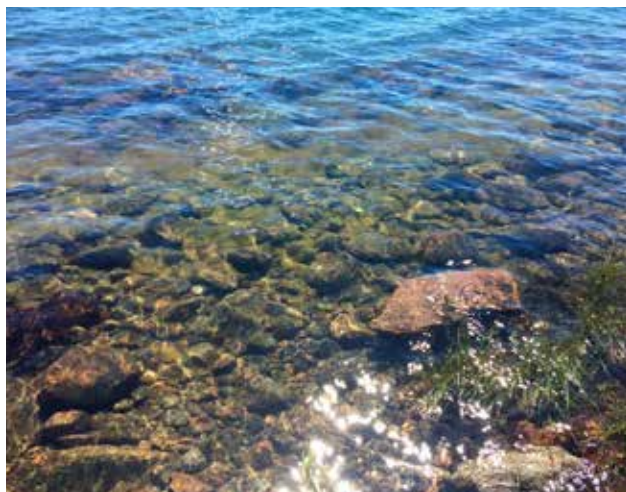
Det har tidigare funnits en ambition att bilda en sörmländsk skärgårdsstiftelse utifrån en avsiktsförklaring mellan Länsstyrelsen och kommunerna Trosa, Södertälje, Nyköping och Oxelösund liknande Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen ansvarade för frågan men inrättandet av en skärgårdsstiftelse har inte slutförts. Sörmlands Skärgårds Intresseförening är en förening som arbetar för att främja naturvård, kulturminnesvård och näringsliv i Sörmlands skärgård mellan Näveklavarna och Trosa.

Idag finns inte någon reguljär skärgårdstrafik i Trosa kommun året runt. Under sommaren bedrivs dock skärgårdstrafik mellan viktiga målpunkter och Trosa gästhamn. En större och aktiv skärgårdsbefolkning är ett viktigt mål, liksom utökade möjligheter att leva och verka i skärgården. Men begreppet levande skärgård har flera dimensioner. Utöver de bofasta gäller det rörligt friluftsliv och fritidsboende samt i hög grad naturen, med hotade djur- och växtarter, känsliga marker och risker för sämre luft- och vattenkvalitet. Att nå balans mellan de ofta konkurrerande intressena är angeläget.

I syfte att verka för en bättre miljö i Östersjön ingår Trosa kommun sedan några år tillbaka i Svealands Kustvattenvårdsförbund.

Havsplanering

Havs- och vattenmyndigheten har fått i uppdrag att ta fram en havsplan för territorialhavet och ekonomiska zonen. Inom en del av territorialhavet överlappar statens havsplan det område där kommunen ansvarar för planeringen. Inom Trosa kommuns område finns inga motstående intressen i förhållande till havsplanen. Det finns heller inga indikationer på att detta skulle uppstå inom den kommande planperioden. Havsplanen anger en generell användning för de delar som är belägna inom Trosa kommun med särskild hänsyn till höga naturvärden. Trosa kommun delar uppfattningen om att området har särskilt höga naturvärden och menar att havsplanen borde ange en ytterligare högre bestämmelse på motsvarande sätt som föreslås för Östergötlands och Stockholms skärgård. I havsplanen gör staten en prioritering av vad respektive delområde ska användas till och definierar även vilka intressen som ska ha företräde framför andra. Ett nästa steg för staten efter att havsplanen är antagen vore att se över avgränsningarna av de riksintressen som HAV menar ska underordnas havsplanens ställningstagande.

Trosa kommun ingår sedan några år tillbaka i Svealands Kustvattenvårdsförbund

Under planprocessen med den statliga havsplanen har Trosa kommun samarbetat med övriga kustkommuner i länet samt regionen och Länsstyrelsen. Frågor har också väckts från statens sida om att gemensamt i kustregionen ta fram gemensamma underlag och/eller planer för havsområdet. Trosa kommun har ställt sig avvaktande till detta men beroende på inriktning kan detta omprövas i framtiden.

Trosaån och avrinningsområden

Trosaån har stor påverkan på kommunen på många sätt. Biologiskt utgör den en viktig lekplats för havsöring och annan fisk samt är en betydelsefull levnadsmiljö för många djur- och växtarter. Den ingår i ett omfattande vattensystem med förgreningar upp genom flera kommuner och dess regleringar i Trosa och Vagnhärad påverkar vattenflöden uppströms i systemet. Detta kommer att få ökad betydelse i framtiden i takt med de förändringar av klimatet vi börjat se effekter av i form av kraftigare regn, högre flöden vid intensivare snösmältning mm. För turismen utgör ån en attraktiv kanotled som är populär under sommarhalvåret.

Trosaån är det dominerande avrinningsområdet som berör Trosa kommun. Avrinningsområdet berör vidare Gnesta, Strängnäs, Nyköping och Södertälje kommuner. Karta med kommunens större avrinningsområden finns på Samhällsbyggnadskontoret. Trosa har tillsammans med flera kommuner inom Trosaåns avrinningsområde bildat ett gemensamt vattenvårdsförbund. Tillsammans med bl a Trosa Amatörfiskeklubb och Trosaåns fiskevårdsområdesförening har ett flertal projekt genomförts i syfte att kartlägga Trosaåns ekologiska status, men också praktiska projekt i form av uppbyggnad av lekplatser för fisk och utplantering av yngel. I syfte att ytterligare underlätta för fisk har ett projekt påbörjats för att bygga bort de vandringshinder som finns i form av Trosa kvarn, Husby kvarn och Nygårdsdammen. När detta är avhjälpt kommer Trosaån att bli ett betydelsefullt vattendrag för exempelvis havsöring.

Även Östersjön påverkas av Trosaåns status. En stor del av stadsfjärdarnas och kustområdets övergödning, sedimentering och kemiska status kan förklaras av det Trosaån för med sig ut till Östersjön. I syfte att minska påverkan har kommunen tillsammans med fastighetsägare utmed ån arbetat med odlingsfria zoner för att decimera näringsläckaget från jordbruket. Genom att lämna en odlingsfri zon gärna beväxten med annan vegetation t ex alar sker en naturlig rening. I dessa fall är det givetvis viktigt att zonerna inte används till betesmark eftersom det kan förstärka påverkan. Utöver detta har fastighetsägare visat intresse av att tillsammans med kommunen anlägga våtmarker i syfte att förbättra Trosaåns ekologiska status. Arbetet med detta är ännu i ett tidigt stadium men utreds av kommunens ekologienhet.

Vissa naturvårdsåtgärder kan också ha betydelse för Trosaån som rekreationsområde. Inför framtiden kan det vara intressant att utreda möjligheten att ta fram en skötselplan för Trosaån från Sillen till Trosa i syfte att stärka de ekologiska värdena men också att utveckla områdets potential för rekreation. Under planperioden kommer detta att utredas vidare.

EU:s ramdirektiv för vatten och miljö kvalitetsnormer för vatten

Sverige har antagit en nationell lagstiftning för långsiktiga mål för vatten, vilket innebar en komplettering av miljöbalken och en särskild vattenförvaltningsförordning. Bakgrunden till detta är det s k Ramdirektivet för vatten, vilket antogs inom EU år 2000. Syftet är att vårda vattenresurserna bättre än idag och målet är god yt- och grundvattenstatus senast 2021 samt att vattenkvaliteten inte får försämrats. Arbetet utgår från vattenavrinningsområden. Organisatoriskt tillhör Trosa kommun Norra Östersjöns vattendistrikt, där Länsstyrelsen ansvarar för att se till att normer, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner följs.

Utifrån den fastställda klassificeringen av landets vattendrag med föreslagna åtgärder i länet syns att inte något av de klassificerade vattendragen i kommunen uppnår god kemisk status. Gränsvärden för kvicksilver och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrids i alla Sveriges ytvattenförekomster p g a atmosfärisk deposition. Detta medför att samtliga ytvatten i Sverige klassificeras till Uppnår ej god kemisk status med avseende på kvicksilver och PBDE. Stora delar av kustområdet uppnår måttlig ekologisk status medan Västra Stadsfjärden, Tureholmsviken, grunda områden utmed kusten samt sträckan utmed farleden mot Mälaren har otillfredsställande ekologisk status. Endast Gisesjön och Björken har god ekologisk status.

Kommunen arbetar kontorsövergripande i dessa frågor och det är kommunekologen som är samordnande. Därutöver utgör arbetet via Trosaåns Vattenvårdsförbund och Svealands Kustvattenvårdsförbund en viktig del i detta. Kommunen rapporterar årligen in uppgifter om arbetet med åtgärdsprogrammet till Vattenmyndigheten och beskrivningarna av åtgärdsområdena och dess eventuella brister utgör underlag för planläggning och annan verksamhet. Nuvarande programperiod pågår mellan 2016-2021 och arbetet med en ny klassificering pågår. Utifrån de underhandsuppgifter som lämnats är såväl kemisk som ekologisk status oförändrade vilket gör att miljö kvalitetsnormerna för vatten kommer att fortsätta gälla och tid för att uppnå god ekologisk och kemisk status kommer att flyttats fram till år 2027. Mot bakgrund av ovanstående utgör Gisesjön och Björken särskilt prioriterade vattenresurser i kommunen. Vid förslag till förändrad markanvändning inom Gisesjön och Björkens tillrinningsområde ska sjöarnas värden särskilt beaktas.

Inom ramen för kommunens planering hanteras frågor som kan påverka miljö kvalitetsnormer för vatten både positivt och negativt. Något som direkt kan påverka klassningen är hur väl dagvatten och avloppsvatten hanteras, hur byggnader och vägar placeras och vilka material som används. De områden som redovisas som nya

exploateringsområden i förslag till ny översiktsplan är belägna på ett sätt som gör att de kommer att anslutas till kommunens vatten- och avlopp. Dagvattenhantering ska alltid renas och fördröjas vid källan och därför görs i stort sätt alltid en dagvattenutredning i samband med detaljplanen tas fram för att visa att detta är möjligt. Slutlig lösning regleras sedan i exploateringsavtal och avgörs vid genomförandet av planen när den tekniskt bästa lösningen väljs utifrån rådande förutsättningar. Den sk Weserdomen har fått effekten att jämfört med tidigare ställs högre krav på utredning i tidigt skede av planprocessen exempelvis vad gäller hantering av dagvatten. När det gäller näringsläckage från jordbruket utmed Trosaån samarbetar kommunen med aktuella fastigheter både om att upprätthålla odlingsfria zoner men också att utveckla våtmarksområden.

Trosa kommun ska genom sin planering säkerställa att vattnets ekologiska, kemiska och kvantitativa status inte försämras. Det handlar bl a om att fortsätta arbetet med att inventera enskilda avloppsanläggningar, minska näringsläckaget från jordbruket via fortsatt samarbete, ersätta dagens reningsverk med ett nytt och prioritera framtida anslutningar av fritidshusområden till det kommunala va-nätet. Även dagvatten måste hanteras på ett långsiktigt hållbart sätt och i vissa områden t ex invid Gisesjön och Björken eller i skärgården ska restriktivitet och krav på hög skyddsnivå fortsatt råda.

Prioriterad blåstruktur

På fastlandet har Trosa kommun sedan länge arbetat med begreppet prioriterad grönstruktur särskilt i tätortsnära sammanhang. Det har varit ett sätt att säkerställa att närströvsområden, mindre grönområden och viktiga stråk bevarats och skyddats från exploatering. Sedan begreppet infördes har ytorna successivt ökat. Även när det gäller sjöar, vattendrag och kusten är det av betydelse att se värdet av miljöerna såväl för djur- och växtliv som för rekreation samt generellt som livsmiljö. Inom Trosa kommun finns tre marina naturreservat, ett hänsynsområde samt ytterligare naturreservat på land

och vatten och även flera Natura 2000-områden utmed kusten. Därutöver gäller utökad strandskydd på upp till 300 m för i stort sett hela kommunen med undantag för de delar som är detaljpanelagda. Jämfört med många andra kommuner är skärgården förhållandevis sparsamt bebyggd vilket har en historisk förklaring och p g a gällande lagstiftning och regleringar råder inte något tryck för ny exploatering eller bebyggelse inom strandskyddat område.

Vatten känner inga gränser och Trosa kommun samarbetar sedan länge med andra kommuner och organisationer via exempelvis Trosaåns vattenvårdsförbund och Svealands Kustvattenvårdsförbund. I förslag till ny översiktsplan pekas inte några särskilda områden ut som prioriterade blåstrukturområden men det betyder inte att frågan saknar prioritet. Det finns idag starka skydd för kommunens vattenmiljöer och utifrån rådande förhållanden och befintligt kunskapsunderlag görs inte några ytterligare utpekanden.

Tillgänglighet och folkhälsa

Värnad natur skapar förbättrad folkhälsa t ex genom minskad stress och att inspirera till fysisk aktivitet. Många söker närheten till vattnet i syfte att koppla av. Det kan handla om promenader i vattennära lägen, turer med havskajak eller fritidsbåt. Gemensamt är dock att närheten till vattnet oavsett om det gäller insjöar, åar eller ytterst skärgården erbjuder en fantastisk kvalitet.

Utifrån kommunens Kust- och strandplan har arbetet med att tillgängliggöra tätorternas strandområden planerats och prioriterats. Det har handlat om att förbättra befintliga gångstråk samt komplettera där länkar saknas utmed Trosaån och stadsfjärdarna, öppna upp vattenspeglar och klippa vassen för att bättre koppla ihop land och vatten. Under de senaste åren har detta skett och närheten till stadsfjärdarna har därigenom ökat. Inför framtiden ska frågan finnas med i exempelvis omvandlingen av området omkring nuvarande Trosa reningsverk eller vid genomförandet av planområdet vid Sjölundavä-

gen. Även i Vagnhärad har arbetet med att öka kontakten med vattnet varit prioriterat.

En relativt stor del av kusten är fortfarande oexploaterad och är tillgänglig via några viktiga landfästen. Via allmän väg nås havet vid Källvik (Källviksvägen, väg 767) och Trosa gästhamn. Dessa platser har också en vidare funktion då de är kommunens viktigaste angränsningspunkter till skärgården. Mycket av båttrafiken till Askö avgår från Uttervik (Utterviksvägen, väg 768) men bryggan där är inte tillgänglig för allmänheten.

Via enskilda vägar är kusten tillgänglig vid Trosa havsbad, Stensunds folkhögskola, Borgmästarholmen, Komötetbadet i Anderviken, Fjärdsvall i Tullgarnsviken, Viksnäs och Hållsnäs vid Hållsviken samt Sandviksbadet (i Nyköpings kommun) i Nynäs naturreservat. Vissa delar av skärgården har dock begränsad tillgänglighet, då avlysning av skjutområdet vid Askö sker i samband med militära övningar. Flera av kommunens insjöar är tillgängliga för allmänheten. Detta gäller södra delen av sjön Sillen, Gisesjön och sjön Björken vilka båda delvis är belägna i Nynäs naturreservat. De flesta av dessa kust- och insjösträckor kan nås via Sörmlandsleden vilken också leder till mer svårtillgängliga delar av vår kust. För närmare studier av var dessa är belägna rekommenderas kommunens turist- och fritidskarta.

Allemansrätt och strandskydd

Allemansrätten är en mycket gammal, i det närmaste unik rättighet, i Sverige. Den gör det möjligt för oss alla att vistas i naturen på annans mark, förutsatt att inte någon skräpar ner och förstör. Här är det dock viktigt att påpeka att allemansrätten är en frihet under ansvar. Rätten innebär i stort att man får ta sig fram i naturen även över andras mark och att man får rasta och övernatta, plocka bär, svamp och blommor som inte är fridlysta. Men hela tiden är det viktigt att se till att naturen och annans egendom inte skadas. Besökare måste visa hänsyn till markägare och mot andra som vistas i naturen. Om allemansrättens enkla regler följs kan även kommande generationer uppleva en ren och oskadad natur.

Översiktsplanens intention är att skydda viktiga allemansrättsliga tillgångar inom kommunens gränser. De ur rekreationssynpunkt kanske mest betydelsefulla områdena är belägna i anslutning till kusten och våra insjöar. För att dessa värden ska kunna bibehållas är det av stor betydelse att kommunen bedriver en framsynt och genomtänkt planering av våra stränder. Som en naturlig del i detta arbete är den nya översiktsplanen restriktiv till ny bebyggelse i den sk yttre kustzonen. Idén med denna tankegång är att säkerställa allmänhetens tillgång till ovärderliga natur- och rekreationsområden genom att rikta stora delar av det bebyggelsestryck som finns på kommunen till andra ur allemansrättslig synpunkt mindre känsliga men likväl för boende attraktiva områden. Ett viktigt verktyg för att bibehålla värden kring stränder är de lagstadgade strandskyddsbestämmelserna som i olika utsträckning begränsar möjligheterna att uppföra nya byggnader i strändernas direkta närhet. Strandskyddets syfte är både att tillgodose friluftslivets behov och att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdena intill 100

meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. På flera ställen i landet är skyddet utökat till 300 m, vilket i Trosa kommun redovisas på kartan avseende byggande på landsbygden. Se även Byggande på landsbygden, sida 116.

Skred och översvämningar

Ett förändrat klimat leder till mer extremt väder med tätare förekommande skyfall och hårdare vindar samt höjda havsvattennivåer. Det här påverkar Trosa kommun på flera sätt och i synnerhet Trosa tätort. Vid Trosaåns mynning möts ett ökat flöde från åns avrinningsområde samtidigt som havsvattennivån beräknas höjas i framtiden. Den landhöjning som fortfarande finns i det här området motverkar en del av havsvattennivåhöjningen men inte tillräckligt. Detta har redovisats bl a i de underlag som togs fram för fastställande av nya lägsta nivåer för byggnation. Samtidigt gör höga flöden i Trosaån att risken för skred ökar, vilket både egna utredningar och Länsstyrelsens rapport Riskbild 2 visar. För att möta detta har omfattande stabiliseringsarbeten gjorts i framförallt

Kommunen ser kontinuerligt över kajskoning och åstränder som en del i det långsiktiga klimatanpassningsarbetet som pågått sedan länge

Vagnhärad. Dock återstår en del i Trosa tätort. Kommunen ser kontinuerligt över kajskoning och åstränder och i vissa delar av Vagnhärad's tätort mäts grundvattennivåer regelbundet sedan lång tid tillbaka för att förutse framtida risker för skred.

Därutöver är ett ökat flöde i Trosaån en aspekt som måste beaktas med tanke på Trosaåns avrinningsområde. Alby bro inom Trosa kommun reglerar vattennivåer långt upp i Sörmland vilket gör att såväl Södertälje, Gnesta och Strängnäs kommuner påverkas av hur flödet är genom dammarna. Även sjön Sillens nivå kan märka av viss påverkan. När exempelvis risken i framtiden för tätare skyfall och besvärligare snösmältning ökar generellt kan fördämningarna i Trosa kommun orsaka översvämning i de inre delarna av avrinningsområdet. Detta måste dock balanseras mot risken att åstränder och kajer undermineras i Trosa kommun av ett högre vattenflöde om dammarna öppnas mer än vad som är tillåtet idag. Risken för skred och översvämningar har alltid funnits och kommunen har redan hanterat ett omfattande skred i slutet av 1990-talet. Dessa erfarenheter är mycket värdefulla inför det framtida arbetet. Se mer under avsnittet om skred och ras samt översvämningar i Risk, hälsa och säkerhet. Utmed Trosaån finns det sedan länge fastigheter som använder åvatten för bevattning på enskilda tomter. Uttaget av vatten har inte varit något problem tidigare men frågan behöver bevakas framöver med tanke på risken för periodvis låga vattenflöden i framtiden.

Nytt reningsverk och enskilda avlopp

Rening av kommunens avloppsvatten och att säkerställa hållbara enskilda avloppsanläggningar är av stor betydelse för att förbättra förutsättningarna för att uppnå fastställda miljö kvalitetsnormer. Förutom Gisesjön och Björken som har god ekologisk status har övriga sjöar och vattendrag i kommunen otillfredsställande eller måttlig ekologisk status. Förklaringen är främst läckage av fosfor och kväve vilket leder till övergödning. Trosa kommun har idag två egna reningsverk i Trosa och Vagnhärad. Därutöver finns enskilda reningsverk i Lövsta och

på Sund samt ca 1.900 enskilda avloppsanläggningar. Arbetet pågår för att ersätta Trosa och även Vagnhärad's reningsverk med ett nytt vid Trosa våtmark och kommunens Miljökontor har kontinuerligt inventerat de enskilda anläggningarna och nu är ca 95% inventerade. I de fall de enskilda anläggningarna inte uppfyller miljöbalkens krav ställs krav på nya anläggningar. Fritidshusområden har också successivt anslutits till det kommunala nätet, t ex Lagnö och Hagstugan. I takt med att fler fastigheter ansluts till det kommunala va-nätet alternativt byter ut sin gamla enskilda anläggning förbättras förutsättningarna för att minska näringsläckaget till havet, sjöar och vattendrag samt förstås även minska utsläpp av läkemedelsrester och mikroplaster.

Dagvatten

Dagvatten är ett samlingsbegrepp för ytligt avrinnande av regn- och smältvatten från gårdsytor, gator, tomtytor, takytor m m. Dagvattnet innehåller föroreningar som kan förorsaka problem för recipienten vid snabb avbördning vilket kan vara en förklaring till att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte uppnås. Grundprincipen är att dagvattnet ska omhändertas lokalt och att dagvatten ska fördröjas och renas inom fastigheten så att inte mer vatten släpps ut än vad som är fallet innan byggnation. Genom lokalt omhändertagande av dagvatten minskas belastningen på recipienten och/eller kommunens reningsverk. Tätorternas parker, trädgårdar och naturområden är värdefulla för lokalt omhändertagande av tätortsbebyggelsens dagvatten. Ambitionen är att så lite dagvatten som möjligt ska ledas till reningsverk då det riskerar att försämra verkets funktion. I stället ska dagvattnet ledas till dammar, bäckar och våtmarker som kan utformas så att de blir positiva tillskott i tätorterna eller kan användas till bevattning. Även avledning av orenat dagvatten till Trosaån eller andra sjöar, vikar eller vattendrag ska undvikas. Genom att fördröja och leda dagvatten till lämpliga översvämningssytor kan miljöeffekterna minska vid t. ex. extrem nederbörd eller snösmältning. Trots det planerar kommunen för tätare skyfall än tidigare vilket leder till ökade dimensioner vid utbyggnad av infrastruktur. Se Tekniska system, sid 61.

Forskning visar att antalet skyfall kommer att öka och det som normalt kallas tioårsregn kommer att falla i betydligt tätare intervaller i framtiden. Därför kommer dagvattenhantering att vara prioriterad i planering av nya områden samt vid förtätning av befintliga. Uppskattningsvis genererar ett tak om 100 kvm ca 53 kubikmeter dagvatten per år sett till hur nederbördsmängden ser ut idag. Att bygga ut dagvattnet som kan hantera ökande mängder är vare sig långsiktigt hållbart eller realistiskt och därför måste vattnet tas omhand på annat sätt. Genom att fördröja och rena dagvatten vid källan behöver det allmänna nätet inte belastas i samma utsträckning som tidigare. Vattnet kan också utgöra en tillgång för bostadsområdet och tätorten i stort både gestaltningssmässigt men också för djur- och växtlivet.

Genom utformning och materialval kan dagvattenhanteringen integreras på ett naturligt sätt i ett område. Planområden kan även innehålla ytor möjliga att översvämma vid behov och med vägar som utformas så att dessa utgör del i avledningen av dagvatten mot exempelvis dessa ytor. Att utforma byggnader med sedumtak eller leda ut takvatten på gräsmattor istället för i ett slutet system kan vara några bra sätt att minska risken för översvämningar och skador. Generellt går det att konstatera att hantering av dagvatten alltid utreds i Trosa kommun med tanke på de rådande geotekniska förhållandena. Det kan dock skilja sig åt mellan olika områden hur enkelt eller besvärligt detta är och därför kan också

detaljeringsgraden i utredningarna skilja sig åt. I de föreslagna exploateringarna i planförslaget anges om särskilt besvärliga förhållanden råder gällande dagvatten. Hantering av dagvatten regleras alltid i exploateringsavtal vid framtagande av detaljplaner där även ekonomiska garantier ska ges i form av bankgaranti för att säkerställa genomförandet. Med tanke på teknikutvecklingen inom området regleras aldrig teknisk lösning i tidiga skeden. Se även under Dagvatten, sid 62, samt respektive under föreslagna exploateringsområden för ytterligare information. När det gäller dagvatten inom redan bebyggda områden med utbyggda dagvattennät är hanteringen mer komplex. När dagvatten leds till reningsverk riskeras reningen att påverkas negativt exempelvis vid kraftiga regn. För att möta detta inför framtiden studerar Trosa kommun möjligheten att när dagens reningsverk är ersatta med ett nytt använda Vagnhärad's reningsverk för rening av dagvatten. Detta skulle avsevärt förbättra möjligheten att rena dagvatten och hantera detta på ett hållbart sätt.

Vattenskydd och vattenförsörjning

En av de absolut viktigaste vattenrelaterade frågor landets kommuner står inför är att säkra dricksvatten-

försörjningen. Värdet av rena och säkra vattentäkter är omöjligt att beräkna. Trosa kommun har två kommunala vattentäkter, Sörtuna och Källvreten vilka båda är grundvattentäkter. Båda täkterna har skyddsföreskrifter och de för Sörtuna håller på att ses över. Generellt är de nya föreskrifterna mer omfattande och påverkar ett större område än tidigare, t ex är brunnszonen avsevärt utvidgad och sekundärzonen sträcker sig upp till Västerljungs tätort. För att säkerställa leverans av dricksvatten har en ny överföringsledning från Sörtuna byggts in till Trosa tätort. Dricksvattenförsörjningen är nu också säkerställd genom att nätet är sammankopplat och respektive täkt kan på så sätt fungera som reserv för varandra om behov skulle uppstå. Därutöver har även Trosa vattentorn fått en ny ledningsförsörjning. Nästa steg i vattenskyddsarbetet är att se över föreskrifterna för Källvreten. Se mer under avsnittet om Tekniska system.

Under senare år har frågan om vattenbrist i landets kommuner aktualiserats. Trosa kommun har generellt god tillgång på dricksvatten genom sina grundvattentäkter men vid längre perioder av torka alternativt begränsad nederbörd under vintern kan grundvattennivåerna sjunka. Detta har lett till att kommunen infört bevatt-

ningsförbud periodvis något som kan vara aktuellt även i framtiden. Generellt kommer säkert användandet av dricksvatten för exempelvis bevattning, spolning i toaletter mm att förändras på sikt. Det kan vara lämpligt att använda annat vatten för dessa ändamål. Det kan därför vara intressant att i framtiden mer strategiskt studera möjligheten till lagring av exempelvis dagvatten för detta ändamål. Förutsättningen är dock att vattnet är eller kan renas innan användning.

Brandvatten

Liksom tillgång till dricksvatten är även tillgång till brandvatten och dess lokalisering det en strategisk fråga. Inom ramen för detaljplaner och efterföljande projektering fastställs kapacitet, metod och slutlig plats men det är viktigt att i ett tidigt skede identifiera behovet. Det handlar både om att göra brandvatten tillgängligt inom tätorterna men också om att vara förberedd vid exempelvis skogsbränder eller olyckor. En översyn av befintliga brandposter vore till gagn för kommunens beredskapsförmåga. Samverkan med Räddningstjänsten är viktig i dessa frågor.

Att arbeta med dricksvattnet på långsikt är en viktig fråga och ett prioriterat område här läggs en ledning med dricksvatten ut när brunnen sinade på Tureholm

» Vad vill vi åstadkomma?

Skärgårdens natur-, kultur- och friluftsvärden ska tillvaratas och tillgängliggöras genom såväl bevarande som utveckling.

Tillgängligheten till stränderna ska bibehållas och om möjligt utvecklas.

Övergödningen i sjöar, vattendrag och Trosas havsmiljö ska minska.

Befintlig och ny bebyggelse ska inte utsättas för risk för skador relaterade till skred eller översvämning.

Trosa kommun ska långsiktigt garantera säkra dricksvattenleveranser, en hållbar rening av spillvatten och minskad påverkan på recipient av dagvatten.

Trosaån ska ha fria vandringsvägar i syfte att säkerställa ett långsiktigt hållbart fiskbestånd.

» Strategier

Översiktsplanen visar på restriktivitet avseende ny bebyggelse i den så kallade yttre kustzonen för att bevara höga naturvärden och säkerställa möjligheten för tillfälliga besökare att tillgodogöra sig skärgårdens kvaliteter. Trosa kommun ser positivt på utveckling av befintliga landfästen.

Trosa kommun avser även framöver att aktivt delta i arbete som bedrivs av arbetet Svealands Kustvattenvårdsförbund, Trosaåns vattenvårdsförbund och Trosaåns fiskevårdsområdesförening i syfte att förbättra statusen för kommunens vattenområden och därmed också förbättra livsvillkoren för djur- och växtlivet.

Kommunen ska fortsätta arbeta preventivt för att minimera risken för skred och översvämning.

Kommunala vattentäkter ska ha aktuella och ändamålsenliga skyddsföreskrifter. Ett nytt reningsverk ska byggas och ersätta de befintliga. Det nya reningsverket ska framtidssäkras genom möjligheter till kontinuerlig utbyggnad. Framtida anslutningar ska prioriteras i enlighet med den VA-plan som tas fram och dagvatten ska omhändertas och renas så nära källan som möjligt.

KOMMUNIKATIONER

Trosa är en expansiv, storstadsnära skärgårdskommun som i realiteten är integrerad i Storstockholmsregionen i högre grad än med övriga Södermanland. En stor del av befolkningen pendlar till arbeten och studieplatser utanför kommunen och då i huvudsak norrut, mot Södertälje eller södra och centrala delarna av Storstockholm. Kommunen har en förhållandevis hög förvärvsintensitet vilket understryker att kommunikationerna har stor betydelse för människor som söker arbeten och för arbetsgivare som söker personal.

Trafikplaneringen har sedan länge utgått ifrån en övergripande trafikstrategi och därefter följande treårsplaner för investeringar i infrastruktur och kollektivtrafik som Region Sörmland tidigare begärde in för länets totala trafikplanering. Regionen har numera ändrat arbetssätt men kommunen har ändå fortsatt med treårsplaner på samma sätt som tidigare. Dessa planer visar på de prioriteringar kommunen gjort med fokus på kommande statliga investeringar och medfinansiering i kommunen. De objekt som har högsta prioritet i kommunen är Ostlänken med resecentrum i Vagnhärad, Infart västra Trosa, ombyggnad av väg 218 samt upprustning av väg 787, Stensundsvägen.

Kommunens planering av gång- och cykelvägar utgår från den antagna Gång- och cykelvägsanalysen. Utifrån strategin görs prioriteringar av kommunens investeringar och den är också underlag vid exploateringar, där utbyggnad av gång- och cykelvägsnätet ofta blir en del av exploateringen. Sedan tidigare har förbättringar för cykelpendling varit högt prioriterat. Exempelvis har Trosa tätort förbundits med Vagnhärad och Västerljung med gång- och cykelvägar och länken mellan Västerljung och Vagnhärad har under planperioden utretts. Dessutom har väderskyddade cykelparkeringar tillkommit vid strategiska bytespunkter för kollektivtrafik. I takt med att upplevelseturismen har ökat har gång- och cykelvägsnätet fått en ny funktion. Genom att identifiera mindre länkar i planområdets närhet kan ytterligare värden uppnås för besöksnäringen. Under de senaste åren har Trosa kommun gjort omfat-

tande satsningar på kollektivtrafiken och dessa satsningar har resulterat i ett ökat resande med buss och tåg. Genom att prioritera snabba direktbusslinjer och fler tågavgångar i kombination med infartsparkeringar för bil och cykel vid kollektivtrafiknoder väljer allt fler att åka kollektivt istället för med bil. Kommande år kommer detta att utvecklas ytterligare i och med den nya tågbusen som nyligen startat sin trafik. Den innebär att det alltid finns en buss som är anpassad till tågtrafiken till och från Stockholm samt att bussen också väntar de gånger tåget är försenat. Genom satsningen på tåg-bussen hoppas kommunen att ännu fler kommer att välja bort bilen. Något som både minskar utsläpp av växthusgaser samtidigt som investerings- och platsbehovet för nya infartsparkeringar också minskas. Planering av kollektivtrafiken görs tillsammans med Region Sörmland.

Översiktsplanen föreslår dels förtätning i centrala lägen samt dels nya områden utmed kommunikationsstråk. När det gäller förtätningar kan dessa leda till att flöden ändras och även öka inom befintlig infrastruktur. Det gör att kommunen behöver vara framsynt i planeringen och ibland studera ett större område än det som kanske är aktuellt för den enskilda detaljplanen eller utbyggnaden. Etablering av nya bostäder och publika verksamheter som t ex vid Trosa vårdcentral och Tomtaklinskolan kan leda till ändrade resmönster och därmed också förändrad påverkan.

Förutsättningar

Trosa kommun har goda kommunikationer med omgivande kommuner och regioner, med E4 och Södra stambanan som viktiga kommunikationsstråk i nordsydlig riktning. Avståndet från Vagnhärad till Södertälje är drygt tre mil och till Stockholm är det ca sju mil. Mer än hälften av kommunens förvärvsarbetande befolkning pendlar till arbetsplatser utanför kommunens gränser. Pendlare är således en betydelsefull grupp för kommunens framtid. Kommunen avser att tillsammans med grannkommunerna och Region Sörmland fortsätta arbeta för att förbättra kommunikationerna och underlätta för arbetspendling.

Pendling inom kommunen underlättas av ett väl utbyggt nät av gång- och cykelvägar. Genom att cykelparkeringar byggs i anslutning till bytespunkter för kollektivtrafik uppmonteras ett mer hållbart och klimatsmart resande.

Kollektivtrafiken i Trosa kommun utgörs av tågtrafik med stopp i Vagnhärad samt regional och lokal busstrafik med såväl Sörmlandstrafiken som Trosabussen. Restiden med tåg till Stockholm från Vagnhärad är knappt 40 minuter och till Nyköping ca 25 minuter. Restiden med buss från Vagnhärad till Nyköping är ca 50 minuter, till Stockholm cirka 60 minuter och till Södertälje ca 45 minuter. När Ostlänken börjar trafikeras kommer kopplingen mellan tåg och buss att ytterligare förstärkas. Överlag är goda kommunikationer både inom kommunen, på pendlingsavstånd och med orter längre bort nödvändigt för att stärka kommunens attraktivitet samt för att minska trafikens miljöbelastning. Genom att arbeta för en ökad tillgänglighet till kollektivtrafiken kan behovet av särskild kollektivtrafik för personer med funktionshinder minskas. Ostlänken kommer också öppna upp för nya resmål för både pendlare och besökare. Driftsäkerheten och robustheten kommer att förbättras avsevärt. Samtidigt kommer restiderna att förkortas både mot Stockholm och söderut. Här är det värt att nämna att Norrköping-Linköpings regionen samt Uppsala kommer att kunna bli pendlingsalternativ i framtiden på ett sätt som de inte är idag.

Kollektivtrafik

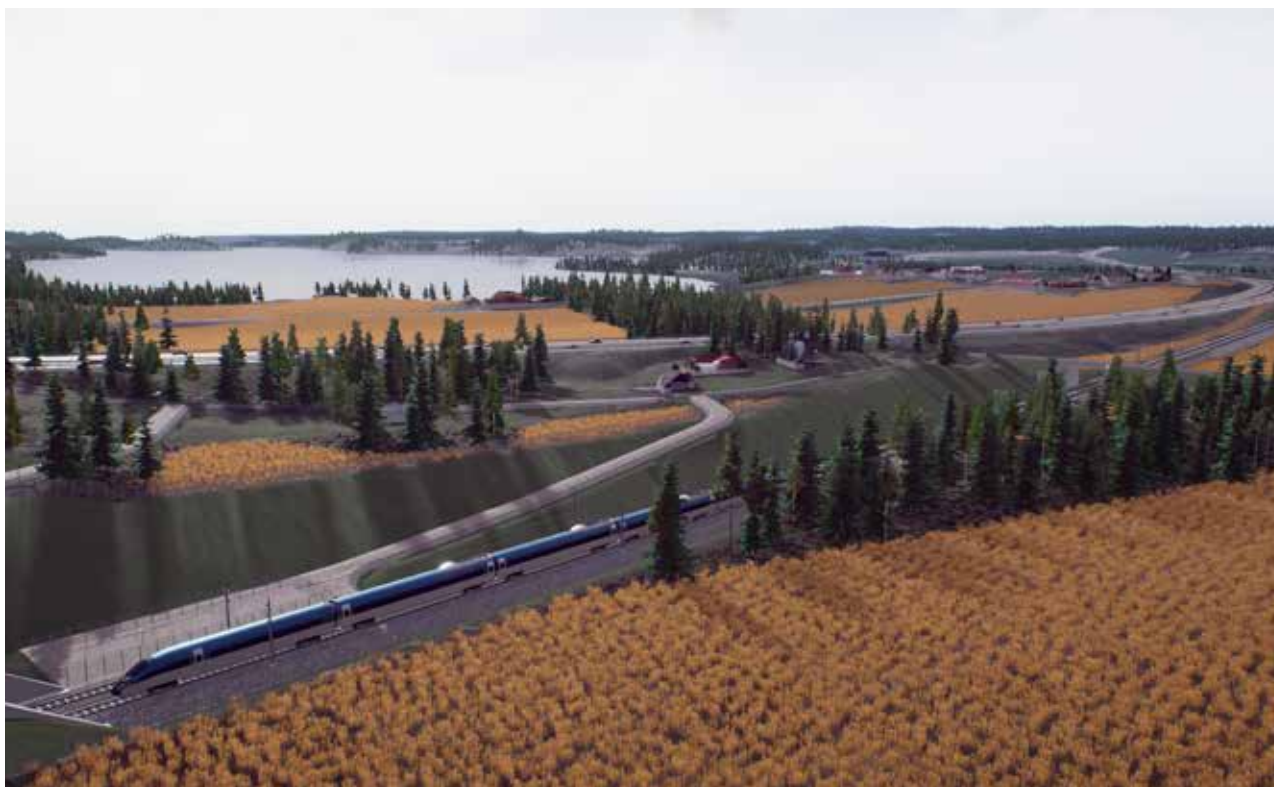
I Trosa kommun utgörs kollektivtrafiken av lokal- och regionalbussar, Trosabussen samt regionaltåg via Södra stambanan. I framtiden kommer persontrafiken på Södra stambanan att ersättas med Ostlänken med snabbare, tätare och mer driftsäkra förbindelser. Under senare år har andelen kollektivtrafikresande ökat mest i Trosa kommun jämfört med övriga länet. Prioritering av direktbusslinjer, tåg-buss, utbyggnad av infartsparkeringar och cykelparkeringar är några av förklaringarna till ökningen. Införandet av Movingo, ett reskort som samlar alla biljetter i en, har också haft stor betydelse för resandet.

Busstrafik

Busstrafiken utgörs av regional och lokal busstrafik. Trosa tätort trafikeras av tre regionala och fyra lokala busslinjer samt Trosabussen. Busshållplatserna täcker väl de centrala delarna av Trosa. Att en stor del av Trosas tänkta expansion äger rum i de östra delarna av tätorten kan på sikt möjliggöra en förstärkt kollektivtrafik i dessa delar. På längre sikt planeras dock för en utbyggnad även västerut. Vagnhärad trafikeras av tre regionala och fem lokala busslinjer. Busshållplatserna täcker väl de centrala delarna, medan de omkringliggande bostadsområdena har lägre tillgänglighet. Västerljung trafikeras av en regional och en lokal busslinje. Befintliga hållplatser längs Västerleden och Gillbergavägen täcker huvuddelen av tätorten.

Sedan 2010 finns Trosabussen vilken är en direktbusslinje mellan Trosa och Liljeholmen i Stockholm via Vagnhärad. Sedan starten har busslinjen varit en succé och en stor del av kommunens pendlare reser dagligen med Trosabussen. Den har öppnat upp möjligheten för kommunens gymnasieelever att söka sig till Stockholm för studier. Busslinjen fungerar som ett komplement till dagens befintliga passagerartrafik med tåg via Södra stambanan.

För pendlarna till Södertälje har kommunen tillsammans med Region Sörmland och Sörmlandstrafiken infört direktlinjer till viktiga målpunkter. Syftet har varit att skapa snabbare förbindelser som lockar fler att välja bussen än bilen i den dagliga pendlingen. Arbetet med stomlinjer har visat sig framgångsrikt och kommer att fortsätta i den framtida planeringen av kollektivtrafik. En väl utbyggd kollektivtrafik är viktig för arbetspendling men också för kommunens barn och ungdomar för såväl pendling till exempelvis utbildning som internt inom kommunen. Under senare år har behovet av fler och större cykelparkeringar invid strategiskt placerade busshållplatser ökat kraftigt. I samband med att hållplatser anläggs eller byggs om utgör det en viktig faktor i projektet. I planläggning där plats för busshållplatser läggs in måste kommunen beakta att behovet av ytor kan vara större än tidigare för att säkerställa denna funktion.

Ostlänken Hillestalund mot Sillen

Tågtrafik

Södra stambanan går genom Vagnhärad och trafikeras av persontåg på linjen Linköping – Stockholm. Under vardagar gör tågen 14 stopp i vardera riktningen vid Vagnhärad station och under helger minskas trafiken.

Förutsättningarna för tågresenärer till och från Vagnhärad kommer att förändras radikalt när Ostlänken tas i trafik någon gång mellan 2033-2035. Restiden kommer avsevärt att förkortas inte minst söderut samtidigt som turtäthet och driftsäkerheten ökar. Genom Ostlänken kopplas Trosa kommun ännu närmre två stora arbetsplats- och studieregioner vilket kommer att leda till förbättrade möjligheter för såväl kommunens invånare som företag. Vagnhärad nya resecentrum kommer att

trafikeras av snabba regionaltåg och därmed förenklas resandet till Skavsta flygplats, Nyköping, Norrköping-Linköping samt Stockholm. För att förenkla inför framtida trafikering är det av vikt att plattformar och stationsfunktioner utformas på samma sätt som övriga stationer utmed sträckan, t ex vad gäller längd på plattformar.

Möjligheterna att bygga nytt, exploatera och på annat sätt förändra markanvändningen påverkas av Ostlänkens utredningskorridor. I princip krävs Trafikverkets medgivande för åtgärder som kan komma att försvåra och fördröja järnvägens framdragnings inom utredningskorridoren. I takt med att Ostlänkens sträckning läggs fast, ökar möjligheterna för kommunen, andra markägare och övriga berörda att göra förändringar.

Gång- och cykeltrafik

Utbyggnaden av kommunens gång- och cykelnät pågår kontinuerligt. Kommunen ser detta som centralt för att minska energiförbrukningen i kommunen, stärka folkhälsoarbetet, öka tillgängligheten och för att utveckla besöksnäringen. Redan idag finns cykelförbindelse mellan Trosa och Vagnhärad, Trosa och Västerljung samt mellan Västerljung och Sillesbadet. Samtliga sträckor är flitigt använda. Översiktsplanen föreslår en motsvarande förbindelse mellan Västerljung och Vagnhärad vilket gör att gång- och cykelvägnätet byggs ihop i kommunen. Under planperioden har olika sträckningar utretts. Utifrån gång- och cykelvägsanalysen har kommunen prioriterat stråk för att skapa ett mer heltäckande nät i Trosa och Vagnhärad tätorter. Av de föreslagna stråken är en stor del redan genomförda eller på gång att genomföras. Utbyggnad av säkra cykelparkeringar ingår också i arbetet med att få fler att välja cykeln istället för andra resesätt och det är av betydelse att detta kommer in tidigt i planeringen av byggprojekten.

Gång- och cykelvägnätet inom tätorterna byggs ut successivt i takt med att nya områden detaljplanläggs. Utmed Stensundsvägen mellan Åda fritidshusområde och väg 218 finns planer för samt en redan idag utbyggd enklare gång- och cykelväg. Ambitionen är att stärka detta stråk i och med det ökande antalet boende i området. Utmed den östra delen bedöms en gång- och cykelväg utmed Stensundsvägen inte som realistisk i dagsläget utan där löses den förbindelsen bäst via Krymla och Stensunds fritidshusområden. Öbolandet har under de senaste åren genomgått en förändring där allt fler bor permanent och flera av de planerade bostadsområdena är helt eller delvis utbyggda. För att underlätta för framförallt gående har en brygga byggts utmed Öbolandsbanken som sedan ansluter till en gångväg mot Strömmingsberget. En fortsatt utbyggnad av gång- och cykelvägar på Öbolandet är beroende av samarbete med samfällighetsföreningen i området.

En utveckling av gång- och cykelnätet är viktig inte

minst för att förbättra barnens möjligheter att ta sig fram inom respektive tätort samt mellan kommunens orter. Därför kommer gång- och cykelvägsanalysen att ses över kontinuerligt. En sträcka som särskilt lyfts fram i översiktsplanen är förbindelsen mellan Västerljung och Vagnhärad. Kommunen kommer även att följa Region Sörmlands arbete med att utveckla cykelvägar utmed det statliga vägnätet i länet. En sträcka som skulle kunna vara aktuell för Trosa kommun är gång- och cykelväg utmed Utterviksvägen där kommunen redan idag byggt en första etapp från Västerljungsvägen till vägen mot Åshorn och Hållsnäs.

Biltrafik

Väg E4 sträcker sig genom norra delen av kommunen och är kommunens viktigaste kommunikationsled. I övrigt består det statliga vägnätet inom kommunens

Utbyggnaden av kommunens gång- och cykelnät pågår kontinuerligt

gränser av ytterligare 14 vägar. Huvuddelen av dem har tillfredsställande standard, som är väl anpassad till förekommande trafikmängder och fordon. Undantagen är vägarna 218 (E4 – Vagnhärad – Trosa) och 787 (Åda Gård – Stensunds folkhögskola). Dessutom finns behov av att förbättra förbindelserna mellan Trosas västra och östra stadsdelar.

Väg 218 är näst efter E4 den hårdast trafikerade vägen inom Trosa kommun. Vägens delsträckor har skiftande karaktär, vilket innebär olika krav på hur vägen bör vara utformad. Den är kommunens viktigaste entré. Framtida utveckling av bostadsområdet Solberga och nytt resecentrum vid Ostlänken medför behov av nya och förbättrade väganslutningar och översyn av hur vägen samspelar med framtidens Vagnhärad. Samtidigt innebär problem med framkomlighet och trafiksäkerhet andra behov på sträckan mellan Vagnhärad och Trosa. En akut åtgärd som krävs är att bygga viltåtgärder. Sträckan mellan Kulängsbackarna och Åda hör till ett av Mälardalens mest drabbade stråk av viltolyckor. Trafikverket har påbörjat arbetet med vägplan för sträckan och kommunen kommer att vara aktiv i detta arbete.

Stensundsvägen är smal och slingrar sig fram genom landskapet. På flera ställen kan fordon mötas endast vid särskilda mötesplatser. Idag är vägens underhåll eftersatt och anslutningen till väg 218 vid Åda Gård är olycksbelastad. Vägen har förhållandevis liten trafik, men trafiken har ökat i takt med utbyggnad av bostadsområden i anslutning till Åda Golfbana och Åda backar och fritidshusområde. Även utvecklingen mot fler åretruntboende i fritidshusområdet Stensund-Krymla kommer att påverka trafikmängderna. Sammantaget ser kommunen ett stort behov av uppgradering av Stensundsvägen. I samband med kommunens övertagande av vägen från Trafikverket kommer en uppgradering att ske för att öka trafiksäkerheten och framkomligheten. Utöver detta har Trosa kommun fattat beslut om att ta ut exploateringsersättning vid nya byggrätter på motsvarande sätt som för medfinansiering av Infart västra Trosa. Ett fördjupningsarbete har

tagits fram för den östra delen av Trosa och några av de identifierade områdena föreslås i översiktsplanen. I ett längre perspektiv kan ytterligare exploatering bli aktuell utmed Stensundsvägen.

Idag finns endast tre körbara förbindelser över Trosaån i Trosa stad. Där är den smala Smäckbron den mest trafikerade förbindelsen. Trafiken på Smäckbron skapar problem i form av bristande trafiksäkerhet för främst oskyddade trafikanter, framkomlighet för tyngre fordon samt i form av störningar för närboende och risk för skador på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Dessutom begränsar problemen möjligheterna till bostadsbyggnad i Trosas västra delar. Infart västra Trosa kommer att avlasta centrala Trosa. När vägen byggs ut kommer trafikföringen i centrala Trosa att ses över i syfte att leda över trafik, som inte har målpunkt i centrala Trosa, till den nya infarten.

Öbolandet har ökat sin befolkning sedan nya detaljplaner togs fram under början av 2000-talet. I samband med detaljplanearbetet studerades även vägbanken och vägnätet på ön vilka båda har enskilt huvudmannaskap och ägs och förvaltas av en samfällighetsförening. Boende på Öbolandet röstade med klar majoritet för ett fortsatt enskilt huvudmannaskap. I takt med att Öbolandet fortsätter omvandlas samtidigt som trafiksäkerheten under framförallt sommarhalvåret diskuteras kan frågan om ett kommunalt övertagande på sikt väckas igen. Detta måste då prövas i en ny detaljplan och förutsätter att en tydlig majoritet av fastighetsägarna står bakom önskemålet. Med jämna mellanrum lyfts frågan om vägbankens betydelse för vattenkvaliteten i hamnområdet. Studier har tidigare gjorts och de visar på att bankens påverkan på flöden är mindre än vad som har befarats. Sett ur ett längre perspektiv kommer huvudmannaskapet för vägnät och vägbank på Öbolandet sannolikt att behöva omprövas men det är i dagsläget svårt att uttala sig om när.

Parkeringar

Tillgång till parkeringar lyfts ofta i olika sammanhang.

Det handlar om att säkerställa parkeringsplatser för pendlare som reser via Vagnhärads station eller Trosaporten, besökare, eller hur bostads- och verksamhetsområden ska utformas. Allt fler väljer att resa med tåg eller Trosabussen vilket gör att infartsparkeringarna vid Vagnhärads station och Trosaporten blir alltmer välfyllda. För att minska det framtida behovet av att bygga ut infartsparkeringar vid Vagnhärads station har en tåg-busslinje inrättats. Detta gör det enklare för pendlare att välja bort bilen den första etappen på resan. I en kommun som Trosa som periodvis ökar sin befolkning markant och dessutom har ett stort antal dagbesökare utgör besöksparkeringar en viktig fråga att lösa. Att integrera parkeringsytor i kulturhistoriskt känsliga miljöer kan vara besvärligt samtidigt som högsäsongens behov av parkeringsplatser ska balanseras mot övriga tider på året då dessa ytor kan uppfattas som ödsliga och otrygga.

Genom att tidsstyra parkeringsplatser på olika sätt över året kan exempelvis ytor som under sommaren används som besöksparkeringar utgöra pendlarparkeringar övrig tid på året för att effektivisera användandet. För att underlätta resande som söker parkering kan kommunen utveckla sin information om möjliga parkeringsplatser. När det gäller krav på parkeringsplatser i nya detaljplaner behöver varje enskilt projekt studeras var för sig och i takt med att kollektivtrafiken förbättras kan exempelvis antalet parkeringsplatser per bostad kontinuerligt minska.

Skärgårdstrafik

Trosa hamn, Källviks brygga och Uttervik är några av de viktigaste angringspunkterna för skärgårdstrafiken inom och utom kommunen. Källvik är viktigt som fastlandshamn och landfäste för boende på öar både inom och utanför kommunens gränser. Under sommartid råder periodvis stor trängsel på begränsade parkeringsytor runt Källviks brygga. Trosa kommun kommer att ersätta befintlig återvinningsstation med en ny och i samband med det anläggs ytterligare allmänna parkeringar. För att långsiktigt lösa detta skulle ett samarbete mellan

Källviks brygga är en av de viktigaste angringspunkterna för skärgårdstrafiken

Trafikverket, kommunen och fastighetsägare i området krävas. Från Uttervik går båtar till bland annat Askö. Kommunen ställer sig generellt positiv till en utökad persontrafik till olika målpunkter i skärgården.

Flygtrafik

Inom kommunen finns ett flygfält, Troslanda, beläget ett par kilometer väster om Trosa. Troslanda används för hobbyverksamhet, som beredskapsfält och är också ansluten till totalförsvorsorganisationen Frivilliga Flygkåren. I takt med nedläggningen av flera andra flygplatser i regionen har Troslandas betydelse för såväl rekreation och besöksändamål som för utbildning ökat. I kommunens närhet finns Skavsta flygplats i Nyköpings kommun. Flygplatsen har stor betydelse för regionens näringsliv och turism.

Informationsteknik

Snabb och driftsäker IT-kommunikation blir bara viktigare och viktigare i samhället och efterfrågan ökar kontinuerligt. Arbetet är högt prioriterat såväl nationellt som regionalt och lokalt. I Trosa kommun finns idag fibernät utbyggt i stora delar av tätorterna och till viss del är utbyggnaden påbörjad även på landsbygden. Arbetet finns samlat i det kommunala bolaget Trofi men det finns även privata aktörer på marknaden. I samband med utbyggnad av det kommunala VA-nätet samförslägs tomrör för framtida anslutning med fiber. Det förekommer också att fiber samförslägs med andra ledningsdragande företag. Även det trådlösa nätet har avsevärt förbättrats sedan föregående översiktsplan vilket underlättar inte minst för företagare på landsbygden. Kommunen har under senare år via Trofi byggt ut fibernätet i kommunen och satsningen ska fortsätta kommande planperiod. Målsättningen är att 98% av hushållen och företagen har tillgång till minst 1 Gbit/s senast 2023. Idag har 90% av kommunens invånare tillgång till bredband via fiber och 70% är anslutna till Trofi. Därutöver finns andra leverantörer etablerade i kommunen. Utvecklingen av IT är av stor vikt också ur miljösynpunkt för att minska transportbehovet, då möten och kommunikation kan genomföras elektroniskt istället

Kommunen arbetar tillsammans med övriga aktörer för att stärka befintlig tågtrafik

för platsbundna möten. Mot bakgrund av det kommer den bredbandsstrategi som antogs 2013 att ersättas av en ny under hösten 2019.

Inom Trosa kommun finns s k MSA-påverkade områden vilket utgör skydd för inflygning till flygplatserna Stockholm-Bromma, Stockholm-Skavsta och Eskilstuna. Inom dessa områden, 60 km från respektive flygplats, ska lokalisering av högre byggnader samrådask med såväl Luftfartsverket som Försvarsmakten eftersom skydden omfattar såväl civilt som militärt flyg. Samråd ska ske med Luftfartsverket i ärenden för byggnader högre än 20 m över mark eller vatten oavsett typ. För Försvarsmakten gäller gällande motsvarande samrådsplikt vid objekt högre än 45 inom sammanhållen bebyggelse samt objekt högre än 20 m utanför sammanhållen bebyggelse.

Prioritering och strategi för kollektivtrafiken

Kommunfullmäktige antog Kollektivtrafikvision för Trosa kommun i juni 2013, vilken legat till grund för de senaste årens prioritering. Viktigast för kommunen är effektiva volymlösningar med kort restid och god avgångsfrekvens längs sträckan Trosa/Vagnhärad – Södertälje och att ytterligare utveckla förbindelserna Trosa/Vagnhärad – Stockholm. Framtidens kollektivtrafik måste ännu bättre spegla potentiell efterfrågan. Därför måste prioriteringar och kraftsamlingar göras mot stråk där människor bor och färdas med stor frekvens för att kollektivtrafiken ska vara samhällsekonomiskt effektiv och understödja en hållbar utveckling.

Dimensionering av basutbudet skall styras av människors pendlingsmönster till arbetsplatser och skolor eftersom arbets- och studiependling utgör det huvudsakliga resandet. Trosa kommun verkar för att stärka kollektivtrafiken mot Stockholm genom att fortsätta utveckla snabbusslinjen mellan Trosa och Liljeholmen. Trosabussen har sedan starten 2010 ökat kollektivtrafikens attraktivitet på sträckan Trosa-Vagnhärad-Stockholm. Detta genom att antalet avgångar ökat avsevärt, tillgången till Stockholm ökat genom angringen av Liljeholmen samt som ett

driftsäkert komplement till regionaltågen som de senaste åren lidit av omfattande driftstörningar. Vad gäller buss- trafikerna Trosa – Vagnhärad – Södertälje kommer inriktningen mot direktlinjer att fortsätta i syfte att skapa täta och snabba förbindelser i frekventa resandeströmmar.

Kommunen kommer att fortsätta att arbeta tillsammans med övriga aktörer för att förstärka befintlig tågtrafik och för att bristerna på befintliga järnvägsspår åtgärdas. Dessutom är det nödvändigt att öka säkerhet och komfort vid och i anslutning till mer frekventerade på- och omstigningsplatser. En satsning kommunen har gjort är bl a att inrätta en tågbus mellan Trosa och Vagnhärad som alltid är anpassad till resande till och från Stockholm. Är tåget försenat väntar alltid bussen vilket ger en säkerhet till kommunens pendlare. Detta minskar sannolikt behovet av pendlarparkeringar vid stationen. Befintliga parkeringar kommer att ses över och ytterligare några platser har anlagts söder om järnvägen. Därutöver kommer möjligheten att cykelparkera vid stationen att förbättras under planperioden.

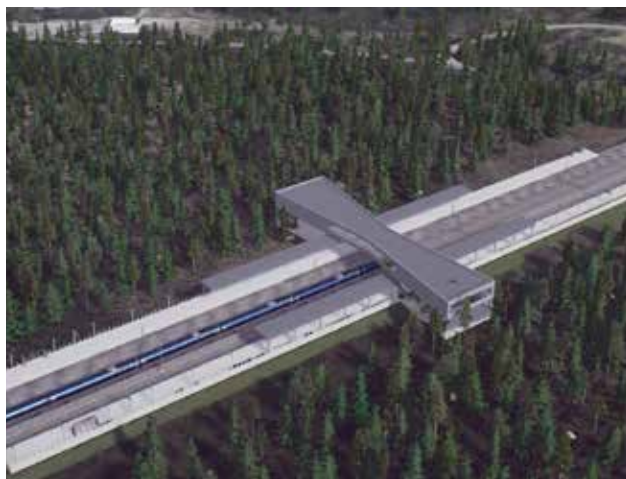
Införandet av Movingo och det gemensamma biljettsystemet i Mälardalen har varit mycket positivt för kollektivtrafikresandet i kommunen. På samma kort kan resenären t ex åka regionaltåg, Trosabussen, Sörmlandstrafikens bussar samt inom hela Storstockholms Lokaltrafikens system. Ett gemensamt biljettsystem har diskuterats under mycket lång tid mellan kommunerna och trafikmyndigheterna för att understödja en utveckling i regionen och nu är det genomfört.

Sammanfattningsvis bygger Trosa kommuns planering för kollektivtrafik på att kommunens invånare ska resa med en attraktiv kollektivtrafik med hög standard i ett hållbart transportsystem. Planering av kollektivtrafiken ska göras med hela resan som en sammanhållen produkt. I övrigt ska turtäthet och korta restider prioriteras med koncentration på stråk, där det finns förutsättningar för ökat kollektivt resande. Det gemensamma biljettsystemet ska fortsätta utvecklas.

Ostlänken

Såväl Södra som Västra stambanan är hårt belastade och det saknas kapacitet för att möta dagens och framtidens behov av utökad tågtrafik. Detta gäller allmänt för både person- och godståg, men särskilt för persontåg i högtrafik. Den hårda belastningen gör dessutom att trafiken på banorna är mycket känslig för störningar. Södra stambanan via Nyköping är enkelspårig och har snäva kurvradier som också begränsar tågens hastighet. Därmed är det mycket svårt att minska restiderna på sträckan Norrköping – Nyköping Vagnhärad – Södertälje. Genomförandet av Ostlänken kommer att öka kapaciteten och robustheten i järnvägssystemet, korta restiderna och bidra till regionförstoring.

Om ett höghastighetsnät byggs ut mellan storstäderna Stockholm och Göteborg och Malmö/Köpenhamn ska Ostlänken ingå som en del av nätet. I avvaktan på beslut om utbyggnad av stambanor för höghastighetståg, ansluter Ostlänken till befintliga järnvägar i Linköping i söder och vid Gerstabergr norr om Järna. Trafikverkets arbete med Ostlänken innebär att banans sträckning liksom resecentrums läge i Vagnhärad läggs fast allt mer. För Trosa kommun är det särskilt viktigt att järnvägens sträckning och resecentrums lokalisering:

Ostlänken, station Vagnhärad

1. Ger förutsättningar för utveckling av Vagnhärad och av hela Trosa kommun
2. Bidrar till kraftig ökning av det kollektiva resandet i kommunen
3. Ger minsta möjliga intrång och störningar för berörda markägare, boende och näringsidkare
4. Hänsyn visas till befintliga natur- och kulturmiljövärden

Under byggtiden för Ostlänken kommer ytor att påverkas i närheten av järnvägsbygget. Transportvägar och upplagsplatser mm kommer att behövas. Detta kommer att säkerställas i den fortsatta planeringen av järnvägen tillsammans med Trafikverket.

Gång- och cykelvägsplanering

Trosa kommun planerar för en hållbar utveckling och i detta ses gång- och cykelförbindelser av stor betydelse i syfte att förbättra såväl miljö-, hälso- samt ekonomiska aspekter. Gång- och cykelförbindelser finns till viss del utvecklade i tätorterna, men med relativt enkla ingrepp antas detta kunna förbättras så att exempelvis cykelbanor bättre kopplas samman och att "luckor" i cykelbanorna kan byggas bort. Även gång- och cykelbanor mellan tätorterna är frågor som är relevanta att utveckla. Vid utbyggnad av nya boendeområden ska gång- och cykelförbindelser prioriteras.

Den gång- och cykelvägsanalys som först gjordes under 2009 och som sedan regelbundet uppdaterats och aktualitetsprövats har legat till grund för senaste årens prioritering av utbyggnad. Flera av de stråk som identifierades har byggts t ex förbindelsen mellan Albanoplan och Häradsvallen, gång- och cykelvägsbron över Trosaån vid Nyängsbron, förbindelsen mellan Centrumvägen och Lånestahallen i Vagnhärad och cykelvägen ut till Tureholm och Åshornsvägen. Förslag som redovisas i den nya översiktsplanen är en förbindelse mellan Västerljung och Vagnhärad samt mellan Västra Fän och Nyängsvägen, i syfte att underlätta cykling mellan tätorterna.

Under planperioden kommer gång- och cykelvägsanalysen kontinuerligt att aktualitetsprövas och vid behov uppdateras i syfte att kunna fortsätta utbyggnaden av vägnätet. Därigenom underlättas för invånarna att göra kloka val både miljö- och hälsomässigt. Genom att vara aktiv i planeringen ökar också möjligheterna till statlig medfinansiering av nya gång- och cykelvägar. Dessutom får kommunen ett kunskapsunderlag i förhandlingar med framtida exploatörer.

I anslutning till strategiska kollektivtrafikkoder finns cykelparkeringar och vindskydd. Detta kommer att fortsätta utvecklas och utgör en viktig del i planeringen av framtida resecentrum vid Ostlänken.

Vägnät utanför tätorterna

Mellan tätorterna går idag länsvägarna 218, 219 och 782. Därutöver planeras för Infart västra Trosa där Trafikverket tillsammans med kommunen tagit fram en vägplan som fastställts men som ligger för prövning hos regeringen. I samband med att den nya vägen tas i bruk kommer trafikföringen i centrala Trosa att ses över. Syfte är att föra över trafik som inte har någon målpunkt i centrala Trosa från de centrala delarna till Infart västra Trosa.

Väg 218 är ett prioriterat projekt i den regionala infrastrukturplanen och Trafikverket har under planperioden tagit fram en skåtgärdsvalsstudie för vägen tillsammans med Trosa kommun. Studien visar på behov av viltåtgärder, trafiksäkra flera korsningspunkter, anpassa hastigheten och säkerställa flödet på vägen. En del av arbetet kommer att vara att åtgärda korsningspunkten vid Kalkbruksvägen där det både handlar om att skapa en entré till kommunen men framförallt att säkerställa trafikeringen när Ostlänken börjar byggas. En akut åtgärd som krävs är att bygga viltåtgärder. Sträckan mellan Kullängsbackarna och Åda hör till ett av Mälardalens mest drabbade stråk av viltolyckor. Trafikverket kommer det närmsta året att påbörja arbetet med vägplan för sträckan och kommunen kommer att vara aktiv i detta arbete.

Trosa kommun har sedan år 2020 tagit över väg 787, Stensundsvägen. Vägen har låg standard med sträckor av dålig sikt och besvärliga mötesförhållanden m m. Målpunkter som Stensunds folkhögskola och Stensunds fritidshusområde, som idag till stor del är permanentbebyggd, innebär att trafiken är förhållandevis stor på vägen och dagens standard motsvarar inte den trafikmängd som finns idag och som förväntas i framtiden. Till övertagandet har kommunen och Trafikverket kommit överens om ersättning för att iståndsätta vägen. Vad gäller trafikfrågor på landsbygden i övrigt antas arbetet huvudsakligen inriktas på att bibehålla och förstärka dagens förutsättningar även på de vägar där Trosa kommun inte är väghållare.

Nya exploateringsområden

Biltrafikförsörjningen till större planerade boendeområden behandlas i respektive avsnitt under rubriken "Planförslag". Den ökade nyexploateringen föreslås så långt det är möjligt ske i anslutning till befintlig infrastruktur men komplettering av befintligt vägnät kommer att bli nödvändig.

Nya vägar ska i största möjliga utsträckning lokaliseras där stigar, traktorvägar etc redan finns. Skälen bakom detta tankesätt är att begränsa intrånget i naturmark men också att bygga vidare på den struktur som sedan länge funnits i trakten. Tillfartsgator till förordade utbyggnadsområden är knutna till exploateringen och redovisas under respektive bebyggelseområde.

» Vad vill vi åstadkomma?

Kommunen ska verka för förbättrade kommunikationer till omgivande regioner samt för utvecklad kollektivtrafik inom kommunen. Där ingår en fortsatt utveckling av det regionala taxesytemet Movingo.

Goda gång- och cykelförbindelser mellan och inom tätorterna ska prioriteras.

Ett långsiktigt och hållbart transportsystem, där hänsyn tas till alla grupper i samhället och där näringslivet har utrymme att utvecklas. Alla olika slags kommunikationer ska ses som en helhet där t ex gång- och cykelvägar kompletterar bil- och kollektivtrafik.

Trafikrelaterade planeringsfrågor skall prioritera säkerhet, långsiktighet och ett stadsmässigt byggande.

» Strategier

En ambition inom kommunens trafikplanering är att generellt eftersträva spridning av trafikflödena. I detta är det dock väsentligt att befintliga naturliga flöden inte motverkas, vilket annars kan resultera i onödigt hög belastning i vissa stråk. Detta är särskilt viktigt när förtätning sker och befintliga vägar ska betjäna fler trafikanter.

Cykeltrafiken ska utvecklas i befintliga och möjliga flöden samt utifrån viktiga målpunkter för att förbättra förutsättningarna för cykeltrafikanter.

Kommunen arbetar för att åstadkomma en kollektivtrafik baserad på stamnät och kompletterande linjer. Detta för att uppnå Kollektivtrafikvisionens mål om att koncentrera linjerna till befintliga reserelationer.

Tillgången till kollektivtrafik och gång- och cykelkopplingar beaktas då nya bebyggelsegrupper tillkommer utanför tätorterna.

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Statlig och kommunal
infrastruktur

Gång- och cykelbanor finns mellan Trosa och Vagnhärad, Trosa och Västerljung, Trosa och Åshornsvägen samt Västerljung och Sillebadet utöver interna nät inom respektive tätort.

Tvären - Rökgrund
nord Savö

Skala 1:80.000 (A3)

TEKNISKA SYSTEM

Vatten- och avlopp

Vatten- och avloppspolicy

Trosa kommun antog en ny VA-policy 2016. Syftet med kommunens VA-policy är att belysa kommunens ambitioner för att nå en långsiktigt hållbar VA-försörjning med hänsyn till miljö, möjlighet att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten, säkerhet, hälsa och tillväxt. Policyn är framtagen med bred förankring i kommunen. Prioriterade frågor som lyfts fram är långsiktig dricksvattenförsörjning, riktlinjer för framtida avloppsanläggningar och dagvattenhantering säkra för ett framtida förändrat klimat samt verka för att uppnå miljö kvalitetsnormer för god ekologisk, kvantitativ och kemisk status i kommunens vattendrag. VA-policyn är ett led i arbetet med att uppnå de nationella miljömålen Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt Levande kust och skärgård, Ingen övergödning, samt God bebyggd miljö. Liksom tidigare utgår VA-policyn ifrån ett kretsloppsperspektiv. Ett nästa steg i den långsiktiga planeringen är att redovisa en översyn av kommande investeringsbehov och en prioriteringsordning för framtida utbyggnadsplaner för det kommunala VA-nätet, något som kommer att initieras under kommande planperiod. Trosa kommuns Miljökontor samt Tekniska enhet kan besvara frågor som rör enskilda anläggningar och kommunens egna anläggningar. Därutöver finns information tillgänglig via VISS, Vatteninformationssystem Sverige, länk finns i källförteckningen.

Dricksvatten

De största grundvattenförekomsterna är knutna till is-älvsvavlagringarna, det vill säga grusåsarna. I övrigt finns grundvattentillgångarna i urberget. Vattentäkten för Trosa är belägen vid Sörtuna och Vagnhärads vattentäkt ligger vid Källvreten. En överföringsledning kopplar ihop de båda vattenledningsnäten vilket innebär stabilare vattentillgång och säkrad vattenkvalitet. Vagnhärad och Västerljung har gemensam vattentäkt, vattenverk och reningsverk. Vattenförsörjningen behöver kontinuerligt ses över för att svara upp mot en ökande befolkning och utreds därför parallellt med det fortsatta översiktsplanarbetet.

Det är även nödvändigt med att öka medvetenheten kring dricksvattnets strategiska betydelse

Tillgång på färskvatten styrs bl a av hur mycket reserverna fylls på av nederbörd under året. Vid långvarig torka eller snöfattiga vintrar kan nivåerna sjunka och under de senaste årens har kommunen periodvis infört bevattningsförbud för att säkra tillgången. Om ett förändrat klimat innebär kraftigt ökade temperaturer kan detta bli än mer aktuellt i framtiden. Det är även nödvändigt med att öka medvetenheten kring dricksvattnets strategiska betydelse och därmed också se över möjligheten att ge förutsättningar till att använda annat vatten till exempelvis bevattning, toaletter mm.

Trosa kommun har fokuserat på att säkerställa vattentillgången för kommunen, säkra vattentäkterna samt att förbättra ledningsnätet från framförallt Sörtuna vattentäkt. Arbete pågår för att fastställa nya vattenskyddsföreskrifter med ett utökat skyddsområde. Vid båda vattentäkterna har installationer gjorts för att ytterligare förbättra rening för att säkerställa trygg dricksvattenleverans. Därutöver kan kapaciteten ökas ytterligare genom att sjövattnet tillförs avrinningsområdet och filtreras vidare till vattentäkterna. Detta sker redan idag vid Källvreten och möjligheten finns att förstärka Sörtuna

på motsvarande sätt. För ytterligare information rörande nuvarande vattenskyddsområden samt förslag på förändringar se avsnittet Risker, hälsa och säkerhet.

Inom kommunens gränser finns enskilda, större vattentäkter vid bland annat Sund, Lövsta, Stensund-Krymla, Tofsö och Åda.

Avlopp

Reningsverken i Vagnhärad och Trosa är numera sammankopplade av ett ledningsnät som möjliggör att kapaciteten bättre kan utnyttjas. Nätet möjliggör också för kommunen att avlasta Trosa reningsverk. Arbete pågår för att långsiktigt lösa kommunens avloppshantering och under planperioden kommer slutlig lösning att presenteras. Dels utreds att bygga ett nytt eget reningsverk vid Trosa våtmark där mark planlagts för ändamålet samt dels utreds en överföringsledning till Himmerfjärdsverket. Under tiden fram till dess att det nya reningsverket är i drift kommer befintliga anläggningar att fortsätta användas. Därefter kommer området vid Trosa reningsverk att omvandlas vilket redovisas i planförslaget för Trosa tätort.

I de fall större nya exploateringsområden pekas ut i anslutning till befintliga tätorter men utanför gällande VA-verksamhetsområde förutsätts i de flesta fall att verksamhetsområdets gränsdragning successivt justeras och exploateringsområdena inkluderas.

Dagvatten

Enligt kommunens VA-policy ska dagvatten hanteras så nära källan som möjligt och föroreningar ska avskiljas eller brytas ned på väg till recipienten. Dagvattnet ska på ett annat sätt än tidigare synliggöras och utgöra en del av stadsrummet och därmed också vara en del i arbetet att bidra till biologisk mångfald. Tidigare var utgångspunkten att dagvatten skulle ledas bort i ledningsnät för rening i kommunens reningsverk men där gäller numera att undvika att bygga ut dagvattennätet. Skälet är bl a att i takt med att nederbörds mängderna väntas öka och 10-års-, 50-års- och 100-årsregn väntas komma tätare finns inte någon möjlighet att på ett ekonomiskt rimligt sätt dimensionera ledningsnät och reningsverk för detta. Dessutom är det högst olämpligt att rena dagvatten i reningsverken eftersom höga flöden in vid kraftig nederbörd riskerar att slå ut den biologiska reningen och därmed reningsverkets funktion. När dagens reningsverk ersätts med ett nytt kan Vagnhärads reningsverk bli kvar med syfte att rena hela kommunens dagvatten som idag leds via dagvattennät till tätorternas reningsverk. Detta skulle vara mycket positivt för arbetet att minska påverkan på Trosaån och stadsfjärdarna.

Vid detaljplanläggning ska hantering av dagvatten redovisas. Det betyder att ytor ska säkerställas för fördröjning eller möjlig översvämning och eventuellt andra tekniska anläggningar. Teknisk lösning eller materialval inom planområden är en fråga för projektering och genomförande och regleras på annat sätt. I exploateringsavtal säkerställs ansvarsfrågan samt genomförandet ekonomiskt i form av bankgaranti. Slutlig teknisk lösning ska alltid godkännas av kommunens Tekniska enhet. Om det redan i översiktsplaneskedet konstaterats att dagvattenhanteringen särskilt behöver utredas framgår det i kommande

redovisning av förslag till framtida exploateringsområden. Även Vagnhärads reningsverk kommer att stängas på sikt, dock förs diskussioner med Trafikverket om att ha kvar reningsverket i drift under Ostlänkens byggtid för att säkerställa rening av processvatten från utbyggnad av Ostlänkens planerade tunnel under Tullgarn.

Enskilda avlopp

Bostäder inom område som inte är anslutet till någon samfällid anläggning för att omhänderta avloppsvatten, måste anlägga någon form av enskild avloppsanläggning. Detta regleras genom särskild tillståndsprövning hos kommunen, vilket handläggs av Miljökontoret. I vissa situationer är det svårt att hitta någon tillfredställande teknisk lösning för enskilda avloppsanläggningar. Anledningen kan exempelvis vara otillräckligt jorddjup eller ofördelaktig jordmån för omhändertagande av avloppsvatten. I kustområdet finns en generell problematik i och med den rikliga förekomsten av hållmarker och en oftast särskilt känslig recipient.

I kommunen finns större områden utan samfällid avloppsanläggning där vatten- och avloppsfrågan är löst genom

Det är svårt med lösningar för enskilda avloppsanläggningar längst med kusten

ett stort antal enskilda avloppsanläggningar och enskilda vattentäkter. Under sådana omständigheter ökar risken för att de enskilda vattentäkterna kan komma att påverkas negativt av föroreningar från närliggande avloppsanläggningar. Oavsett vilka geologiska och topografiska förutsättningar som gäller på en specifik plats ställer kommunen vissa funktionskrav på alla nya anläggningar. Detta medför att olika typer av anläggningar kan vara lämpliga i olika delar av kommunen. Ett led i arbetet att uppfylla Vattendirektivets krav är Miljökontorets inventering av enskilda avloppsanläggningar.

Cirka 95 procent av de enskilda avloppsanläggningarna inom kommunen är inventerade och resultatet varierar i olika områden. Generellt går att konstatera att många fastigheter haft enskilda anläggningar som inte uppfyllt dagens lagkrav men detta åtgärdas nu successivt, vilket minskar belastningen för intilliggande vattendrag samt minskar risken för förorenade vattentäkter. För mer information om gällande funktionskrav hänvisas till kommunens policy avseende enskilda avlopp samt till Miljökontoret.

Enligt kommunens hälsoskyddsföreskrifter från 2014 ställs högre krav på enskilda va-anläggningar inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden samt inom 300 m från sjöarna Björken och Gisesjön. Under 2018 fattade Miljönämnden ett beslut om att utöka kraven på enskilda avloppsanläggningar vid Sörtuna vattentäkt. Miljökontoret kan tillhandahålla aktuell information rörande detta.

Särskilda områden Omvandlingsområden

Eftersom bebyggelseutvecklingen i Trosa kommun till en betydande del sker genom förtätning och permanentning av befintliga fritidshusområden finns ett antal omvandlingsområden med mer eller mindre problematisk VA-försörjning. Stora skillnader finns mellan olika bebyggelseområden. Därför är det viktigt att kommunens strategi för VA-planering och tillsyn individuellt anpassas till olika

områden. För varje omvandlingsområde ska därför en samlad bedömning av förutsättningarna för långsiktigt hållbar VA-försörjning tas fram. Under de senaste åren har områden såsom Lagnövik, Hagstugan och Öbolandet anslutits till det kommunala VA-nätet. Senast 2020 ska en kommunal avloppsanläggning vara utbyggd i Tofsö fritidshusområde enligt ett föreläggande från Länsstyrelsen.

Om ett område ansluts till kommunalt VA

När ett område införlivas i det kommunala verksamhetsområdet för avlopp är utgångspunkten att fastigheterna inom området ska betala anslutningsavgiften för kommunalt vatten och avlopp enligt fastställd VA-taxa. I det fall fastighetsägaren har en godkänd enskild avloppsanläggning kan kommunen behöva lösa in den. Ersättning beräknas då utifrån schabloner utifrån bl a beräknad livslängd.

Miljökontorets uppdrag att inventera kommunens enskilda avloppsanläggningar löper kontinuerligt. I vissa fall kan det vara svårt eller olämpligt att ersätta gamla enskilda anläggningar med nya när det kan bli aktuellt med utbyggnad av det kommunala VA-nätet. Exempel på sådana områden är Korsnäs udde och Gisekvarn. I en uppdatering av kommunens VA-plan ska detta fördjupas och en prioritering av dessa möjliga omvandlingsområden är lämplig att redovisa. Ovanstående områden är dock högt prioriterade redan nu för framtida anslutning till det kommunala VA-nätet.

Energi- och klimatplan

Trosa kommun antog 2018 en ny Energi- och klimatplan. Syftet med planen är att medverka till att de nationella energi- och klimatmålen uppnås. För att nå kommunens uppsatta mål behöver energianvändningen minska. Det handlar om att minska påverkan från transportsektorn och få fler att välja mer energieffektiva sätt att resa, effektivisera transporter, gå över till mer förnyelsebar energi, konvertera uppvärmning av bostäder och lokaler samt minska konsumtionen. I en växande kommun där

många bor i hus som värms upp med direktverkande el och bilpendlar till arbetet är detta minst sagt en utmaning. Planen pekar framförallt på att kommunen måste fokusera på att minska energianvändningen och då framförallt el, att minska biltrafiken samt att transporter ska ske med fossilfria bränslen. Kommunen har en viktig roll i omställningen inom flera områden dels genom sin myndighetsutövning men också genom egen förvaltning och verksamhet eller genom vårt ansvar för information och rådgivning. Inkluderat i Energi- och klimatplanen finns tydliga mål som ska uppföljas samt åtgärder inom särskilda fokusområden i syfte att driva arbetet framåt.

Gällande lagstiftning ställer höga krav på minskad energiförbrukning i nybyggnation vilket gör att nya hus är mycket energieffektiva. Dock finns i kommunen ett betydande bostadsbestånd byggt under 1970- till 1990-talet vilka i hög utsträckning värms upp med direktverkande el eller i enstaka fall fortfarande oljepannor. I Energi- och klimatplanen uppmuntras konvertering från direktverkande el till alternativa energikällor och kommunen arbetar aktivt med rådgivning i detta ändamål.

Att många reser till arbete eller studier utgör en stor del av kommunens energiförbrukning. För kommunens del har därför byggandet av Ostlänken stor betydelse, då Trosa till stor del är en pendlarkommun, där resorna i dagsläget till stor del sker med bil. Ostlänken medger väsentligt förbättrade möjligheter att pendla med tåg. Överlag kan resmöjligheterna med kollektiva medel ytterligare förbättras. Med ett utbyggt resecentrum, där tågtrafiken försörjs med effektiva matarbussar och där möjligheter finns till enkla byten mellan olika trafikslag kan andelen kollektivtrafikresande öka ytterligare.

Fjärrvärme

Kommunen skall verka för en positiv utveckling för hållbara energisystem som drivs med förnyelsebara energislag. Därför är fortsatt utveckling av fjärrvärmesystemen i Trosa och Vagnhärad central. Samordning av olika fastigheters energiförsörjning kan vara aktuell även i

Trosa kommun ser positivt på utvecklingen av teknik för förnybar energi

andra områden av kommunen. Idag finns två fjärrvärmeverk i kommunen, ett i Trosa och ett i Vagnhärad. Dessa samt ledningsnätet ägs av Statkraft och kommunen för en nära dialog med företaget i syfte att få till stånd en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet.

Förnybar energi

De förnybara energikällorna sol, vind och vatten är relativt outnyttjade i Trosa kommun, men utgör energiformer som måste beaktas vid uppbyggnaden av ett ekologiskt hållbart system. Trosa i egenskap av ekokommun ser positivt på utvecklingen av teknik för att mer effektivt kunna utvinna energi ur förnybara energikällor. I dagsläget bedöms framförallt vind- och solkraft som ekonomiskt realistiska. Dock kan andra energikällor bli aktuella i takt med att tekniken utvecklas. Även i framtiden sker prövning av anläggningen utifrån respektive projekts förutsättningar. För att underlätta detta, är planering för värmetetlighet nödvändig då investeringskostnaden för utbyggnad av ledningsnätet är förhållandevis hög. Dock utvecklas ständigt nya system och metoder för fjärrvärme som inte är lika kostbara som dagens lösningar och som skulle kunna prövas inom Trosa kommun.

Vindkraft

I dagsläget finns två mindre anläggningar för vindenergi i kommunen. Intresse har funnits för flera men av olika skäl har dessa inte genomförts ännu. Kommunen är i grunden positivt inställd till förnybar energiproduktion i form av exempelvis vindkraft. Energimyndigheten har definierat riksintresseområden för vindbruk i de yttersta delarna av Trosa skärgård, se mer inom riksintresseavsnittet. En utbyggnad av vindkraft inom riksintresseområdet kräver samordning med övriga kustkommuner med tanke på att ytan inom Trosa kommun är relativt begränsad. I statens havsplan redovisas att i Trosa kommun har militära intressen företrädare framför andra riksintressen inklusive vindbruk.

Trosa kommun menar att varje enskilt projekt måste prövas utifrån sina unika förutsättningar, rådande riksintressen samt andra intressen. I denna prövning görs också en vägning av aktuellt vindkraftsprojekt gentemot andra intressen. Kommunen vill därför, utifrån rådande utredningsläge, inte uttala sig generellt om något område som särskilt lämpligt eller olämpligt för etableringar. I Trosa kommun och i dess direkta närhet har sammanhängande områden av riksintresse för storskalig vindkraft föreslagits. Huruvida dessa områden verkligen lämpar sig för vindkraftverk återstår dock att bedöma då mark- och vattenanvändningen sedanvanligt ska bedömas och prövas mot andra intressen enligt bestämmelserna i Plan- och bygglagen och Miljöbalken. Utifrån tidigare utredningsarbete vid Långgrund samt Havsplanen tycks dock dessa områden inte vara aktuella inom en överskådlig framtid med tanke på Forsvarsmaktens intressen i området. Kommunen ska aktivt bidra till att finna lämpliga förutsättningar för att nyttja vindenergi i kommunen för energiproduktion men det är inte aktuellt med några särskilda fördjupningar eller tillägg i ämnet.

Solenergi

Det blir allt mer vanligt att anläggningar för solenergi installeras på fastigheter i kommunen. Vanligast är mindre anläggningar inom enskilda fastigheter men på sikt kan

dock mer storskalig utbyggnad bli aktuell. Internationellt drivs exempelvis projekt där ytor som ledningsgator och liknande som redan är låsta av annat samutnyttjas för solcellsanläggningar, detta är dock inte möjligt i Sverige ännu på gällande riktlinjer. Enligt dessa får solcellsanläggningar inte placeras närmre än 50 m från en 145 kV luftledning. Kommunen är generellt positiv till såväl småskaliga som större anläggningar men menar att en prövning behöver göras utifrån lämpligheten på platsen. Detta gäller särskilt områden eller byggnader med högt kulturhistoriskt värde. Kommunen tillhandahåller också en solkarta som är sökbar på fastighetsnivå för att se om platsen är lämplig för installation av solceller för att underlätta för intresserade fastigheter.

Inom särskilt känsliga kulturmiljöer som exempelvis riksintresseområdet för Trosa stad och motsvarande bedöms miljönyttan vara begränsad av att installera solceller o dyl att risken för skada riksintresset kan ta av etableringen måste övervägas noga. Varje förfrågan måste hanteras var för sig utifrån varje byggnads specifika förutsättningar och i vissa lägen kan det vara möjligt. Kulturmiljön är dock av sådan övergripande betydelse för kommunen i stort att förfrågningar inom riksintresset ska prövas med restriktivitet. Samtidigt följer kommunen den tekniska utvecklingen och anpassningen till omgivningen

På badhuset Safirens tak har en anläggning för solenergi installerats

blir bättre och bättre med nya lösningar och metoder. I takt med den kan kommunen göra nya ställningstaganden.

Värmeuttag ur mark och vatten

Kommunen ställer sig positiv till denna form av värmeuttag i lämpliga lägen. För att installera en värmepump för värmeuttag ur mark eller vatten måste dock anmälan göras till Miljökontoret. På Öbolandet och i övriga skärgården gäller tillståndsplikt enligt kommunens hälsokyddsföreskrifter som antogs under 2014. Inom Sörtuna och Källvretens vattenskyddsområden är det förbjudet att installera värmepump för värmeuttag ur marken. Motsvarande förbud gäller enligt samma föreskrifter för värmeuttag ur vatten för Trosaån, Gisesjön och de delar av sjön Björken som ligger inom Trosa kommun. För mer information om detta rekommenderas att Miljökontoret kontaktas.

El

Elanvändningen är relativt hög i Trosa kommun vilket beror på att en stor del av kommunens småhus fortfarande värms med direktverkande el. Andelen bostäder som värms med el kommer att minska allteftersom närvärmenäten byggs ut i tätorterna. Tätorterna är anslutna till elnätet via två fördelningsstationer varifrån sedan matning sker till de olika transformatorstationerna. De elnätanläggningar som finns inom kommunen behövs för att möjlighet ska finnas att upprätthålla en fullgod leveranssäkerhet och leverans kvalitet. Dessa elnätanläggningar måste underhållas och förnyas. Då nya eller förändrade verksamheter och boenden blir aktuella kan elnätanläggningarna behöva byggas om och byggas till.

Tillgång till el och leverans av el är av strategisk betydelse för en kommun som står inför de omfattande förändringar i framtiden som Trosa gör. Vattenfall Eldistribution AB som ansvarar för elnätet i kommunen har kontinuerligt under de senare åren arbetat med att öka säkerheten vid befintliga transformatorstationer. I Trosa tätort planeras för en uppgradering av transformatorstationen

vid den norra infarten för att säkerställa framtida elleveranser. Befintliga ledningsstråk är av långsiktig betydelse för kommunens fortsatta utveckling. Utredningar visar att länet kan stå inför behov av ombyggnationer i det svenska stamnätet vilket både kan påverka kostnaden men också leverans av el. Samtidigt är det viktigt att se möjligheterna i den tekniska utvecklingen inom området. Möjligheten att lagra el kan förbättras i framtiden, teknikutveckling kan leda till generell energieffektivisering samtidigt som lokalt producerad el kan minska belastningen på övriga nätet. Inom ramen för kommunens detaljplanering tas hänsyn till behov av skyddsavstånd för befintliga och nya elledningar samt förberedelser görs för etablerandet av tillkommande transformatorstationer och andra anläggningar som är nödvändiga för elförsörjningen. Trosa kommun har under planperioden byggt ut laddstolpar för elbilar på strategiska platser. Inför framtiden är kommunen positiv till att fler stolpar byggs ut såväl i kommunal som privat regi.

Master

Vid prövning av nya mobiltelefonmaster ska stor hänsyn tas till det aktuella områdets natur- och kulturvärden. Samutnyttjande av mobiltelefonmaster ska eftersträvas.

Avfall

Avfallshanteringen regleras av kommunens renhållningsföreskrifter med avfallsplan. Övergripande mål för kommunens avfallsplanering är att förebygga uppkomsten av avfall, effektivisera utsorteringen av farligt och organiskt avfall, utöka insamlingssystemen för materialåtervinningen och att effektivisera energiresurserna i avfallet. För att lyckas med dessa mål avser kommunen att tillhandahålla effektiva och hållbara insamlings- och behandlingssystem för avfallet i Trosa kommun. Genom ett samarbete med Gnesta kommun höjs den gemensamma volymen när upphandlingar genomförs. Hushållsavfall transporteras till avfallsanläggning utanför kommunens gränser. Matavfallet sorterar ut och omvandlas till biogas och jordförbättringsmedel. Vid Korslöts avfallsanläggning ca tre km öster om Vagnhärad finns mottagningsmöjlighet för sorterade grovsopor samt miljöfarligt avfall. Området är möjligt att bygga ut och utveckla. I Tofsö bygger kommunen ut ett lokalt avloppsnät. Ambitionen är att slam från anslutna fastigheter där samt även kommunens reningsverk ska återanvändas och spridas på åkermark efter sedvanlig behandling utifrån ett kretsloppsperspektiv.

Bergtäkt

Sedan lagstiftningen ändrats om användandet av naturgrus har behovet av bergtäkter ökat i Stockholmsregionen. Det handlar både om att tillgodose ett lokalt samt ett regionalt behov av massor. I Trosa kommun har täktområden utretts och idag finns två bergtäkter, en vid Erikslund och en i Vagnhärad.

» Vad vill vi åstadkomma?

Säkerställa en långsiktig dricksvattenförsörjning med kvalitet och driftsäkerhet som tillgodoser behoven hos kommunens växande befolkning.

Arbeta för en utvecklad dagvattenhantering och i planer tillvarata vattnet som en tillgång. Säkerställa att framtida häftiga regn orsakade av klimatförändringarna kan hanteras.

Säkerställa en långsiktig hantering av kommunens avloppsvatten och vara öppen för ny teknik och möjliga lösningar.

Minska kommunens energianvändning i syfte att uppnå de nationella klimat- och energimålen.

Arbeta för att byggnader utförs med ett flexibelt och långsiktigt hållbart uppvärmningssystem som går att anpassa till framtida teknikutveckling.

» Strategier

Att arbeta för långsiktigt hållbart omhändertagande av kommunens avloppsvatten utifrån ett kretsloppsperspektiv.

Att tillsammans med aktuell fjärrvärmeaktör arbeta aktivt för ett fortsatt utbyggt system.

Att kontinuerligt arbeta med dricksvattenförsörjningsfrågan för att hitta lösningar för ett större vattenuttag. Att genom samhällsplaneringen skapa förutsättningar för strukturer som på kort och lång sikt är energieffektiva och bidrar till minskad klimatpåverkan.

RISKER, HÄLSA, KRIS OCH SÄKERHET

Förutsättningar

Insikten om den enskilda människans behov av kunskaper om och färdigheter i att klara av olika påfrestningar som kan inträffa har ökat. Samhället är skyldigt att medvetandegöra medborgarna om kända risker i samhället och att driva säkerhetsarbetet framåt.

Med risker menas oönskade händelser eller hot som kan inträffa mot människor, miljön eller våra egendomar. Risker kan uppstå inom industrier, transportsystem, farliga ämnen m m. Men det finns även olika sorters naturrisker såsom ras, skred, långvariga värmeböljor oväder, översvämningar och liknande. Andra exempel på risker är epidemier eller en sårbarhet i tillgången till el, värme, vatten och olika kommunikationsmedel.

Under senare år har det allmänna säkerhetsläget ändrats och fokus på beredskap har ökat såväl i Sverige som i övriga Europa i och med att den nationella inriktningen har ändrats. Medborgare, kommuner och samhället i övrigt behöver skärpa medvetandet om detta. Det handlar dels om en översyn av totalförsvaret men också den lokala och regionala beredskapen. Sörmlands län har en strategi för arbetet inom Regional Samordning och Inriktning av krishantering och räddningstjänst (RSI) för att underlätta samverkan mellan olika aktörer före, under och efter en samhällsstörning. Från 2020 ska länets krisberedskapsaktörer kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet och krisleda i samverkan under två veckor vid svåra samhällsstörningar som exempelvis elbortfall. Medborgarna ska själva klara sig utan samhällets hjälp betydligt längre tid än de tidigare uttalade 72 h. Detta innebär att beredskapen och krismedvetenheten måste öka bland medborgarna. Flera av de identifierade hot och risker som konstaterats för länet hanteras inom ramen för översiktsplanen som exempelvis ras och skred, översvämning, störningar i dricksvattenförsörjning m fl.

Medvetenhet om risken är en förutsättning för att man ska uppfatta att det finns ett behov av att vidta säkerhetsåtgärder. För att skapa riskmedvetenhet måste myn-

digheter och företag medverka till att kommuninvånarna får tillgång till väl underbyggt och lättförståeligt underlag som tillåter den enskilde att själv kunna påverka vilka risker man vill utsätta sig för i sitt vardagliga liv. Ett brett deltagande i riskhanteringsprocessen är en förutsättning för att inte risker ska falla bort och för att alla kända risker synliggörs i samhällsplaneringen.

Riskhantering

I takt med att kunskaper om risker ökar och analystekniker för risker utvecklas, ökar möjligheterna att använda riskanalyser i samhällsplaneringen. Idag är det vanligt att man i kommunerna arbetar med övergripande och detaljerade analyser av kända samhällsrisker på flera olika nivåer och inom olika områden. Genom riskhanteringsarbetet fångas både kända och okända risker upp och bearbetas på ett systematiskt och strukturerat sätt. Människors uppfattning om hot eller faror motsvarar dock inte alltid den verkliga risken eller sannolikheten och det är därför viktigt att riskbilden beskrivs enkelt, korrekt och relevant. I Trosa kommun finns olika typer av strategidokument som ger riktlinjer för hur kommunen ska agera i en eventuell kris-situation. En krisinformationsplan finns framtagen för att strukturera informationsarbetet vid en eventuell krissituation inom kommunen.

Riskanalyser finns med i planarbetet som ett av många underlag. I samhällsplaneringen övervägs om ett förslag till ändrad markanvändning kan innebära risker av något slag och hänsyn tas till riskerna genom lokalisering, planutformning samt genom särskilda bestämmelser i detaljplan. Vid exempelvis planering av bostadsområden och områden för handel eller industri kan verksamheter som utgör risker för omgivningen lokaliseras så att riskerna för människor och miljö minskas eller tas bort. Under senare år har sårbarheten vid exempelvis översvämningar, föroreningar av dricksvatten, större bränder och risk för pandemier uppmärksamats. Även långvariga värmeböljor kan orsaka besvärliga situationer och kommunen behöver ha en beredskap för exempelvis reservkraft för särskilt utsatta invånare, t ex för att säkerställa kylkapa-

citet vid äldreboenden för en säker boendemiljö. Kommunen bedriver internt ett aktivt säkerhetsarbete utifrån ovanstående och tillsammans med Sörmlandskustens Räddningstjänst sker regelbundna krisövningar för att säkerställa en beredskap inom krisledningsorganisationen.

Riskhänsyn i samhällsplaneringen

- Riskbilden skall belysas tidigt i planärenden.
- Varje nyetablering skall prövas utifrån befintliga och kända risker samt från de eventuella risker nyetableringen kan innebära för omgivningen.
- Inom risk/skyddsområden skall särskild riskanalys genomföras för att utgöra underlag vid bedömning av lämpligheten vid etablering eller exploatering.

Kris och extraordinära händelser

Kommuner har ett stort ansvar vid kris eller extraordinära händelser genom sitt geografiska områdesansvar. Det är därför av högsta betydelse att kommunens krisorganisation är tydligt reglerad vad gäller ansvar och befogenheter samt att arbetssättet är väl förankrat. I en tid där säkerhetsläget förändrats och risken för extraordinära händelser ökat behöver alla ha en krisberedskap oavsett om det gäller myndigheter eller enskilda individer. Den fysiska planeringen ska säkerställa att planeringen understödjer exempelvis framtida el-, vatten- och drivmedelsförsörjning, säkerställa uppsamlingsplatser och möjlighet till evakuering, möjlighet till transporter och elektronisk kommunikation samt säkerställa värme och livsmedel till befolkningen. Tidigare planerades och anlades skyddsrum i samband med byggnation. Inför framtiden kan det vara intressant att studera möjligheten i större exploateringsprojekt liksom att fortsätta arbetet med att säkerställa reservkraft mm.

Hälsoskydd

Hälsoskyddet i kommunen omfattar frågor om buller och radon m m, vilket utvecklas nedan. Övriga frågor som berörs är tillsyn av hygienlokaler, störningar av olika slag, problem med mögel i bostäder e t c. Dessa frågor hanteras av kommunens Miljökontor. Hälsoskyddsfrågor

regleras huvudsakligen av bestämmelser i Miljöbalken.

Risker och miljöproblem i Trosa kommun

I Trosa kommun är skredolyckan i Vagnhärad 1997 ett tydligt exempel på vilka risker som kan finnas i miljön omkring oss. Analyser av detta är ständigt närvarande i den kommunala planeringen. Här nedan redovisas de viktigaste riskfrågorna inom kommunen.

Klarar du dig vid en kris eller samhällsstörning?

Sverige är ett modernt land där de flesta av oss lever ett säkert och tryggt liv med alla tänkbara bekvämligheter. Men ett modernt samhälle är också ett sårbart samhälle. Alla medborgare har ett personligt ansvar för sin egen och sina näras säkerhet. Är du stark och frisk bör du räkna med att samhällets resurser till en början framför allt kommer att användas för att hjälpa svaga och utsatta människor, till exempel äldre, sjuka och barn. Att kunna klara några dygn utan el, vatten eller mat är ingen lätt situation. Men det går om man tänker efter före. Den svenska krisberedskapen bygger på att alla tar ett gemensamt ansvar för vårt lands och för vår egen och våra anhörigas säkerhet. Det egna ansvaret innebär att medborgarna ska vara förberedda på att kunna hantera en svår situation och klara de omedelbara behov som kan uppstå. På sikt kan den tidsrymd som enskilda medborgare förväntas klara sig själv utökas högst avsevärt jämfört med vad som förväntas idag.

Geoteknik, skred och ras

Trosa kommun består till stor del av uppgrundad havsbotten vilket gör att utredningar kring geoteknik utgör ett återkommande inslag i arbetet med detaljplaner och dess genomförande. I det geotekniska arkivet rymms undersökningar från områden i hela kommunen och i takt med att nya områden planläggs fylls detta på. På uppdrag av dåvarande Statens Räddningsverk har Statens geotekniska institut utfört en översiktlig kartering av stabilitetsförhållandena i bebyggda områden i Trosa kommun, Skredriskkarteringen (Räddningsverket, 1997-11-24). I utredningen redovisas områden som kan klassas

som ej tillfredställande stabila eller otillräckligt utredda områden. För kommunen finns därmed ett omfattande faktaunderlag för att identifiera områden utmed Trosaån där eventuella behov av förstärkningsåtgärder finns. Utifrån ovanstående riskkartering har kommunen genomfört omfattande stabiliseringsåtgärder i Vagnhärads tätort. Nu återstår endast de avslutande etapperna utmed Trosaån inom Trosa tätort. Även Länsstyrelsen har i sin rapport Riskbild Södermanland pekat på problematiken utmed Trosaån.

Översvämningar

Såväl dåvarande Räddningsverket som Trosa kommun har tagit fram översvämningsskateringar för Trosaån. Dessa visar på områden som riskerar att översvämmas om flödet i ån ökar. Trosaån är idag reglerad vid Alby bro och Trosa kvarn och flödet är bestämt i vattendom för Trosa kvarn vilket gör att det inte är möjligt att justera genomsläppet av vattnet om behov uppstår. Detta låter sig heller inte göras med tanke på förhållandena nedströms. I Trosa tätort utgör banken för väg 218 en effektiv barriär för fortsatt spridning av vatten österut mot bl a Trosa tätorts transformatorstation, Trosa industriområde samt Tomtaklints bostadsområden. Parallellt med väg 218 löper också ett större dike som vid kraftig översvämning kan leda bort vatten. Detta bekräftas av utredningar gjorda av Länsstyrelsen.

Samtidigt som landets kommuner ska förhålla sig till högre flöden i vattendrag gör de pågående klimatförändringarna att havsvattennivån förväntas stiga under kommande decennier. Således måste Trosa kommun hantera såväl ett högre flöde från Trosaån samtidigt som vatten från Östersjön måste hanteras i kustområdet. Till Översiktsplan 2015 gjorde kommunen en översvämningsskatering för Trosa tätort utifrån perspektivet om höjda havsvattennivåer och effekter för Trosa tätort. Utifrån SMHI:s prognoser, statistik från mätstationen vid Landsort, beräkningar av fortsatt landhöjning samt uppdaterade höjddata för Trosa tätort studerades effekterna på sikt. Resultatet för studien visade på att inga av de fö-

Edanöbron februari 2020 vid höga vattennivåer

reslagna nya bostadsområdena i Översiktsplan 2010 låg inom riskzonen för översvämning men att flera befintliga fastigheter berördes. Det förelåg heller inte någon betydande risk för samhällsviktiga funktioner i kommunen både sett till översvämning från Östersjön, andra vattendrag eller lokalisering i en lågpunkt bortsett från Trosa reningsverk. Detta kommer dock att flyttas från platsen på sikt och översiktsplanen pekar ut en lokalisering för detta. Inför framtida planering måste en medvetenhet finnas rörande ovanstående när samhällsviktig verksamhet ska lokaliseras.

I Länsstyrelsens rapport Riskbild 2 förs ett liknande resonemang kring effekter för kustkommunerna i länet utifrån både en höjd havsvattennivå i ett 2100-perspektiv i kombination med effekter av vind och vågor. Rapporten

visar på samma effekter som kommunens egen utredning. Rapporten redovisar möjlig vattennivå år 2100 med hänsyn tagen till höjning av havsvattennivå, vind- och vågpåverkan samt en osäkerhetsfaktor. Utifrån denna beräkning skulle havsvattennivån potentiellt kunna vara ca 2,8 m högre än idag. Översiktsplanen föreslår inte några områden under denna nivå vilket betyder att enbart befintlig bebyggelse skulle riskera att översvämmas i ett sådant framtidsscenario. Detta kan i sig givetvis utgöra ett problem men är ett faktum redan idag att ta hänsyn till. Sett till landsbygden gäller motsvarande där endast befintlig bebyggelse utmed kusten riskerar att översvämmas. För ny bebyggelse gäller utökat strandskydd om upp till 300 m vilket gör att påverkan bedöms som nära obefintlig.

I Översiktsplan 2015 höjdes den så kallade plushöjden vid bygglovsprövning och planläggning till +2,25 meter (RH2000). Det innebär att golv vid nybyggnad inte får förläggas lägre än +2,25 meter över nollplanet i Sveriges nationella höjdsystem, RH2000. För att säkerställa hållbara byggnader i framtiden rekommenderar över-

En ny oljeskyddsplan har tagits fram tillsammans med Sörmlandskustens räddningstjänst

siktsplanen en lägsta golvnivå om +2,6 m i RH2000 för byggnation framöver. Denna nivå kommer även att anges i kommande detaljplaner. Med tanke på befintlig markanvändning framförallt i Trosa tätort följer kommunen utvecklingen inom området noga eftersom huvuddelen av bebyggelsen där är belägen under rekommenderad plushöjd. I framtiden kan det bli aktuellt med åtgärder för att klimatsäkra befintlig bebyggelse.

Förorenade områden

I Trosa kommun har det historiskt sett funnits få verksamheter som i större utsträckning förorenat markområden. Dock förekommer det på olika platser i mindre skala. I de fall det finns risk för förekomst görs markundersökningar under detaljplaneskedet. Kommunen har genomfört miljöundersökningar och åtgärdsprogram för förorenade områden. När ett område detaljplanläggs görs regelmässigt en strategisk miljöbedömning för att utreda om detaljplanen kräver en miljökonsekvensbeskrivning. Bedömningen baseras på en checklista där frågan om förorenad mark lyfts. Utifrån kommunens underlag görs en första bedömning och därefter samråds detta med Länsstyrelsen. Vid behov genomförs markundersökningar därefter inom ramen för detaljplanen och förslaget anpassas därefter utifrån utredningens resultat. Miljöutredningar av denna art granskas alltid av kommunens Miljökontor. I det fall kommunen har kännedom om markföroreningar anges det i beskrivningarna om föreslagna exploateringar.

Farligt gods

Transporter av farligt gods förekommer främst på E4 och infartsvägarna till Vagnhärad och Trosa men även på järnvägen. Räddningsverkets Sverigeatlas med rekommenderade färdvägar för transport av farligt gods är vägledande för beslut. Enligt nämnda atlas är idag E4 primär transportled, medan väg 218 och 219 är redovisade som sekundära transportleder. Primära transportvägar avser ett lämpligt huvudvägnät för genomfartstrafik och bör användas så långt det är möjligt. Sekundära transportvägar är avsedda för lokala transporter till och från de

primära transportlederna och bör inte användas för genomfartstrafik. Vid byggnation inom 150 m från någon av lederna för farligt gods ska risksituationen utredas inom ramen för detaljplanearbetet. Länsstyrelsens "Vägledning om farligt gods" kan utgöra ett underlag. Detta gäller även utmed Södra stambanan.

Väg 219 passerar genom vattenskyddsområdet för Sörtuna och Trosa kommun har framfört önskemål till Trafikverket om ytterligare åtgärder för att skydda vattentäkten från utsläpp vid eventuella olyckor på vägen. Exempelvis informationstavlor om vattenskyddsområdet och larmnummer vid olycka samt kantsten utmed vägen i det mest känsliga området utöver den hastighetssänkning som genomförts. Detta i syfte att ytterligare säkra vattentäkten.

Tillståndspliktiga verksamheter

Inom kommunen finns verksamheter som är anmälnings- och tillståndspliktiga enligt Miljöbalken. Dessa står under miljöskyddstillsyn av kommunen respektive Länsstyrelsen. Tillsyn sker även på icke-tillståndspliktiga verksamheter.

Oljeskyddsplan

Trosa kommun har under 2014 tillsammans med Nyköpings och Oxelösunds kommuner via Sörmlandskustens räddningstjänst tagit fram en ny oljeskyddsplan. Syftet med planen är att förebygga och bygga upp en krisberedskap för oljeutsläpp till sjöss. Östersjön trafikeras årligen av ca 150.000 fartygsrörelser exklusive färjetrafiken. Risken finns alltid för oljeutsläpp och för detta krävs en krisberedskap. Oljeskyddsplanen redovisar bl a en tydlig organisation och ansvarsfördelning, arbetssätt vid olycka både under och efter själva skedet, beredskap för materiel och ytterligare resurser. Än så länge har Sörmlandskusten varit förskonad från större olyckor men oljeskyddsplanen är värdefull även vid mindre incidenter. Sjöfartsverket utreder en förändring av farleden från Landsort till Mälaren via Södertälje. Trosa kommun har ställt sig positiv till denna då den innebär en uträkning

jämfört med dagens farled vilket sannolikt minskar risken för haverier. Farleden föreslås också dras längre från Trosa kommun vilket är positivt.

Buller och vibrationer

Bullerstörningar orsakas bland annat av trafik, skjutbanor, installationer i och på byggnader, buller från restauranger, verkstäder och industrier. I kommunen är bullerstörningar mest påtagliga längs väg E4, som också är riksintresse enligt Miljöbalken. När Ostlänken står färdig kommer buller och vibrationer att påverka befintlig bebyggelse samt möjligheterna att bygga nya bostäder i järnvägens närhet. Bullerzon för skjutbana redovisas på karta sist i detta avsnitt. Även Askö skjut- och övningsområde alstrar buller då det används.

Nya regler och riktlinjer har trätt i kraft sedan Översiktsplan 2015. Buller från spårtrafik och vägar bör inte överskrida 60 dBA ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadsfasad och 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan anordnas i anslutning till byggnaden. För bostadsbyggnader om högst 35 kvm gäller samma värden men ekvivalentnivån vid fasad är i stället 65 dBA. I de fall ny bebyggelse lokaliseras i närhet till bullerkällor såsom väg, järnväg eller industri ska bullerproblematiken särskilt belysas i detaljplaneprocessen.

Radon

Sveriges geologiska institut har utrett markradonsituationen i kommunen. En markradonkarta finns tillgänglig på kommunens Samhällsbyggnadskontor. På kartan redovisas högriskområden, normalriskområden och lågriskområden.

Kartans avgränsningar är dock inte tillräckligt säkra för att direkt kunna användas vid detaljplanering och inför bygglovsprövning. Inför en sådan prövning bör därför alltid en bedömning göras av radonförhållandena på platsen. Vid lokalisering av ny bebyggelse m m inom hög- och normalriskområden ska alltid markradonrisken

beaktas. Högriskområdena redovisas på kartan i detta avsnitt.

Vedeldning inom tätbebyggt område

Störningar till följd av småskalig vedeldning förekommer främst inom tätbebyggda områden. Utsläppen drabbar framför allt astmatiker och människor som lider av luft- rörs- och andningsbesvär. Större delen av de nu aktuella utsläppen uppkommer som ett resultat av ofullständig förbränning.

Det finns olika möjligheter att förbättra förbränningen så att utsläppen minskar. Installation av ackumulatortank tillsammans med lämplig eldningsteknik leder till att utsläppen kan minska. Ökad kunskap genom särskilt riktade utbildningsinsatser är långsiktigt det kanske mest effektiva verktyget till förbättring. Kommunens energi- och klimatrådgivare kan vara behjälplig för bästa lösningen såväl vad gäller nyproduktion som befintliga hus.

Bly

I ett stråk genom kommunen med tyngdpunkt öster om sjön Sillen finns bly naturligt i berggrunden vilket uppmärksammades när en enskild brunn visade sig ha höga blyvärden vid provtagning. I samband med detta informerades Trosa kommun berörda fastighetsägare. Kommunen upplyste om vikten av provtagning samt att återrapportera resultat till Miljökontoret. Inga ytterligare fall rapporterades. Genom att installera särskilda filter kan bly filtreras bort från dricksvattnet och därmed minskar risken för hälsoeffekter. Som fastighetsägare med enskild brunn är det viktigt att regelbundet testa vattenkvaliteten. För mer information kontakta Miljökontoret.

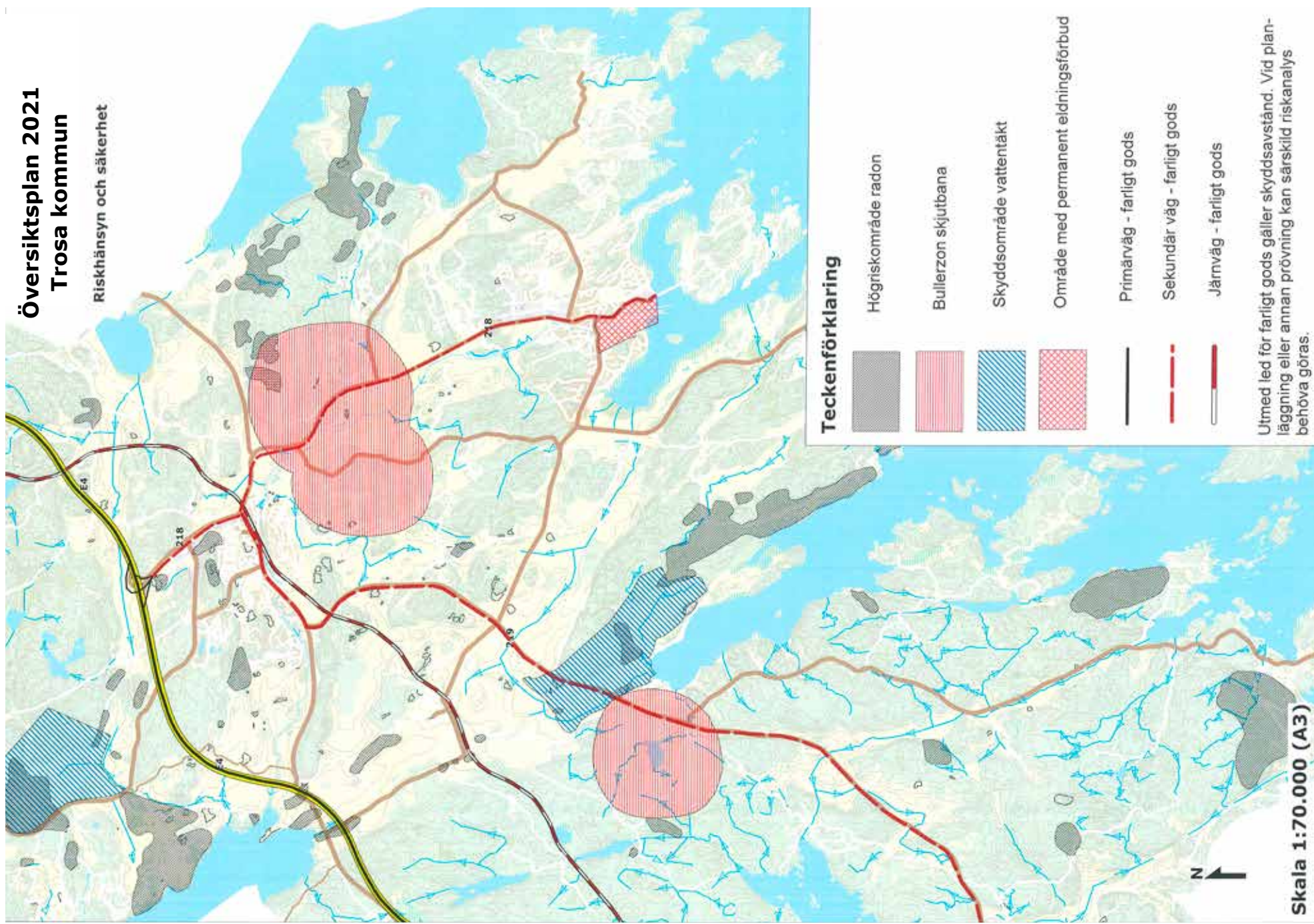
Risker relaterade till Trosa innerstad

Trosa innerstad har en riksintressant och unik trähusbebyggelse. Att skydda och vårda den kulturhistoriskt värdefulla miljön är av största intresse. En av förutsättningarna för att bebyggelsen ska kunna bevaras är att skydda den mot brand då en byggnad som förstörts till följd av brand aldrig kan ersättas. Det är väsentligt att

trähusbebyggelsen omfattas av ett genomarbetat och säkert brandskydd som är anpassat till de aktuella riskerna och byggnadernas karaktär. Efter Översiktsplan 2010 har ett omfattande informationsarbete genomförts inom den äldre kåkstaden i samarbete med Sörmlandskustens Räddningstjänst och ett handlingsprogram har tagits fram. Insatser som genomförts är riktad information till fastighetsägarna och genomgång av byggnader för inventering av risker och möjliga brandskyddsåtgärder. Handlingsprogrammet följs upp kontinuerligt av Trosa kommun. I kommunens hälsoskyddsföreskrifter som antogs 2014 beslutades om ett permanent eldningsförbud inom den historiskt värdefulla miljön i Trosa innerstad. Förbudet omfattar öppen eld för bränning av trädgårdsavfall mm. Eldning i eldstäder för uppvärmning av hus samt grillning i för ändamålet avsedd utrustning är dock tillåten.

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Riskhänsyn och säkerhet

RIKSINTRESSEN

Ett riksintresse är ett geografiskt område med nationellt sett viktiga värden och kvaliteter. Riksintressen är antingen utvalda av sektorsmyndigheter eller utpekade genom beslut i Riksdagen.

I Trosa kommun finns flera platser som har värden vilket gör att de ingår i områden av riksintresse av olika slag. Syftet med denna form av skydd är ofta bevarande av framförallt naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivets intressen. Riksintressen kan dock utses inom flera olika områden och både för bevarande och brukande, t ex i form av vägar och andra infrastrukturanläggningar eller vindkraft. Riksintresseområdenas ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada dess värden. Olika riksintressen överlappar ofta varandra vilket både beror på att många områden har höga värden utifrån flera perspektiv men ibland kan även den ofta generösa avgränsningen göra att ett område påverkas av ett riksintresse även om dess värde finns någon annanstans.

Riksintressena utgör verktyg för bedömningar inom samhällsplaneringen och är avsedda att förenkla genomtänkta avvägningar mellan olika önskemål om att utnyttja den fysiska miljön. De riksintressanta värdena ska i planeringen tillgodoses och om det är möjligt, förstärkas. Ibland kan dock olika riksintressen ställas mot varandra. Då ska det ändamål som på lämpligaste sätt främjar långsiktig hushållning prioriteras. Undantagna är anläggningar för totalförsvaret som alltid ska ges företräde. Oavsett riksintresse görs alltid en prövning av en etablering eller exploatering i förhållande till riksintressets värde och avgränsning. Trosa kommun gör inte någon generell bedömning eller något övergripande ställningstagande utan varje förfrågan måste hanteras utifrån dess unika förutsättningar.

Att vårda natur- och kulturmiljöer är viktigt för kommunens attraktivitet både för besökare och bofasta. Detta blir alltmer relevant i takt med att kommunen växer, vilket ställer högre krav på t ex närhet till rekreationsområden och varsamhet i känsliga miljöer. Detta verkställs

konkret genom de områden som pekats ut som prioriterad grönstruktur samt en strävan att förbättra tillgängligheten till rekreationsområden, flera i närhet till eller inom tätorterna.

Stora delar av kommunen omfattas av riksintresse för kulturmiljövård, friluftsliv och/eller naturvård. Riksintressenas geografiska avgränsning framgår av kartan i slutet av detta avsnitt. Det är framförallt i den kommande detaljplaneringen som kommunen redogör för hur riksintressenas värden kan tillvaratas och utvecklas. De olika intressena och deras värden redovisas här nedan. De områden som är av riksintresse enligt 3 kap Miljöbalken bedöms ha värden av vikt för hela landet. I planeringen ska därför dessa värden ges företräde framför motstående intressen, förutsatt att inte även dessa är av riksintresse. Beslut om riksintresse enligt 3 kap fattas av respektive riksintressemyndighet.

I 4 kap Miljöbalken finns bestämmelser som anger större geografiska områden i landet som i sin helhet är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. I Trosa kommun är all mark öster om väg 219 av riksintresse för rörligt friluftsliv respektive högexploaterad kust enligt dessa lagrum. Exploateringsföretag eller liknande får endast ske om de inte påtagligt skadar områdenas natur- eller kulturvärden. Fritidsbebyggelse får endast komma till stånd i form av kompletteringar av befintlig bebyggelse. Bestämmelserna skall dock inte hindra utveckling av befintliga tätorter eller det

Att vårda naturmiljöer för kommunens attraktivitet är viktigt för besökare och bofasta.

lokala näringslivet. Riksdagen fattar beslut om avgränsning och innehåll när det gäller dessa riksintressen.

De riksintressen enligt kap 4 som påverkar Trosa kommun är Natura 2000 fågel- och habitatdirektivet samt riksintresset för rörligt friluftsliv och högexploaterad kust. De delar av kommunen som är belägna inom Natura 2000-områden är i hög utsträckning skyddade som naturreservat eller är på annat sätt skyddade. Trosa kommun ser mycket restriktivt på förfrågningar inom dessa områden. När det gäller de båda riksintressena enligt kap 4 menar kommunen att en omprövning av dessa riksintressen vore lämpligt. Avgränsningarna följer ofta administrativa gränser som på intet sätt motsvarar de värden riksintresset syftar till att skydda. Planförslagen som är belägna inom dessa riksintresseområden bedöms inte påverka intressena negativt med tanke på att dess syften är att skydda det rörliga friluftslivet och motverka högexploaterad kust knappast riskeras i kommunens tätorter. Inom kommande detaljplaneprocesser kommer dock detta att redovisas och utredas för respektive område.

Länsstyrelsen har tidigare gjort en översyn av riksintressen enligt 3 kap Miljöbalken vilket Trosa kommun tycker är positivt. Motsvarande översyn behöver också göras av riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken. Generellt menar Trosa kommun att riksintressen måste ses över regelbundet för att dessa verkligen ska spegla de värden riksintresset syftar till att bevara. Den begränsning i nyttjande- och äganderätten som följer av att vara belägen inom ett riksintresse måste beaktas och respekteras. Dessutom krävs denna översyn om riksintressena långsiktigt ska ha en legitimitet. På motsvarande sätt som det krävs av en kommun att regelbundet uppdatera sin översiktliga planering borde det krävas att staten regelbundet ser över landets riksintressen oavsett vilken lagstiftning riksintresset grundar sig i.

Avsnittet avslutas med en sammanställning av samtliga, i kommunen, förekommande riksintressen. Totalt är drygt 90% av kommunens yta påverkad av någon form av riksintresse och i flera fall överlappar fler än fem olika

riksintressen varandra. Mot bakgrund av det kan kartan upplevas som svåräst. Den visar dock den komplexitet kommunen måste beakta i sin planering samt att det finns många intressen som ska vägas mot varandra. Utöver riksintressen ska även påverkan för enskilda invånare samt exempelvis strandskydd, skydd av enskilda arter, nyckelbiotoper, naturreservat, Natura 2000, buller, fornlämningar och mycket mer vägas in. Kartan kan också utgöra ett underlag till framtida diskussioner kring riksintressens avgränsning och vad som verkligen är ett riksintresse och dess behov av skydd. Trosa kommun informerar gärna om vad som gäller för en enskild fastighet. Därutöver rekommenderas Länsstyrelsen Södermanlands webbtjänst där samtliga riksintressens utbredning finns redovisade. Inom avsnittet om kulturmiljö redovisas de fastställda riksintresseområdena separat. Skälet till detta är att kommunen i några delar har avvikande mening kring avgränsningen.

Kulturmiljö

Inom Trosa kommun finns fyra områden av riksintresse för kulturmiljön. Avgränsningar och värdebeskrivningar justerades efter den översyn Länsstyrelsen gjorde 2014. Trosa kommun hade synpunkter under processen och vissa av dessa ledde till justeringar. I ett fall har kommunen valt att redovisa kommunens skiljaktiga mening när det gäller avgränsningen av riksintresseområdet för Tureholms slott i övrigt redovisas områdena utifrån gällande beslut. Nedanstående områden omfattas av Miljöbalkens 3 kapitel, 6 § om inget annat anges.

Tureholm

Herrgårdsmiljön från övergången mellan barock- och rokokostil är arkitektoniskt intressant. Miljön från 1730-talet är symmetriskt uppbyggd där den långa allén bildar en mittaxel. Den dominerande mangårdsbyggnaden liksom flyglar och ekonomibyggnader är i karolinsk stil efter ritningar av Carl Hårleman. Även flyglar och ekonomibyggnader finns i direkt anslutning. Tureholm skyddas som byggnadsminne sedan 1987. I östra delen av området gäller strandskydd. Efter att riksintresseområdet

justerades 2014 utökades det i vissa delar medan det i andra minskade. Kommunen delade Länsstyrelsens uppfattning i vissa delar men har tyckt att vissa delar borde utgått. Kommunen anser att den del som är belägen norr om väg 782 ska utgå ur riksintresseområdet. Området är tydligt avgränsat av Västerljungsvägen, det är delvis detaljplanlagt för bostadsändamål och de ytor av brukningsmark som redovisas i värdebeskrivningen är delvis planlagda samt delvis avskurna från övrig åkermark och brukas inte längre. Dessutom kommer det att påverkas när Infart västra Trosa byggs både av själva vägen men också av anslutningar till den. Därutöver redovisar Översiktsplan 2015 samt förslag till ny översiktsplan nya bostadsområden i anslutning till Infart Västra Trosas anslutningspunkt vid Västerljungsvägen. Vidare menar kommunen att utvidgningen invid Djurgården är olämplig. I kartredovisningen visas det fastställda riksintresseområdena samt det område där kommunen har skiljaktig mening.

Utanför riksintresseområdet för Tureholm föreslår översiktsplanen nya boendeområden. Ett av dessa tangerar den del som kommunen och Länsstyrelsen har olika uppfattning om och som dessutom i hög grad kommer att påverkas av byggnationen av Infart västra Trosa och därmed inte kommer att vara aktuell för bostadsbyggande. Ytterligare en del norr om väg 782 berörs och det området är sedan tidigare detaljplanlagt. I övrigt är de föreslagna områdena belägna utanför riksintresseområdet i de högre skogspartierna. De värden som lyfts fram i beskrivningen av riksintresset fokuserar på närområdet kring slottet, allén och grindstugorna samt den öppna brukade marken. För att tillgodose riksintresset betonar värdebeskrivningen vikten att värna byggnader och att den öppna åkermarken ska brukas och betas och den ska inte exploateras. Vyer mellan slottsanläggningen och Tureholmsviken är högt prioriterade samt att ny bebyggelse inom området ska underordnas befintlig. Föreslagna områden i översiktsplanen är belägna norr om väg 782 i skogsområdet mot Hunga och ansluter till befintlig bebyggelse såväl i Trosa tätort som övrig bebyg-

gelse västerut. Översiktsplanen föreslår inte någon ny bebyggelse inom de områden som påverkar de delar som värdebeskrivningen framhåller och i kommande planering kommer förhållandet till riksintressets värden utredas nog. Vid kommande planering kommer anpassning av bebyggelsen att behöva göras utifrån flera perspektiv. Topografin är speciell särskilt i anslutning till Infart västra Trosa vilket kommer att påverka möjligheten att bebygga området. Men även landskapsbild och anpassning till exempelvis Tureholm kommer att göras det kan exempelvis resultera i att vissa områden sparas. Trosa kommun har noterat Länsstyrelsens synpunkter under arbetet med Infart västra Trosa och den kunskapen kommer att finnas med i kommande planarbeten.

Trosaåns dalgång

Ett av länets och kanske också landets fornlämnings-tätaste odlingslandskap finns kring Trosaåns dalgång. Fornlämningarna visar på att området varit bebyggt under lång tid, med en stegvis kolonisation anpassad till landhöjningen. Strandlinjens förändring har också styrt läget för de förhistoriska centrumbildningarna.

I dalgången syns spår av hur bygdens kärna flyttats från Husby under yngre järnålder till det medeltida Trosa stad vid Trosalands kyrka och slutligen till dagens Trosa stad i början av 1600-talet. I Vagnhäradsområdet finns en omfattande bronsåldersmiljö i form av många skärvstenshögar, hus och odlingsterrasser, gravar, älvkvarnar och ovanliga typer av hållristningar. Några av de värden som finns i området är;

- Två Husbygårdar med överplöjda storhögar.
- Bro- och vadställe vid Trosa by med runsten och runristningar i fast häll.
- Resterna av en befäst gård vid sjön Sillen samt Sille radby.
- Före detta skola, prästgård m m
- Åda sätesgård med mangårdsbyggnad av C C Gjörwell, arbetarbostäder m m

- Äldre vägnät.

Översiktsplanens skydd och rekommendation utgörs av att stränderna längs Trosaån till stor del omfattas av strandskydd. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Avgränsning och rekommendationer enligt översiktsplanens Områdesspecifika riktlinjer samt fördjupningsprogram för Hunga strövområde och angränsande områden. Kommunen delar Länsstyrelsens syn i stort på riksintresseområdet för Trosaåns dalgång men menar att de centrala delarna av Vagnhärads tätort borde exkluderas ur riksintresset då dessa inte representerar de värden riksintresset syftar till att bevara.

Trosa stad

Denna småstad är präglad av det tidiga 1600-talets stadsanläggning med handel och fiske. Stadens flyttades omkring år 1600 och har en intressant stadsplan, med strandbundna långgator på åns båda sidor. Träbebyggelsen och tomterna präglar både i utformning och storlek såväl fiskeläget och handels- och hantverksstaden som det sena 1800-talets badortsliv.

Området är detaljplanlagt. För att säkra Trosas charm och småstadsprägel ska ny-, om- och tillbyggnader inom riksintresset Trosa följa de rekommendationer som anges i respektive detaljplan. Samtidigt ska utrymme ges till ett tidsenligt och mångfaldigt byggande som kan skapa en livskraftig stadsmiljö. Förtätning ska endast ske om den samtidigt förbättrar stadsbilden och servicen. Villa Rönnebo från 1890-talet med den Italieninspirerade parken blev byggnadsminne 1983. Den kommunägda Garvaregården blev byggnadsminne 2004. Fornlämningsområdet för äldre kulturlager i stadskärnan skyddas enligt Kulturmiljölagen (1988:950). Särskilda rekommendationer finns i översiktsplanens avsnitt om Trosa tätort. Trosa kommun delar Länsstyrelsens syn på den nya avgränsningen av riksintresseområdet vilken mer speglar de värden som riksintresset vill skydda. För en expansiv kommun som Trosa utgör riksintresset för Trosa stad en aspekt att ta hänsyn till i fråga om

Strandvägen med omgivning från ovan

bygglovgivning eller vid planförfrågningar. Samtidigt som riksintressets värden ska bevaras måste Trosa stad tillåtas fortsätta utvecklas och förändras. I syfte att säkerställa att hänsyn tas till de kulturhistoriska värdena samråds exempelvis alltid bygglov med Sörmlands museum i känsliga lägen. Samtidigt menar kommunen att varje tidsepok måste få ge sitt avtryck i stadsbilden vilket i sig också är en kvalitet som stärker riksintresset. I takt med att intresset för förnybar energi vuxit har antalet förfrågningar om att installera solceller ökat i kommunen. Detta gäller även riksintresseområdet för Trosa stad där kommunen beviljat bygglov för en mindre anläggning med svarta solceller vilken integrerats i ett befintligt svart plåttak. Centrala Trosa präglas av en blandad bebyggelse där olika delar har olika karaktär. Allt från kåkstaden nedanför kyrkan med i huvudsak röda byggnader och likaså röda tegeltak till andra delar med mer pastellfärgade hus med mer varierade plåt- eller tegeltak. Samhällsbyggnadsnämnden har fattat beslut om att bygglov krävs i känsliga kulturmiljöer för att installera solceller och varje förfrågan måste givetvis prövas utifrån fastighetens egna förutsättningar. I bedömningen måste områdets höga kulturhistoriska värde beaktas. Centrala Trosa är inte en miljö som upplevs enbart från marken, utan även taklandskapet har betydelse för hur Trosa upplevs. Med tanke på den förhållandevis begränsade miljönytta solceller inom det begränsade riksintresseområdet har menar Trosa kommun att kulturmiljöintresset ska väga tungt vid prövning om installation. Det är av största vikt att anläggningen anpassas till det tak den

eventuellt ska installeras på.

Ringsö, Hartsö, Lacka m.m. (delvis inom Trosa kommun)

Området är en skärgårdsmiljö med betydelse för sjöfart och kustförsvaret sedan medeltiden och ännu fungerande skärgårds- och fiskehemman. Öarna har traditionell bebyggelse och prägel av jordbruk med betesdrift. Här finns Sävö lotsstation från 1876 samt Sävösunds f d krog och Långö gård med f d skola. Lindholmens och Hartsö f d lotshemman, Ringsö by och sjöbodarna m m. På Ringsö norra del finns ett mäktigt kuströse. Största delen av området omfattas idag av naturreservat. Särskild hänsyn och rekommendationsområde gäller för kustzonen i enlighet med Miljöbalken 3:6, 4:2 och 4:4. Trosa kommun menar att riksintressets värden ska fortsätta värnas.

Naturvård

Nedanstående tre områden omfattas av Miljöbalkens 3 kapitel, 6 §.

Sörmlands kust och skärgård, Landsort, Askö- Hartsöområdet

Området omfattar större delen av Sörmlands oexploaterade skärgård samt inom vissa avsnitt en smal zon av fastlandsstranden. Området är värdefullt ur geologiska, botaniska, zoologiska och kulturhistoriska perspektiv samt av stor betydelse som referensområde eftersom det där bedrivits forskning under många år. På öarna finns odlingslandskap med stora arealer naturbetesmark och äng, samt ädellövskog och naturskog. Askölaboratoriet är landets enda marinbiologiska forskningsstation i egentliga Östersjön, det har sedan 1970 fungerat som referensområde för miljöövervakning och är av stor internationell betydelse.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att områdets oexploaterade kuster, öar och ögrupper bibehålls oexploaterade. Jordbruksdriften fortsätter med ängsbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Syfte och föreskrifter i naturreservat tillämpas

och vidmakthålls. Förbättrad reningsteknik och skärpt lagstiftning tillämpas successivt vid alla former av miljöstörande verksamheter. Naturvärdena kan påverkas negativt av upphört eller minskat jordbruk, betesdrift och ängsbruk, olämpligt lokaliserad industri och annan bebyggelse, omfattande muddringar, byggande i vatten, avloppsutsläpp, undervattenssprängningar, näringstillförsel och vissa former av friluftsliv och turism.

Delar av området skyddas i dagsläget genom bestämmelser för Naturreservat, Fågelskydd samt Natura 2000 i enlighet med 4 kap. Miljöbalken. Sedan 2007 har naturreservatet även marint skydd.

Områdena ska hållas fria från exploatering som utsläcker allemansrätten och luft- och vattenföroreningar ska minskas för att undvika ytterligare skador. De värden som utgör grunden för naturupplevelser, t ex växt- och djurliv, ska skyddas. Natura 2000-områdets värden får inte skadas av exploateringsingrepp inom eller utanför områdena.

Tullgarnsområdet

Området omfattar huvuddelen av Tullgarns kronopark. Mångfalden av naturtyper, den mycket rika och delvis helt unika floran, tillkommen delvis tack vare rika kalkförekomster, samt faunan gör att området tillhör de förnämsta naturområdena i Södermanlands län. Området används av Stockholms universitet. Området har också stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Kronoparken ligger till ungefär lika delar i Trosa och Södertälje kommun.

Tullgarn är lättillgängligt och försett med stigar och badplats

Nuvarande skydd och rekommendation i översiktsplanen är Naturreservat enligt Miljöbalken, 7 kap. samt Natura 2000. För naturvärdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet följs.

Nynäs

Området omfattar hela Nynäs gods, som ägs av Region Sörmland. Kulturlandskapet av kusttyp är omväxlande med många intressanta vegetationstyper, rik fauna och delvis sällsynt flora. I området finns naturbetesmarker med art- och individrika växtsamhällen. Klarvattensjöarna har ett sällsynt siktdjup. Flera skogliga biotoper med höga naturvärden har påträffats. Området ligger inom både Nyköpings och Trosa kommuner.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att jord- och skogsbruk även fortsättningsvis bedrivs i enlighet med skötselplan, samt naturvårdsinriktad betesdrift, skötsel av landskapselement och ängsbruk. Skogsbruket bör vara naturvårdsinriktat med fri utveckling av vissa delar. Områdets värden kan påverkas negativt av upphört jordbruk eller minskat betesutnyttjande, bebyggelseexploatering, omarrondering, omförande av lövskog till barrskog, igenväxning, avverkningar, skogsodling eller energiskogsodling på åkermark, schaktning, muddring, täkt, markavvattning, dikning, kemisk bekämpning och försurning. Större delen omfattas idag av Naturreservat enligt Miljöbalken, 7 kap samt Natura 2000.

För naturvärdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet och Natura 2000-området följs. Nynäs ingår i planens rekommendationsområde för inre kustzonen.

Friluftsliv

Nedanstående tre platser och områden omfattas av Miljöbalkens 3 kap 6 §.

Sörmlands kust och skärgård

Variationsrik skärgård som till stora delar är oexploaterad. Goda möjligheter till bad, fiske, naturstudier, kulturstudier,

skridskofärder, strövande, paddling och båtsport. Området ingår även i Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

För värdenas bevarande förutsätts att ingen exploatering sker som utsläcker allemansrätten. Luft- och vattenföroreningar ska minskas kraftigt. De värden som utgör grunden för naturupplevelser, t ex växt- och djurliv, ska skyddas.

Stora delar är idag naturreservat, med anordningar för rörligt friluftsliv på Sävö, Nynäs och Kråmö. Riktlinjerna för dessa ska följas och särskild hänsyn till områdets värden ska visas. För kusten och skärgården finns rekommendationer för den yttre kustzonen i avsnittet Byggande på landsbygden. En ny avgränsning av riksintresseområdet har samråtts med Trosa kommun och den slutliga avgränsningen stämmer i huvudsak överens med kommunens förslag till förändringar.

Tullgarn

Område vid kusten med omväxlande landskap, med stora kultur- och naturvärden. Tullgarn är lättillgängligt och försett med stigar, badplats och andra anordningar för rörligt friluftsliv. Möjligheter finns till fritidsfiske. I området ligger också Tullgarns slott, som dock inte ligger i Trosa kommun. Tullgarnsområdet ligger inom både Södertälje och Trosa kommun.

För värdenas bevarande förutsätts att riktlinjerna i föreskrifterna för naturreservatet följs, vilket också översiktsplanen utgår från. Tullgarn skyddas i övrigt av bestämmelser i Miljöbalken, 7 kap och utgör ett Natura 2000-område.

Nynäs

Stort område med omväxlande landskap med stora utvecklingsmöjligheter för turism och friluftsliv. Kulturstudier, naturstudier, strövande, bad, båtsport, fritidsfiske, bär- och svamplockning är aspekter som gör Nynäs intressant som riksintresse. Inom området finns Gisesjön, båtsmantorp, Nyckelby gravfält från järnåldern samt museigården Långmaren. Nynäs är lättillgängligt från allmänna vägar.

Värdenas bevarande hänger tydligt ihop med att riktlinjerna för naturreservatet följs. Den omväxlande karaktären hos det kustnära jordbruks- och skogslandskapet ska bevaras. Anordningar för friluftslivet underhålls och utökas eventuellt. Områdets värden kan skadas av igenväxning, försämrade vattenkvalitet, nedskräpning och slitage. Större delen skyddas idag av naturreservatsbestämmelser i enlighet med Miljöbalken, 7 kap. Särskild hänsyn tas till områdets värden och tillgängligheten bibehålls. Nynäs ingår i översiktsplanens rekommendationsområde för den inre kustzonen.

Riksintresse för kommunikationer m.m.

Riksintressen för kommunikationer skyddas enligt Miljöbalkens 3 kap, 8 §.

Järnvägar

Inom Trosa kommun är Södra stambanan av riksintresse. Riksintresset innefattar samtliga spår och spåraneläggningar som tillhör stamnätets infrastruktur. Med spår och spåraneläggningar avses utöver spåret på linjen också signal- och säkerhetsanordningar, anordningar för elförsörjning av järnvägstrafiken och teleanordningar som behövs för järnvägens bestånd, drift och brukande.

Utredningskorridoren för Ostlänken betraktas som ett riksintresse. När järnvägsplanen fastställs och bansträckningen är beslutad, minskas området som berörs av riksintresset Ostlänken till enbart det område som omfattas av spårlinjen i järnvägsplanen. Utredningskorridoren utgör nu en hämmande faktor för kommunens utveckling i Vagnhärads. Ju förr en avgränsning av korridoren kan göras, desto bättre för kommunens möjligheter att långsiktigt planera utvecklingen för Vagnhärads tätort.

Vägar

Kommunikationsanläggningar som har speciella funktioner för vägtransportnätet kan förenklat benämnas "vägar av riksintresse" enligt 3 kap. 8 § Miljöbalken. Detta även om det enligt Miljöbalkens bestämmelser inte är vägarna som är av riksintresse utan endast berörda mark- och vatten-

områden. Tolkningen är således att det är funktionen som ska skyddas. De mark- och vattenområden som berörs av utpekade vägnät ska skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten av eller utnyttjandet av väganläggning. I Trosa kommun kan vid intressekonflikter E4 hävdas som riksintresse för kommunikationer.

Vindbruk

I Trosa kommun finns ett område av riksintresse för energiproduktion, vindbruk, i enlighet med Miljöbalken 3:8. Området omfattar en yta i havet, ca 1 mil söder om Askö. Trosa kommun är positiva till etablering av vindkraft under förutsättning att den är möjlig att förena med andra rådande intressen, t ex riksintressen för rekreation och friluftsliv, natur- och kulturvärden samt att det är byggnadstekniskt möjligt. Varje enskild förfrågan ska bedömas utifrån dess särskilda förutsättningar. Utifrån förslag till Havsplan är det dock tveksamt om området i framtiden kommer att vara aktuellt för etableringar eftersom det inom samma område finns starka intressen för försvarsmakten vilka har högsta prioritet vid en prövning.

Yrkesfiske

Sörmlandskusten

Alla grundområden inom djupområdet 0-6 m, med undantag för de områden som genom någon verksamhet är exploaterade och samtliga trålfiskevatten, utgör riksintresseområde för yrkesfisket. Fisket har viss betydelse för kustområdets befolkning som binäring eller för husbehov. Vid hamnarna i Uttervik och Trosa bör fiskets intressen prioriteras framför andra intressen som ej gagnar fisket.

Vattenkvaliteten är av största vikt för att långsiktigt kunna bevara värdena och därmed tillgodose riksintresset. Förbättrad vattenkvalitet innebär minskad tillförsel av näringsämnen och gifter.

Särskild hänsyn skall tas i enlighet med Miljöbalken 3 kap § 5.

Sjöfart

I Trosa kommun finns två farleder utpekade som riksintressen för sjöfarten. Syftet är att ge ett skydd för både befintliga och planerade anläggningar och pekar ut sjöfartssektorns viktigaste noder och länkar, d v s farleder och hamnar. Dessa leder är:

- Bokösundsleden
- Tvären – Rökogrund, nord Sävä

Intressena skyddas av Miljöbalken 3 kap § 8.

Försvaret

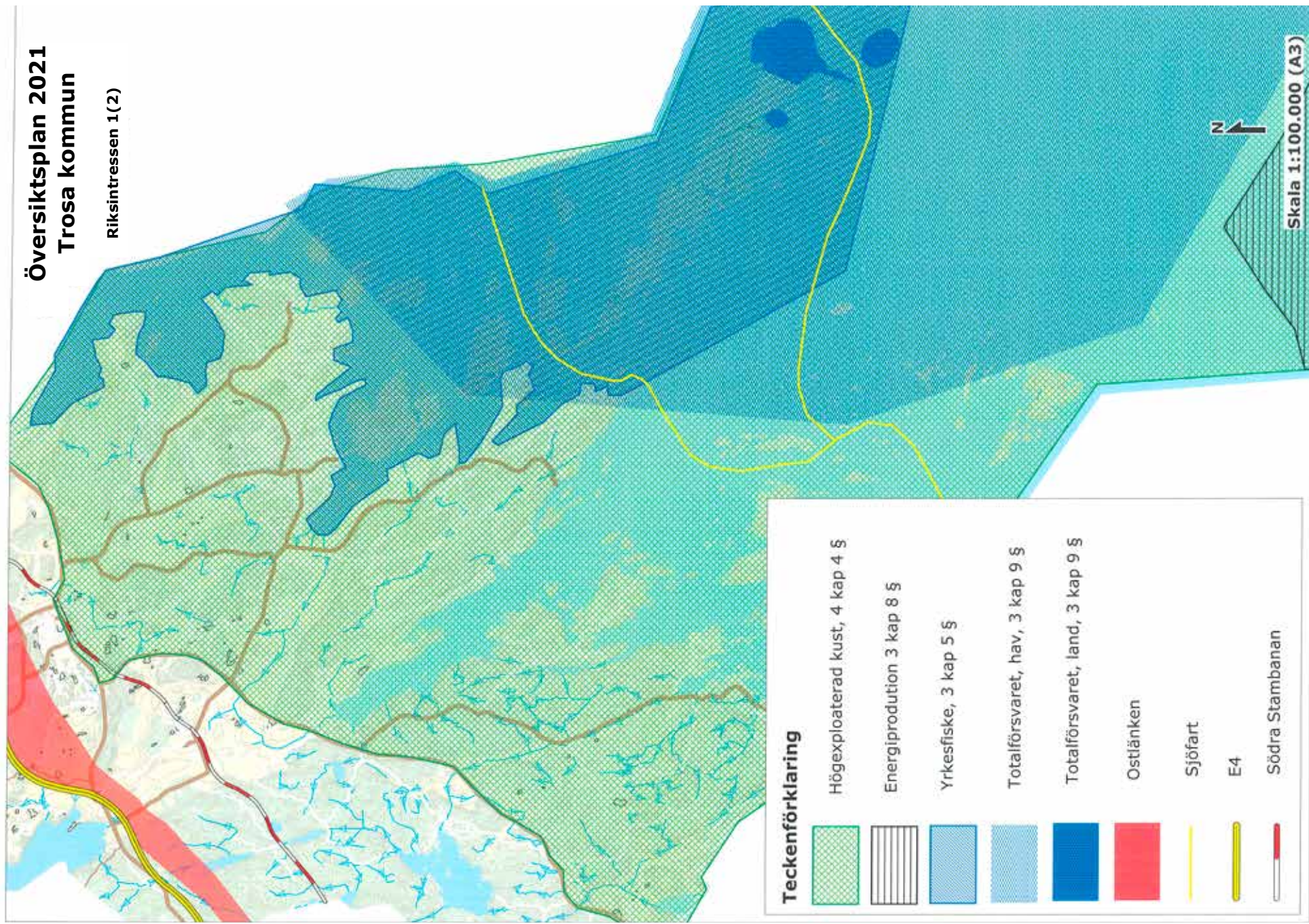
Riksintressen för Försvarsmakten skyddas enligt Miljöbalken 3 kap § 9. Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. I sådana områden är intresset inriktat mot att följa olika förändringar i markanvändningen. För Trosa kommuns del berör detta Askö skjut- och övningsfält, vilket inkluderar Kolguskär i Nynäshamns kommun, som ingår i Askö övningsområde. I de fall försvarets intressen berörs i plan- och lovärenden sker en särskild prövning.

Även Nättarö Sjöövningsområde påverkar Trosa kommuns kustområde. Utöver dessa finns inga andra riksintressen som kan visas öppet. Båda riksintressena kan innebära buller och hinderfrihet. Det kan göra det olämpligt att uppföra störningskänslig bebyggelse inom riksintressets influensområde. Vid byggnation eller planläggning inom riksintesseområdet ska samråd ske med Försvarsmakten. För objekt över högre än 20 m utanför sammanhållen bebyggelse och objekt högre än 45 m inom sammanhållen bebyggelse är Försvarsmakten alltid remissinstans. Höjderna gäller meter över marken.

Utifrån ett planeringsperspektiv utgör försvarets intressen inte någon särskild begränsning för Trosa kommun eftersom de är belägna i ett område där det dels saknas ett intresse för exploatering samt dels skulle vara omöjligt att genomföra utifrån andra intressen och lagstiftning om frågan uppstod.

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Riksintressen 1(2)

Översiktsplan 2021 Trosa kommun

Riksintressen 2(2)

